אלחנות-שמחיה
קיבוצניק מוצר עבורך

כיריים גז בישול בוער כפול
הנחה 10%
רח' הבנאי 22, ת.ד. 1723
טל. 03-808869, חולון

דף ירוק

מוסף על המשמר בתנועה הקיבוצית מס' 211 24 בפברואר 1987 כ"ה בשבט תשמ"ז

„כדאי לי במנאי לי"
מרכז הרשת
שפע חומרים וציוד למלאכות יד ואומנות
חוגים והדרכה במקום
מכבדים המחאות של ארגוני הקניות
מבצע ליום האם
מנאי לי בע"מ
דרך פ"ת 126 ת"א
טל. 258710, 250332

סוף „הדרך האפורה־הארוכה של הגשמה"

מאיר יערי, ממייסדי השוה"צ, הקיבוץ הארצי ומפ"ם, למנוחות

„לא להקים קיבוצים צעירים נוספים". אומרים בהתיישבות החדשה. אהוד דור בודק את מיתוס ההתיישבות, נכון לעכשיו (עמ' 4–5)

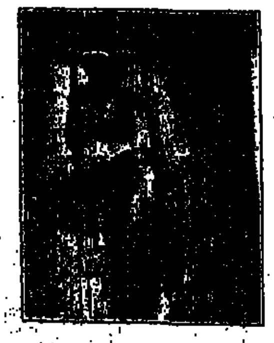

האמנם היתה „מחתרת בתוך מחתרת" בכפר גלעדי? האיים נחום הורוביץ, שאם ימשיך בן גוריון ב„פרובוקציה", יהרגוהו? (עמ' 17)

יותר ויותר קיבוצים עוברים לשיטת קו נקודה.

קיבוצים רבים מצטרפים ללקוחות "קו נקודה", נהנים מיתרונות בלעדיים ומתייעלים:

חסכון בשטח: הציוד של "קו נקודה" חוסך עד 40% משטח המשרד.

מודולריות: ניתן לרכוש יחידות בשיטת ה"לגו" בהתאם לצורך.

מגוון מטרות: ל"קו נקודה" ציוד מודרני לאחסון, תיוק וגניזה (בשכיבה או בתליה) של קלסרים, תכתובת, נייר מחשב, שרטוטים ודברי דפוס שונים. כמו כן: ריהוט משרדי וריהוט חדרי מחשב.

אסתטיקה: הציוד של "קו נקודה" ניתן לרכישה במגוון צבעים. הוא תורם למראה אסתטי ומודרני של המשרד.

תן קפיצה לקיבוץ השכן או פנה אלינו ותראה יעילות נוסח "קו נקודה".

מגירות מודולריות

• חסכון בשטח המשרד • ארגון מופתי של הניירת • אחסון, תיוק וגניזה של נייר רציף וקלסרים • תיוק אופקי למניעת בלאי • גידול מודולרי בשיטת ה"לגו" • איתור ושליפה מהירים • הנייר אינו מתקמט או מתמלא באבק • מבחר צבעים מגוון.

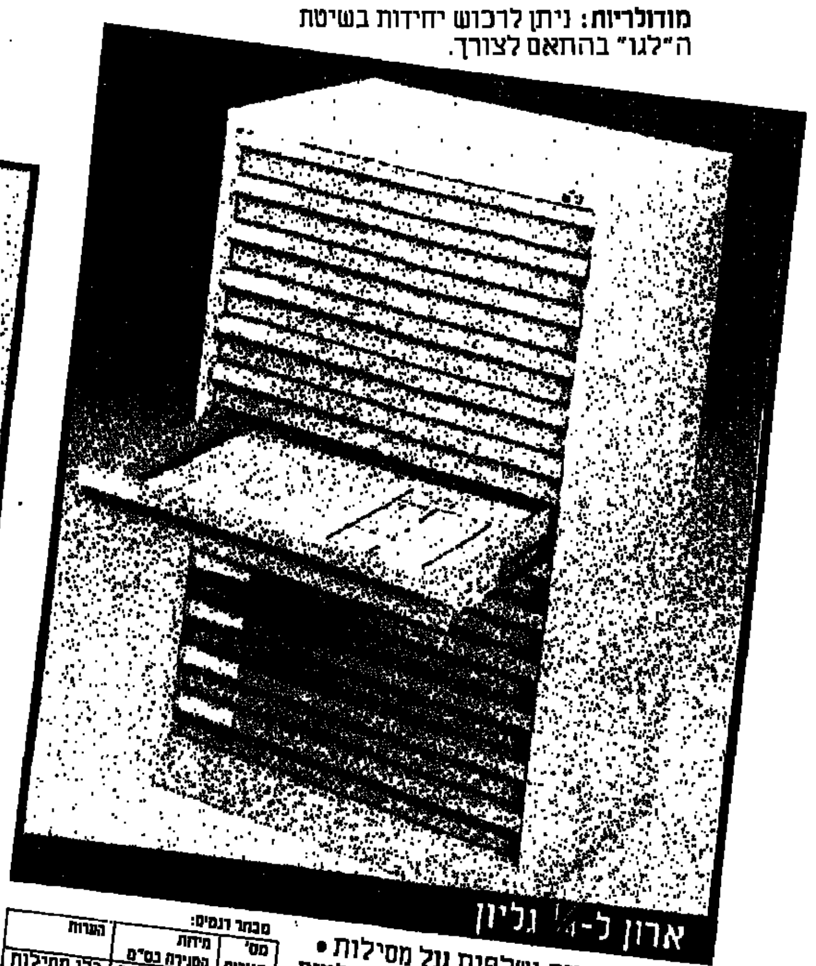

ארון ל-¼ גליון

• מגירות פלסטיק נשלפות על מסילות • מסגרת מתכת • לאיחסון: פלטות, פילמים, הפרדות צבעים, שרטוטים, תדפיסים, ביצועים, חלקי חילוף, רכיבי אלקטרוניקה, כלי עבודה.

מבחר דגמים:

מס' מגירות	מידות המגירה בס"מ	הערות
5	56 × 35 × 6	בלי מסילות
12	56 × 35 × 6	עם נעילה
13	56 × 35 × 6	
16	56 × 41 × 4	
20	56 × 35 × 6	

שולחנות מחשב

תכנון מיוחד ומבנה מאסיבי למחשב, מקלדת ומדפסת. שילוב יחידות פינתיות, מנשא צג (מוניטור) ועוד שיכלולים.

ארון לתליית שרטוטים

• כ-800–1200 שרטוטים ב-¼ מ"ר • שליפה מהצד • שיטת זיהוי מהירה • אחסון בתליה ללא קמטים ובלאי • 18 סוגי ארונות לאחסון שרטוטים מגודל 56 ס"מ × 1 מ' עד 2.49 מ' × 1.58 מ' • מבחר ארונות לאחסון בשינוע, ארון עם משטח עבודה, ארכיב, מתלה קיר לשרטוטים, עגלת שרטוטים מגולגלים, ארונות עזרים ועוד.

קו נקודה
מי שמתיעל - גדל.

תל אביב: רח' אבן גבירול 35 טל. 03-257286
חיפה: רח' שרה 8, טל. 04-524029

קראנו במכתבכם

שאלת העבודה השכירה מעסיקה את הקיבוצים עד עצם היום הזה.
הבחינה הראשונה היא האידיאולוגית. הבחינה השנייה — כלכלית.
טוענים, ששכר העבודה לשכירים מוריד את הרווחיות וגם מקשה על הגזברות. דבר זה הביא אותי אל „הגיבור" הפולקלוריסטי של מזרח אירופה: „מוטקה־חבר", הוא מרדכי החבדניק, שאת כל השלומיאליות שבעולם, היו מטילים על ראשו.
והמעשה שהיה, כך היה:
פעם אחת מצאו את „מוטקה־חבר" שוכב על גבי דרגש־עץ ושתי נוצות תחתיו. שאלו אותו אנשים: „האם לא קשה לך לשכב על הדרגש כשרק שתי נוצות תחתיך?" „רוצה אני לבחון", ענה מוטקה, „כיצד מרגישים עצמם העשירים, כאשר הם שוכבים על גבי כסתות, שבהן מיליוני נוצות. אם לי כל־כך קשה, בוודאי להם קשה פי כמה וכמה!"
קיבוצים המעסיקים כמה׳ פועלים, או כמה עשרות, נתקלים, לפעמים, בקשיים כלכליים־כספיים. מה אומללים המפעלים, כמו י.ב.ם, ג'נרל מוטורס, ג'נרל אלקטריק ועוד, המעסיקים רבבות פועלים, וכולם שכירים! ממש רחמנות לי עליהם, מסכנים שלי אי־אי־אי!
ומה איתך אייקוקה — מסכן שלי? — אי־אי־אי!

צבי אריזי
כפר בלום

הדף הירוק
עורכים: ארנון לפיד ויעקב לזר
משתתפים: עמירם כהן, כתיה שחף, סימה באר, עודד ליפשיץ, אהוד דור, זיוה שילה, רינה רמג', שלמה גלזר
עיצוב גרפי: רחל דביר
מזכירת המערכת: רותי קדוש
צלמי המערכת: בנעז לניר ומאיר פרטוש
מודעות: חיה קוטב
המערכת והמנהלה: רח' חומה ומגדל 2, 67771, ת"א
טלפון: 03-378833
מען למכתבים: שק דואר נעול 61999
תוכן המודעות על אחריות המפרסם בלבד
וכויות הגרפיקה שמורות

רב עם מושגים אחרים

אחים יקרים. הנידון קרן „גוף", נעשה ונשמע.
רבים וטובים מתלבטים בסוגיה „מי הוא יהודי", וגם אנוכי, עבדכם, בתוכם, ובאתי למסקנה, כי יהודי הוא זה, החותר להביא את השלום עלי אדמות, על ידי נקיטת יוזמה למעשים טובים למען הזולת והאהבה היא נר לרגליו. ככתוב: נעשה ונשמע. קודם נעשה אנו למען אחרים ורק לאחר מכן נשמע את שיאמרו עלינו הבריות.
המלה קורבן משקפת את ההקרבה וכשמה כן היא, מקרבת את הלבבות.
למרות מצבם הכספי הקשה של הקיבוצים, מצאתם לנכון לשלוח מספר בתים טרומיים לבני הודינו ובכך הארדתם את שמכם הטוב בהיותכם היוזמים לעשייה. כן ירבו כמותכם בישראל.
טיפת מים אחת ועוד טיפת מים אחת, אינן שתי טיפות, אלא טיפת מים אחת גדולה יותר, והים הוא אך טיפת מים אחת והר השלג מתחיל בגרגר אחד.
אם כל אחד היה עושה יותר ומצפה לפחות — הגאולה לא היתה מאחרת לבוא.
רצ"ב שיק צנוע על סך — 50 ש"ח, למען ייסוד קרן שתיקרא „קורבנון".
בתקווה שתאותו להקים את הקרן (כי המתחיל במצווה אומרים לו גמור), ובברכת אחים נאמנה,
הרב השמש טרבס יעקב, אחד־האדם, צל־עובר.

הרב השמש טרבס יעקב,
ירושלים

חבר הכנסת עדיאל אמוראי, קיבל מדוד בלאס 27,000 דולר כ„שכר טירחה עבור שירותי יעוץ כלכלי". דבר זה מצטרף אל פרשת שעון הפלאים שנתן מר בלאס לשמעון פרס, שר החוץ שלנו ומ"מ ראש־ממשלתנו, כ„מתנת ידידות". מסתבר, שאיש העסקים הערמומי חילק מתנות ביד נדיבה לאנשי צמרת בשלטון, כאילו לקיים את שאמר הנביא ישעיהו: „שריך סוררים וחברי גנבים". וזה מתוך אוצר של עשרות מיליוני דולרים שעשק מהתנועה הקיבוצית המאוחדת (תק"ם).
כבר אין לנו אשליות, וידוע הדבר בישראל, כי בכל מקום בו יש שלל — עטים עליו רבים מח"כינו כעיט על הפגרים, והשניים הנ"ל אינם יחידים.
אז אולי יואילו כל נכבדינו אלה להחזיר את הכסף לבעליו החוקיים? יש ויכוח על מחירו של השעון: 1200 דולר או 460 שקל, אבל ערכו ההיסטורי הוא עצום ורב, ואחרי הפרסומת הרבה והדראמטית שהיתה לו — אפשר, אולי, למכור אותו לאספנים במחיר רבבות דולרים. שני הסכומים האלה יהיה בהם, אולי, פיצוי מוסרי צנוע לחברי הקיבוצים, אשר נטל חובות כבד מעיק עליהם והם, ברובם, שומרים עדיין אמונים למפלגת העבודה.
מפלגה זו ובני בריתה, זכו גם הם לתרומות נשגבות ביותר מכספי התק"ם, שירדו לאוצרותיו של מר בלאס. ראינו בעיתונים את צילום מכתב התודה שכתב השר חיים בר־לב לדוד בלאס, על תרומותיו הנדיבות למפלגת העבודה, למאבק הבחירות לכנסת בשנת 84'. והנה כך אמר מר בלאס בבית המשפט: „עשיתי בעצמי מסע רכש עבור מפלגת העבודה, ורכשתי מפלגות כמו שרוכשים כדורגלנים..." וכו'. העובדות מוכיחות שדווקא דבריו אלה של הנוכל הם אמת.
אבוי לו לעם, שכאלה עומדים בראשו וכך מתנהלת בו הדמוקרטיה, ואלה פני מפלגתו הסוציאליסטית. זאת המתנה, שמנהיגי „תנועת העבודה" מגישים לברל כצנלסון ליום הולדתו המאה.

יוסף ארגמן,
חניתה

נכחתי בטקס השבעת פרחי־טיס.
רב הבסיס קרא את פרק א' ביהושע: הבטחת הארץ, ספר התורה לא ימוש מפיך, והגית בו... חזק ואמץ... כי עימך ה' בכל אשר תלך.
הרב החיילי דרש דרשה ארוכה על אודות הפרק הזה.
גם מפקד ביה"ס בירך בדברים קצרים.
אח"כ קיבלו „את התנ"כים ואת הנשקים".
ארנון, שמחתי לראות את רשימתך, „עניין שמיטה" („הדף הירוק", 207), חשבתי שאין כתובת להתמרמרותי ולכן שתקתי עד עכשיו.
מפקד ביה"ס ומפקד הבסיס הם בחורים משלנו, אולי אפשר למנוע את חוצפת הרבנים בהשבעת המחזור הבא?

שם וכתובת שמורים במערכת

בכתבה „הבורות מרחיקה את השלום" („הדף הירוק", 209) מציין מיכאל אפל, מרצה מהחוג להיסטוריה של המזה"ת בן זמננו ו„אורנים", ש„פרנסה לא תחסר" לבוגרי החוג הנ"ל ולמזרחנים בכלל. אלא שהוא שכח לציין — וארנון לפיד שכח לשאול — איפה?
לתועלת קוראי „הדף הירוק" אספק את התשובה, החלקית לפחות: אחת הפרנסות העיקריות של המזרחנים תוצרת ישראל, ובעיקר תוצרת „אורנים" ו„גבעת חביבה" היא המודיעין, כפי שאכן התפארו אנשי „גבעת חביבה" לא מזמן מעל עמודי „הדף הירוק". ולא רק בחיל המודיעין אלא גם בשב"כ, במימשל הצבאי ובכל מיני „עבודות", מהבזויות ביותר שקיימות בישראל או בעולם כולו.
וכורה — או צריכה להיות זכורה, „הברית" שברת פרופ' מנחם מילסון, כצירו של אריאל שרון בגדה המערבית, בזמן אחת התקופות המכבישות ביותר של דיכוי עם. היה זה דווקא חוג „אורנים", ש„סיפק" לו מזרחנים לדכא את האוכלוסיה הפלסטינית בשטחים הכבושים, ו„שיתוף פעולה" ממין זה נמשך כל הזמן, כפי שיודע כל אחד שעיניו בראשו.
כאשר אנו קוראים או שומעים על פשיטות באמצע הלילה, על חקירות ברוטאליות, המלוות עינויים לעיתים קרובות, על איסורים שרירותיים, השפלות וכל שאר עלילות הכיבוש, הרי לא רק שיר המזרחנים שלנו באמצע, והם מופיעים בכל אלה בצורה המכוערת והשפלה ביותר, אלא [illegible] זה מספק להם פרנסה, ובגלל הביקוש [illegible] מיכאל אפל שה„ביקוש בשוק העבודה [illegible] המטונפת הזאת) גדול, אולי, מהביקוש לכל [illegible] התארים האקדמיים".
אומנם מיכאל אפל, נמנע, כאמור, לפרש [illegible] טיב „העבודה" „הפרנסה" ו„הביקוש", אבל כבר אמר אדם גדול, שאי־אפשר לרמות את כל האנשים כל הזמן. אני שמח מאוד לשמוע שנרשמו [illegible] מעטים לפרנסה מטונפת זאת, כפי שצויין במכתבו, ואני מקווה מאוד שהחוג אכן יתבטל, [illegible] או בלי עזרתו של פרופ' מילסון, [illegible] כי"תניקים בקורסים משלו, בלי עזרתה [illegible] של התנועה הקיבוציתו

ישראל [illegible]
יהודה

לארנון לפיד,
ברצוני להגיב על תגובתך לדברי ח"כ [illegible] („הדף הירוק", 210).
את ההתנצלות התנועתית על דברי [illegible] שהשמיע כ"יעוץ בהקשר לח"כ שפירא [illegible] התק"ם, שמענו מפי מזכירי התק"ם וחברים [illegible] אחרים, ואני שמח שכך נהגו. אולם [illegible] במחמאות את סגן השר על סגנון [illegible] מפי עורך „הדף הירוק", הוא דבר מקומם.
ניתן לחלוק על דעות פוליטיות כאלה [illegible] אחרות, אך יש גם דרך נאותה, עניינית [illegible] להביע זאת. לצערנו, לא שמענו זאת מפי [illegible] ובלשון המעטה, ארנון לפיד, מחמאותיך [illegible] והגושפנקה שאתה נותן לסגנונו הם דבר [illegible] מצער ומסוכן!!!

אהרון [illegible]

אני מודע ומבין שלאחרונה, עקב סיבות [illegible] לכל, נוצרה אווירה של לינץ' נגד [illegible] הקיבוצית כולה. אך נשאלת השאלה, האם [illegible] העיתון הקיבוצי לפרסם ראיון מלא [illegible] ודברי בלע ומודרך על־ידי שנאה [illegible] נותנת הראיון.
רציתי לשאול את נורית שלו — [illegible] הרחוב, גיליון 210) — אם בקיבוצים [illegible] ונהנים שם מרמת חיים כה גבוהה [illegible] לחמניות עם חמאה — מדוע לא [illegible] משפחתה, תחליף את הצווארון הלבן בבגד [illegible] כחול ופשוט ותנסה להיקלט עם משפחתה [illegible] הקיבוצים ותעבוד, לסירוגין, בענפי השירותים [illegible] ברפת, בלול, בגן הירק או בטיפוח [illegible] ניסיון של מספר חודשים נרצה לשמוע את [illegible] של נורית שלו על גן־העדן הקיבוצי הזה.
לסיכומו של דבר, רצוני לבקשכם בשמי ובשם [illegible] חברים רבים נוספים בקיבוצנו: אנא, שימו [illegible] הרמה התרבותית ב„דף הירוק" ואל תתנו [illegible] רגל לפירסום ראיון מסוג זה שנערך עם [illegible] שלו.

יוסף [illegible]
כפר [illegible]

סטריאו פלוס
במבצע לחברי קיבוצים
רסיברים — תוצרת יפן החל מ־450 ש"ח
טייפים — דולבי B,C אלקטרוני החל מ־400 ש"ח
פטיפונים — BD + סטרובוסקופ החל מ־250 ש"ח
רמקולים — אירופאים החל מ־60W החל מ־250 ש"ח
3 שנות אחריות
מערכת במבצע מיוחד
רסיבר — VECTOR RESEARCH אמריקאי 2X25W
טייפ — KENWOOD דולבי
פטיפון — SCOTT 59 הנעה ישירה + סטרובוסקופ
רמקולים — WESTRA 2001 2X60W
סה"כ כולל מע"מ 1390 ש"ח
כמו כן תוכלו להתרשם באולם התצוגה הגדול ביותר בארץ ממבחר מכשירים שמתאימים לכל תקציב
רדיו טייפים ורקמגים במחירי מבצע מיוחדים
סטריאו פלוס
רח' אידלסון 7, קומה ב, פינת בן־יהודה 9 ת"א
טל' 03-656027

צליל איכות
בדגמים חדישים־חדישים!
מבחר מערכות
HITACHI, JVC, LUXMAN, KENWOOD, ROTEL, YAMAHA, TOSHIBA, ONKYO, MARANTZ...
מבחר רמקולים
ITT, SEAS, WHARFEDELE, JAMO, BOSE, WESTRA, WHD...

* מעבדת שירות – תיקונים במקום
החנות המקצועית הוותיקה
סטריאו
איתך לאורך שנים!
רח' הרצל 59, חיפה
טל. 671273-4

איור: נחום גוטמן 1944

סוף הדרך האפורה־הארוכה של הגשמה

בלי תנ"ך אין קיבוץ

ד"ר (למדעי היהדות) אלי בן־גל (ברעם), היסטוריון של בית־התפוצות:
„את יערי פגשתי בגיל 18, כשהגעתי ארצה, כעולה חדש מצרפת. הייתי סטודנט דתי, שהחליף את הקיבוץ שרה־אליהו של הקבה"ד בקיבוץ כרמיה של הקבה"א.
אני זוכר כמו היום איך ישבנו שם פעם, חבורת צעירים, עם יערי והוא אמר: תוכרו שלושה דברים: אל"ף, בלי תנ"ך אין קיבוץ; בי"ת, בלי תנ"ך אין קיבוץ; גימ"ל, בלי תנ"ך אין קיבוץ. המשפט הזה כל־כך הרשים אותי והוא בין הדברים שהכריעו בעד הצטרפותי לשוה"צ.
זכיתי להיות בין אלה שנקראו בלעג „נערי מאיר יערי", כלומר, לא היינו שייכים למימסד המפ"מי, אבל נהנינו מתמיכת הרבי.
אני יודע שהיו בזמנו טענות קשות נגד הכאריזמה החוסמת והמשתקת של חזן ויערי. אבל הנפגעים ממנה היו בעיקר בני הדור שאחרי יערי וחזן, בני השישים ומשהו כיום.
לנו, לבני דורי, היה קשר ישיר עם שניהם, מעל לראשם של בני הדור השני, ולי, אולי, יותר מלכולם. כעולה חדש ספוג בערכי היהדות. זה גם היה הבסיס לשפה המשותפת שמצאנו בינינו. לכן פניתי אז וקיבלתי מילגה מאוניברסיטת ת"א, לאסוף ולהתעד את זכרונותיו. תקופה ארוכה היינו נפגשים פעמיים בשבוע בביתו, בת"א. ושמור איתי מאז חומר רב בקלטות, בו מספר יערי על הכל: ילדותו, משפחתו, פרשיות העבר, ליל העשרים, הוגי הדעות שהשפיעו עליו, בעיקר לנדאואר ובובר, גישתו לתנ"ך ולתלמוד ועוד.
בשנות הש"ט, אני זוכר, נמתחה עליו ביקורת אכזרית, שגבלה בהתעללות, ודווקא מפי אנשים שהתרפסו בפניו בתקופה הסטאליניסטית של מפ"ם. קשה היה לו לקבל את הביקורת וקשה היה לו להודות בשגיאות. הוא זיהה את המפעל עם עצמו, בחינת, הקבה"א זה אני — זו היתה גדולתו וזו היתה גם חולשתו. עם זאת, לפחות בעניין אחד, הפילוג במפ"ם, הוא הודה בשגיאה. הפילוג, לדעתו, נגרם כתוצאה מכפיית משמעת סיעתית על שני המרכיבים במפלגה, דבר שהיה לא נכון וגרם לנזק עצום.
בתקופת האוריינטציה הסובייטית, היה יערי הפחות סטאליניסט בהנהגת מפ"ם, בלי להזכיר שמות. הוא מעולם לא דיבר ולא התקרב למה שנקרא אז „המולדת השנייה". אדרבא, בשנות ה־40' היה ביקורתי מאוד כלפי סטאלין.
בכלל, יערי היה, יותר מכל דבר אחר, יהודי מן השטייטל. לכן סירב להצניע את המפעל הלאומי מפני איזה אינטרנאציונאליזם מופשט ותמיד הזהיר מפני השמאלנות המתבוללת.
כגורם פעיל, הסתלק יערי מזירת המפלגה והתנועה מזמן. אפשר, שנוכחותו הפיזית הפריעה לנו עד כה לעשות את החשבון ולראות בכל היקפו את התפקיד הכביר שמילא בתולדות העם היהודי במאה עשרים".

ארנון

> תנועתנו למדה לצרף להתלהבות הרעיונית את הכישרון האסטרטגי ולבצע את מטרותיה המהפכניות בדרך האפורה־הארוכה של הגשמה
> (מאיר יערי, ז"ל)

רוח של מדריך־שומרי

אהרון אפרת, עין־השופט, בעבר חבר־כנסת ומזכיר מרכז מפ"ם:
„שלושה אנשים קידשו את חזון השיתופיות, כתשתית רעיונית־חברתית לבניין החברה והמדינה: ברל, טבנקין ומאיר יערי. התרומה הייחודית של יערי היתה בכך, שהוא הניח את היסודות לקיבוץ הצומח אורגנית מהקבוצה החינוכית של תנועת הנוער הקלאסית, שצמחה במרכז אירופה. מאיר יערי היה גם הראשון שהעלה את הצורך בכוח פוליטי מאורגן להגנה על הכפר השיתופי, קרי, הקיבוץ.
עבדתי עם מאיר 25 שנה. ישבנו חדר מול חדר. ראיתי בו תלמיד חכם אבל גם מורה הוראה. היו קשיים לא מעטים בעבודה אתו אבל הוא היה תמיד בבחינת מדריך, ששמר על רוח של מדריך־שומרי במגע עם הסמוכים לו.
לא נכון לומר שהיה בו רצון לחסום את הדרך בפני צעירים. היה בו כן רצון לשמור על הגחלת וחשדנות לגבי סטיות. הדבר התחדד מאוד מאז תקופת סנה. עד תקופת סנה לא היתה חשדנות כזאת משום צד. אני מייחס את רצונו להחזיק יד חזקה על המפלגה והתנועה כנובע מהחשש והצורך בשמירת הגחלת.
הדברים שמאיר כתב מווילנה, עוד ב־1919, נשמעים היום כדברי נבואה: „אנו ניגש לבנות מושבות שיתופיות בפנים הארץ עם מטעים, גידול ירקות ומלאכת־בית. מושבה זו תוכל להתפתח לכפר תעשייתי או לעיר־גנים. השומרים מכל חלקי הארץ יתרכזו במושבות שיתופיות וכאן יוכלו להקים משפחות. אולם גם כאן נוותר על כל רכוש פרטי, כל זכות ירושה וכל השפעת יתר של המשפחה על החינוך. תנועת הנוער היא ביה"ס הטוב ביותר לחיים שיתופיים במושבה השומרית".
לפני כשנה, בחבורת רעים, ישבנו ודיברנו על כך, שההנהגה הוותיקה לא הורישה אחריה ואין היום הנהגה, שיכולה להתמודד עם השליחות. חזן הסביר שהם לא לקחו לעצמם את המנהיגות, אלא שעמרה לצידם קבוצה מדור־ההמשך, שהיו כמו הלוויים שהחזיקו את ידי הכוהנים למעלה.
היום אין שורה ראשונה ומה שיותר חמור, אין שורה שנייה, המוכנה לתמוך באופן סולידארי ובאמון מלא בהנהגה הצעירה".

י. לזר

הכאריזמה נשחקה

עליזה עמיר (ברעם), סופרת, מזכירת הקיבוץ־הארצי בעבר והיום מנהלת מפעל:
„כמו לכל שמוצניק מצוי, גם בשבילי היה מאיר יערי מין מיתוס רחוק ובלתי מוכר. דרכינו לא הצטלבו, עד שהתמניתי למזכירת הקבה"א.
באגדות המקום של ברעם יש סיפור מימיו הראשונים של הקיבוץ (שנת 1950 לערך). הקיבוץ כמעט התפורר, נשארו 30־40 חבר'ה צעירים, שבקשיים רבים נאחזו במקום.
מאיר יערי, שהיה כנראה מזכיר הקבה"א באותה תקופה, הופיע בקיבוץ, והחל גוער במעטים הללו שעוד נשארו. הוא צעק עליהם: אתם חבית ללא תחתית! אנחנו מזרימים לכאן אנשים והם לא נשארים. אתם חבית ללא תחתית! בברעם לא זוכרים לו את המעמד הזה לטובה.
מאיר לא היה איש רך ונוח להתרשם. הוא היה איש סמכותי, קשה. אינני שייכת לדור שראה עצמו מודרך הצירה ע"י יערי וחזן. הדעה הרווחת היתה שהשניים התנשאו כמו עצי אורן ענקיים רבי עלווה, שמתחתם לא צומח דבר.
פגשתי את מאיר שנים לאחר מכן במזכירות הקבה"א. איש זקן, חושיו כבר החלו בוגדים בו, אבל הראש עבר בצלילות רבה. היה מופיע כל יום ראשון לישיבת המזכירות, מאזין ברוב קשב, ממעט לדבר. בשהיכרו, היתה לי תחושה שהוא חוצב את הדברים ממעמקים. היה משהו אפל ולא לגמרי בהיר בדמותו.
בשנים האלה — מהכאריזמה הנודעת, רבת ההשפעה, כבר לא נותר הרבה.
אחת החוויות הקשות הזכורות לי, קשורה לתקופה, שמזכירות הקבה"א דנה בנושא הלינה המשפחתית במרחביה. היה משהו נוגע ללב, טראגי אפילו, באופן בו נלחם מאיר למען קיבוצו. הוא שטח בפני המזכירות את זכויות העבר של הקיבוץ, איך אתם יכולים לעשות לי את זה? שאל.
בין שתי הדמויות הללו, האיש הסמכותי, הכאריזמטי, בעבר, והאדם המרוכך משהו בתקופה בה פגשתיו, מסתתר כנראה האיש יערי".

י. לזר

כמה קטן כמה גדול!!
דגם DIAMOND של WHARFEDALE
רמקול השנה באירופה

* תצוגה מלאה של סדרות
* Delta * CD — Series
* 5 — Series * 7 — Series
* מיטב מערכות הסטריאו
* JVC * ROTEL * AKAI
* LUXMAN * WHARFEDALE
* B&W * MOREL * ONKYO
מכירה גם בהמחאות
אמנון סאונד אלקטרוניקס בע"מ
רח' בוגרשוב 42 ת"א * טל' 03-295620

עדן נסיעות ותיירות בע"מ

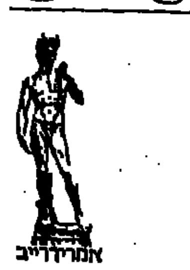

אמרידרייב

אמרידרייב — טיול מכוניות
עדן נסיעות ותיירות בע"מ מציעה באמצעות ארגוני הקניות לאנשי ההתיישבות העובדת, טיולים מיוחדים, במסלולים מיוחדים, במחירים ללא תחרות!
אמרידרייב
טיול מכוניות בארצות הברית – 33 יום מחוף אל חוף.
מחיר הטיול כולל בתי־מלון טובים, מלווה ישראלי, רכב נוח לכל 4 מטיילים, ביטוח רכב, דמי החזר ומס מקומי, כניסות לאתרים ולפארקים לאורך המסלול, העברות לנמלי התעופה ולמלונות.
תאריכי יציאה: 8.4, 14.5, 11.6, 9.7, 6.8, 17.9
אמרידרייב
אתה בידיים טובות של צוות מתכנן ותפעול מן המעולים בישראל, אשר יראה לך את אמריקה האמיתית מחוף אל חוף ויוביל אותך אל אתרים שאין התייר הרגיל מגיע אליהם.
הטיול במטייל פרטי, אך רגוע ובטוח כבטיול מאורגן. אתה רשאי לצאת לדרך בנפרד או בשיירת המלווה, אנו מעמידים לרשותך כושר ניידות בלתי מוגבל תוך ניצול מירבי של זמן. בכל מקום מצפים מכוניות. מלונות וטיסות שהוזמנו מראש, המסלול נהדר, הדרך מהנה, הטיול מוכן. כל שעליך לעשות, להיכנס למכונית ולצאת לגלות את אמריקה.
אפשרות לטיול המשך בתוספת מחיר צנועה להוואי ופלורידה.
Alamo Rent A Car
DELTA AIR LINES
HOWARD JOHNSON'S
עדן נסיעות ותיירות בע"מ, ת"א בוגרשוב 5, טל' 9־03-228128

צבעון

אליפז

עוד דונם, עוד

?

אתגר יישוב הנגב, שהועלה לא מכבר ע"י ממלא מקום ראש הממשלה, מוצא את התנועות הקיבוציות בעמדה של חולשה. האם יש בהן כוח להיענות לו? האם הן צריכות? בקרב מחייבי הקמת קיבוצים חדשים ישנה הסכמה כמעט מלאה: צריך לשנות את השיטה. אחרים אומרים בפסקנות: „לא עוד קיבוצים צעירים!"

ממלא מקום ראש הממשלה, שמעון פרס, בישר לנו, בעת בילוי חופשתו בערד, שפיתוח הנגב הינו האתגר החשוב ביותר שמדינת ישראל ניצבת בפניו. מה שעשוי, אולי, להיתפס כפוזה תקשורתית של פוליטיקאי, הנתון בחזון מחודש של הפרחת שממות הנגב, יכול מחר לקבל כיוון מעשי לחלוטין. כך, על פי היגיון פנימי משלה, עשויה הצהרה זו, אשר גובשה על שולחן העבודה בערד, בין ספרו של עמוס עוז לזה של א.ב. יהושע, להעמיד את התנועה הקיבוצית בפני מצב רגיש שראוי להיערך לקראתו:

האם ליטול חלק במפעל הפיתוח המזומן לנו? האם להתייצב על פי הקוד הקדמוני של „ראשונים תמיד אנחנו" כחלוצי מעשה ההתיישבות? האם תנועות התיישבותיות כמו התק"ם והקיבוץ־הארצי תוכלנה שלא להשתתף — גם אם תהיינה חלוקות לגבי החיוניות האמיתית של מימוש „האתגר" הזה? האם אנחנו יכולים להיסחף למהלך של הקמת קיבוצים צעירים נוספים שאולי אינו רצוי לנו, ואולי איננו מסוגלים שוב לעמוד בו? אגב, הדים ראשונים ליכולת ההתממשות של „החזון" הזה, כבר עלו במשבר־התקציב, בזמן האחרון, בעת כיפוף הידיים ההדדי שנערך בין השותפות לממשלה.

זהו, איפוא, מצב אפשרי והוא טעון, והוא רגיש, והוא חשוף לכמה כיוונים:

הוא חשוף כלפי הנערים בני העשרים, שבחרו לקיים בגופם קיבוצים המתחילים את דרכם והם מיטלטלים בין הכרעתם זו לבין רצונותיהם ומאווייהם של כל בני דורם בארץ ובעולם.

הוא חשוף ורגיש כלפי מי שהתווה ומתווה את הדרך התנועתית, אשר אפשר ששוב איננה מכוונת אל היעד המרכזי בחזית המאבק הקיומי של החברה בישראל, כלפי מי שלא השכיל לעצב לתנועה מסלול נכון להיום ולעתיד.

הוא חשוף וטעון, משום שהוא נוגע למיתוס ההתיישבות של התנועה הקיבוצית. בחינת המיתוס הזה, תגלה עד מהרה טיעונים דחוסי רגשות: חלקם סוחפים וכובשים את הלב, חלקם נוקשים ודוחים עירעור או בחינה מחודשת, וחלקם הם ביטוי נכון להוויית ישראל של סוף שנות השמונים.

הגישה הרשמית המסורתית רואה במעשה ההתיישבות את תכלית קיומה של התנועה הקיבוצית. את סם החיים שלה. את נוסחת הפלא שקיים את נעוריה הנצחיים. היא שתבטיח את התחדשותה, תשמור אותה מקפיאה על שמריה או נורא מזה — מגיוונה המוחלט. נאמניה של הגישה הזו, אף שהם מצביעים על החולשה הפוקדת את המערכת הקיימת, תולים חולשה זו בצורך לשנות את הדגם ההתיישבותי, הם רוצים לבחון מודלים אחרים של מסלולי הגרעינים ותפיסות התיישבותיות כאלה שיהלמו יותר את התנאים של היום.

„המשימה לשנים הקרובות מצויה בנגב ובערבה. מי שתהיה לו התבונה לשבת באזורים האלה, הוא זה שיחיה בהם".

אלה שכנגד התפיסה המסורתית הזו, ניצבות שאלות המחייבות בדיקה נמרצת וקביעת עמדות הענות לעכשיו ולהיום. התשובות, נדמה, שוב אינן יכולות להיות אחוות אך ורק במיתוס ההתיישבות הישן והטוב. „אולי שורש הבעיה נתון באותו הכ[illegible] מהבחינה המחודשת העדכנית" טוענים אלה התובעים שינוי. התנאים השתנו, המטרות התחלפו, נקודות הכובד נדדו ושינו את מיקומן, מאוויים הפנימיים של הנוער נבדלים מאלה שהיו נטו. אותה הקבלה מבורכת בין צרכי הישוב והמדינה וצרכיו הנפשיים של הנוער, שהיתה תואמת ע[illegible] שנות ה־40

מספרו של מוני אלון (הזורע) „הסיכוי הנצחי" עולה שבכל העולם המערבי של היום, התהליך המוביל מהתבגרות אל הבגרות, הנו ארוך ומתמשך יותר מבעבר. זהו תהליך שהחל לפני כמה עשרות שנים, כאשר מרבית הנוער המשיך בלימודיו עד גיל 17־18, בעוד שקודם לכן סיימו את הלימודים מוקדם יותר. תופעה זו, שאפשר להתייחס אליה כאל „שמיטת חובות" של הנוער, מתמשכת עד גיל 25 ולמעלה מזה. היא מתבטאת בדחיית האחריות הקשורה למשפחה, להורות, למקצוע ולמילוי החובות האזרחיות. זהו ביטוי נפשי של אי־רצון לקבוע עמדה ברורה בתחומים הדורשים הכרעה. הנטייה לאסוף חוויות מן העולם הגדול גדלה, ובמקביל לה ישנם לנוער הרבה מאוד לנסיונות והתנסויות אישיות.

התפתחותה של החברה המערבית לכיוון חברת שפע, איפשרה לצעירים השתלבות מאוחרת יותר, מצד אחד, וחייבה תהליכי לימודים ממושכים ארוכים יותר, מצד שני, נפתחו בפני הצעירים כיוונים רבים של יכולת התנסות, של רצונות וצרכים, וכל אלה ביחד הובילו ליצירת „תרבות של צעירים" הנבדלת בטעמה ובקצבה מהתרבות הכללית. לכך יש להוסיף את הפלוראליזם ביחס לערכים אצל המבוגרים, המבוכה הגדולה של הדור הוותיק — ומכאן אי הבהירות ותיפושי הדרך אצל הצעירים. „אצל צעירי הקיבוץ", מוסיף מוני, „קיימים כל הגורמים האלה, וקיים גורם נוסף של רצון להתרחקות מהמציאות הקולקטיבית שהיתה להם כל חייהם".

את הנקודה הזו מלווה שאלת ההגדרה של היעד החברתי־לאומי של היום: עד כמה „האתגר החשוב ביותר", על פי הגדרתו של שמעון פרס, הוא באמת האתגר החשוב ביותר. עד כמה חיונית התיישבות קיבוצית חדשה בנגב או במקום אחר, והאם היא עונה על צרכי החברה הישראלית של סוף המאה הנוכחית.

נירית מכישור: „אילו הייתי בתפקיד תנועתי, הייתי פועלת נגד הקמת צבעון"

נעמיקה ציון (רשפים) מנסה כבר תקופה לא קצרה להקים קומונה עירונית בשדרות, והיא קובעת, ש„החזית האמיתית היא החברה הישראלית. ההתיישבות של היום איננה האתגר העליון שלנו, ואין הדמיון שבה עשוי להלהיב יותר את הצעירים. אחד הכיוונים החדשים צריך להיות הקמת גרעינים להתיישבות בעיר. הדגם החלוצי החדש הזה, אם יצליח לגדול ולהתרחב, טמון בו סיכוי ליצירת מעגלי שותפות והשפעה על החברה הישראלית. סדר העדיפויות היום אינו ללכת על התיישבויות חדשות, אלא אל החזית שהשתנתה — אל קרביה של החברה בארץ. זה האתגר האמיתי." — נאום נעמי.

אמציה דיין מעין־השופט, העוסק כבר כמה שנים, בליווי קיבוצים צעירים, הוא מאלה הרואים צורך בשינוי הדגם ההתיישבותי הקיים. הוא מציע מודל שייעד את בוגרי התנועה העירוניים אל הקיבוצים הוותיקים, ומתוך אותם קיבוצים ייצאו, בעתיד, הגרעינים להתיישבות. הגרעינים הללו יהיו מעורבים, מורכבים מבני גיל גבוה יותר ואת החלל שישאירו בקיבוצם, ימלאו קבוצות חדשות שתגענה מן העיר. להערכתו, המשך הקמת קיבוצים בדרך הנוכחית הוא שגוי, גורם ללידתם של „פגים", המחייבים, בהיותם כאלה, טיפול רב מצד אחד, ומצד שני תוצאות טובות כבר לא תצמחנה מהם.

גם פטר גלבוע מנחשולים, שהיה מזכיר פנים בתק"ם, מודע לקושי בו מצויה היום תנועת ההתיישבות. „אבל אנחנו לא יכולים לחיות בארץ תוך הישענות על מצב משברי זמני" הוא אומר, „עלינו לצפות קדימה". פטר חי ונושם את המפעל ההתיישבותי ואינו מהסס לקבוע: „אילו היו לנו עוד מאתיים פטרים בתנועה־הקיבוצית, כל תמונת ההתיישבות היתה שונה". גם הוא רואה את פתרון הבעיה במציאת מודל שונה של ההליכה להתיישבות. הוא מגייס אנשים מבוגרים (בני 22 עד 32) מהעיר, מקים מהם גרעינים המקבלים הכשרה בקיבוצו — נחשולים, ומייעד אותם להקמת ההתיישבות בנגב. במקרה זה לקיבוץ גווה־חריף בערבה.

„מדינת ישראל זקוקה לאיכלוס אזורים שיהיו בהם יהודים, ובתוך אותם אזורים צריך שיהיו גם קיבוצים", נלהב פטר, „המשימה לשנים הקרובות מצויה בנגב ובערבה. עוד לא גמרנו את המאבק על גבולות מדינת ישראל. מי שתהיה לו התבונה לשבת באותם אזורים הוא זה שיחיה בהם. פיתוח אותם אזורים יגרום לפיתוחה הכלכלי של המדינה. התנועה הקיבוצית היא תנועה התיישבותית וזה תפקידה העיקרי בארץ, וכתנועה כזו, צריך שיהיה לה אינטרס לגדול — וו לא בושה! צריך לשאול: מה תפקידו של הנוער במדינה הזו, ומדוע שלא נראה כיעד עבורנו גידול התנועה הקיבוצית עד לשישה אחוזים באוכלוסיית המדינה? ההתיישבות היא יעד העשוי להביא עולים מחוץ לארץ, וגם אנשים מהעיר אל הקיבוץ. אולי תהיה בכך גם תשובה לבעיית ירידת הבנים מהארץ. אנחנו הרי פחדנו לחנך את הבנים שלנו להתיישבות, כי

(המשך בעמוד 24)

אהוד דור ■

כישור

עד כאן

גלילי — כבר שנה

הימים שלפני יום־השנה הראשון למותו של ישראל גלילי (1.3.87), הם ימים עמוסים לארנן עזריהו, „סיני" (יראון).

ידיו — הוא האחראי על ארכיון ישראל גלילי ב„יד־טבנקין" — עמוסות עבודה, וליבו — הוא היה שלישו, עוזרו וידידו־כאח־לו של המנוח — עמוס געגועים.

„בכמה וכמה נושאים בעלי משמעות ורלוואנטיים מאוד", אומר עזריהו, „ניכרות טביעות ידיו של גלילי, וכמה הישגים חשובים, שכיום נראים לנו כמובנים מאליהם, ספק אם היו יוצאים אל הפועל לולא נוכחותו והשפעתו.

„למשל, צה"ל כמכשיר בידי הממשלה ולא כגוף עצמאי עם מדיניות משלו, מה שעלול היה להיות, אילולא גלילי. הציבור זוכר את פרשת פיטוריו של גלילי על־ידי בן־גוריון, בעקבות המריבה ההיסטורית ביניהם. אבל חשוב הרבה יותר לזכור שהיה זה גלילי, שבכוח אישיותו ומעשיו, איפשר את המעבר של ארגון ההגנה למסגרת צה"ל, מעבר שהיה חלק, יעיל, מהיר וללא קורבנות.

„יש משום אירוניה בכך שהמעשה הזה — שביטא את התפיסה הדמוקרטית של המדינה בראשיתה ואת עקרון כפיפות הצבא ושירותי הביטחון לרשות הנבחרת, שאז אפילו לא היתה נבחרת, אלא מנהלת־העם, מעשה שהיה פרובלמטי ביותר ועלולות היו להתלוות אליו תקלות ארגוניות ואישיות חמורות — לא יכול היה להתבצע, לולא פיטוריו של גלילי. אבל רק נוכחותו איפשרה שיהיה זה הוא, הקורבן היחיד.

„הישג אחר, שקשה לראות כיצד היה מושג ללא מעורבותו וגישתו המיוחדת של גלילי, הוא, איחוד תנועת הפועלים, קודם במסגרת המערך ואחר־כך מפלגת העבודה. האיחוד הזה, שנראה כיום כדבר טבעי ומתבקש, עמד בזמנו בפני שני סימני שאלה גדולים: הכיוון והקצב.

„הרבה ביקרו אותו, את גלילי, על שעיכב את התהליך שמנע החלטות. אבל אין ספק, שלולא נהג כפי שנהג, היה האיחוד עולה במחיר פרישות של יחידים וקבוצות. גלילי ניווט את מחנה הקבה"מ אחה"ע בזהירות ובאחריות, והביא את כל המחנות בשלמותם, לאיחוד.

„גישה זהירה ואחראית זו אפיינה את גלילי בכל מעשיו, ולא תמיד הובנה נכון על־ידי הציבור. כך־למשל, בעניין תוכנית אלון. הגם שהיה בעד התוכנית, הוא גם הבחין בחוסר־הסיכוי שתעבור בממשלה. לכן הציע ליגאל ולאשכול דרך, שאיפשרה את יישום התוכנית, פוליטית ומעשית, תוך מניעת קיטוב ועימות בממשלה. לאחר מכן הוביל את הקבה"מ לאימוץ התוכנית בשלבים, כדי לאפשר גם למתנגדיה לקבל עליהם את הדין, ואם לא להסכים לה, לפחות למנוע מהם מלמצוא בה עילה לפרישה.

„פעם נוספת, בסוף חייו, חזר על אותו צעד נבון, כשעלתה על הפרק הקמת התק"ם. גלילי, כזכור, לא היה מחסידי האיחוד של התנועות הקיבוציות, אבל ניתן לומר, ואלון אכן אמר זאת במפורש, שבלעדיו לא היה מתחולל האיחוד ואני רוצה להוסיף, שרק בזכותו לא היה מלווה במתחים, הפגנות ופרישות ואיפשר לקבה"מ לשמור על מערכת חייו הפנימיים כיחידה עצמאית.

„ולבסוף, תחום נוסף, שרק מעטים יודעים, או זוכרים, איזה חלק נכבד היה לגלילי בעיצובו. כוונתי לרשות־השידור. גלילי היה הממונה על רשות השידור בממשלת אשכול. בזמנו הוקמה הטלוויזיה והעיקר — בזמנו, והודות לו, התקבל חוק רשות השידור.

„היתה זו פעם ראשונה שהממשלה, ביוזמת השר הממונה, התפרקה מרצון ובהסכמה מלאה, משליטתה על זרוע בעלת חשיבות עליונה. שער או היתה מעין סניף של משרד ראש הממשלה, והוא שהכתיב את פעולתה וקבע מה תשדר ומה לא, באמצעות פקידים ועושי דברם של שרים.

„היום, כשרבים מקללים את עצמאותה המוחלטת של רשות השידור, כדאי לזכור מה קדם לה, ומה היא האלטרנטיבה".

— מתי חסר לך גליל במיוחד?

— הוא חסר לי תמיד ולפני הכל, כאדם וכרע. במיוחד אני חש בחסרונו כשאני נתקל באיזה עניין חדש או מפתיע, והוא איננו לצידי כדי לשתף אותו בגילוי. גם בנסיבות הפוכות הוא חסר לי: בשעות, שבהן אני מאבד את הביטחון ומתקשה למצוא תשובות לתהיות ולספק. לגלילי תמיד היו תשובות.

ארנון לפיד

מכללה לחינוך
סמינר הקיבוצים ת"א
המרכז להדרכת מורים
בנושא הוראת השואה
מפרסומי המכללה:
1. טרבלינקה-מקראה
(עשויה לסייע למורים במהלך משפט דמיאניוק המתנהל בימים אלה)
מחיר – 10 ש"ח (כולל משלוח).
2. בגיטו ורשה – מקראה
קובץ עדויות ותעודות מחיי היהודים בגיטו עד לגירוש.
מופצת כהשלמה והרחבה לקלטת עברית בוידיאו "בגיטו וורשה" – שהוכנה ע"י בית התפוצות וניתנת לרכישה שם.
מחיר – 7.5 ש"ח (כולל משלוח).
הזמנות ניתן להפנות ל"מרכז להוראת השואה", המכללה לחינוך – סמינר הקיבוצים ת"א, דרך חיפה 149, 62507, טל. 03-424221
בצרוף המחאה לפקודת סמינר הקיבוצים, קבלה תשלח עם משלוח ההזמנה.
*פרסומים נוספים ניתן להשיג בתדר השכפול בסמינר.

מכללה לחינוך
סמינר הקיבוצים ת"א
החלה ההרשמה
לשנת הלימודים תשמ"ח
בכל מסלולי ההכשרה
לקראת תואר אקדמי ראשון "בוגר חינוך" (B.Ed)*
לתעודת מוסמך בכיר.
פרטים והרשמה בסמינר הקיבוצים - דרך חיפה 149 ת"א טל' 03-424221
* על פי החלטת ממשלת ישראל מיום 8.9.1985 ניתן למכללה סמינר הקיבוצים היתר לקיים מסלולים בתוכנית לימודים ארבע-שנתית, כמוסד להשכלה גבוהה לקראת תואר "בוגר חינוך" (B.Ed).

בדימור מורידים מחירים!!!
במוצאי שבת משעה 7.00
חדר שינה כולל: מיטה 140x190, ראש למיטה, 2 ארונות לילה, מזרן אורטופדי — 749.-
מזנון 4 חלקים — 930.-
פינת ישיבה 1 + 2 + 3 — 700.-
פינת אוכל שולחן 80x160 + 6 כסאות מרופדים — 849.-
מזרן פרדייז אקסטרה, אורטופדי 140x190 — 315.-
מזרן מפי אורטופדי 140x190 — 230.-
מזרני „סולי", „עמינח", „פרדייז", „מפי" ו„גומאוויר" במחירים הזולים בארץ ובאספקה מיידית • בסיטונות וליחידים
• עשרות פריטים בודדים במחירי „מציאה"
מבצע מיוחד –
הובלה חינם לכל הארץ
הנחה מיוחדת לעולים חדשים
תשלומים לתקופה ארוכה באמצעות
„דימור"
רהיטי תרבות הדיור
החברה לאמנות בהיטי ישראל
ארלוזורוב 54 ת"א (בבניין השופרסל)

ארנון לפיד

האח, אנחנו לגיטימיים

בוקר בהיר אחד, מספר משה פרי בבטאונו המהוגן והענייני של הקבה"ד „עמודים", יצאו הוא וארבעה חברים נוספים מקבוצת יבנה, להשתתף, על-פי הזמנה, בסימפוזיון שנושאו „היהדות שלי", בביה"ס התיכון בגבעת-ברנר.

ביקור מעין זה, של מסבירים דתיים במוסד חילוני, הוא אירוע נפוץ מכדי שנתעכב עליו (מה שאין כן, אגב, לו התהפכו היוצרות, לו התאפשר והתרחש ביקור של מסבירים חילונים במוסד דתי...) אך ההירהורים שעלו במוחו של פרי לאחר אותו מפגש, אינם ממין ההירהורים, שעולים תדיר במוחם של מסבירים דתיים לאחר מפגש עם חילונים, ואם עולים, אינם מגיעים לידיעתנו: „בנוגע ליחס אל החילוניות" — נחשף פרי ברשימתו ב„עמודים" — „אני חי בקונפליקט מתמיד. כאדם השקוע באמונתו ובמיוחד כיהודי החש ערב לכלל, הרי שעלי להיות מעוניין שהכלל כולו יפנה לדרך האמת, שהיא, בעיני, אמת אובייקטיבית, וכאן טמונה בעיה רצינית. מפני שמכך נובעת, בעצם, התייחסות מראש אל החילוניות כבלתי-לגיטימית".

איננו מתאפקים —

— בוקר טוב, משה פרי. האם זכינו סו"ס ללגיטימציה?

— אני חושב שעלינו, הדתיים, לקבל ולהסכים, שהחילוניות היא דרך מסויימת, תפיסת חיים לגיטימית בפני עצמה, ועל בסיס זה ליצור

לא עוד תינוקות שנישבו

תקשורת בין דתיים לחילונים. נכון שאפשר להמשיך ולדבר, כפי שעשינו עד כה, על דו-קיום והבנה הדדית, ולחיות אלה בצד אלה מתוך סטאטוס-קוו. זה אפשרי, עם כל הקשיים שכרוכים בכך. אבל אני לא רוצה להסתפק בזה. כאחד, שיש לו אח חילוני, ודרכו אני בודק את יחסי לחילוני כאדם, אני רוצה ללמוד ולקבל את החילוניות כתפיסה לגיטימית.

— איננו עוד, איפוא, בחזקת תינוקות שנישבו?

— אכן, ההגות היהודית עומדת כאן בפני קונפליקט פילוסופי קשה ביותר. קשה מאוד להגדיר משמעות של לגיטימיות כאמת סובייקטיבית, לדבר, שבעצם הורגלנו לראותו כסותר את האמת האובייקטיבית המוחלטת, אבל אין מוצא מהגדרה כזו. היהדות, כמו כל דת, אומרת: אני הצודקת; האמת נמצאת איתי. אני אינני קורא על כך תגר, אבל מבין ומצדיק את רגישותו של החילוני לתחושה שבן שיחו הדתי משדר אליו, כאילו דרכו מיסודה אינה לגיטימית, וכאילו כל עניינה של ההידברות הינו ניסיון שכנוע חד-צדדי, כי מכאן נובע הקצר בתקשורת.

הוגי הדעות שלנו, מורי הדור, ככל שהיו פתוחים והתייחסו בהבנה אל אחים שפרשו, מעולם לא התייחסו אל החילוניות כלגיטימית בפני עצמה. הם הבינו, לימדו זכות על תועים בעל תינוקות שנישבו, קיוו ש„סוף הכל לחזור בתשובה", אך לא עמדו מול החילוניות כמול דרך אפשרית ולגיטימית. שותפות כנה אינה יכולה להיות מבוססת על יחס כזה, תהיה עוצמת האהבה והרחמים הגלומים בו נשגבה ככל שתהיה.

— הלגיטימיות שאתה מעניק לנו היא לצרכי טקטיקה בלבד, או היא מהותית יותר?

— בפירוש לא כדי להשיג את ההידברות והקשר אני גורס הענקת מעמד לגיטימי לחילוניות, כי אז זה יהיה משחק ב„כאילו". אני לא מתכוון להציע פתרון טקטי לדו-שיח מוצלח בין חילוני לדתי. על המחשבה היהודית לנקוט, כביכול, ב„סוד הצימצום" ולקבוע בתוך היהדות עצמה את מעמדה של החילוניות הלגיטימית באופן יחסי, אף שמבחינת היהדות עצמה, החילוניות הינה חוץ יהודית ותישאר כזו.

— אתה מוכן להרחיק לכת ולהסכים גם, אפילו, שיש לדתי מה ללמוד מן החילוני?

— אני בהחלט יכול לומר שיש גם לאדם הדתי מה ללמוד מהחילוני. יש ערכים שבולטים אצל הדתי, ויש אחרים שבולטים אצל החילוני. לא בהכרח אלה שליליים ואלה החיוביים, ויש מקום להפריה הדדית בין אלה לאלה.

— אתה מקבל את תחושת הנחיתות של החילוני בפני הדתי?

— הרגשת נחיתות נובעת מהיעדרה של השקפת עולם או אמונה מוצקה. אבל מי שיש לו השקפת עולם שמנחה אותו, שמחפש בכנות אחרי אמת מסויימת, משהו ערכי, אינו צריך, אובייקטיבית, לחוש נחות. ככל שאני מאמין בדרכי כאדם דתי, אני מקבל כל אדם שמאמין בדרכו, שחותר לאמת, כשווה לי.

— הדברים האלה לא ייחשבו לך בחוצפה בין חבריך?

— אינני רוצה שתוציא מדברי מה מאפיין דתיים בכלל. נכון לומר, שלציבור הדתי יש, בדרך כלל, בעיה איך לקלוט את החילוניות. לצערי, התרכזה חברתנו יותר בפתרונות מעשיים כיצד לחיות ביחד. עם זאת, מצאתי מסביבי גם אנשים שמסכימים עם דעתי. נכון, הגישה הזו אינה רווחת בחברה הדתית, אבל היא קיימת ויש אוזניים שקשובות לה. אגב, לדעתי, השקפת העולם של הציבור הדתי צריכה לעבור דרך הקונפליקט שעליו אני מדבר. העדרו מרמז, לדעתי, דווקא על רדידות דתית. מי שהדברים ברורים לו כשמש, יבדוק נא אם לא מחולשתו לא הבין כלל מה הבעיה. ראוי, לדעתי, שהיהדות כולה תקרא ללבן את הבעיה מזווית ראייה זו, ותשפוך עליה הרבה דיו, משום שנרמה לי כי זוהי שאלת השאלות בכל מה שנוגע ליחסי דתיים וחילונים בדורנו.

— הדברים שאתה משמיע אינם מבשרים על תחילתה של התפכחות?

— חלילה. כלל וכלל לא. הנה זו הבעיה: אנחנו כל-כך לא רגילים לשמוע ולהשמיע...

— אלה, אנחנו, החילונים, שלא רגילים לשמוע מכם.

— יכול להיות. לכן אני מבהיר: אני אדם דתי אורתודוקסי, שלם באמונתי בכל לב. דווקא מתוך אחיזה איתנה זו שלי בדת, אני מרשה לעצמי להתייחס אל כל דרך אחרת כלגיטימית. כלומר, לא מתוך תחושת עליונות, אלא כשווה אל שווים. עכשיו תגיד לי איך אני יכול להיות בטוח שתפרסם את הדברים כפי שנאמרו.

לכסף אין צבע

כיוון שלא ממפ"ם (מיד נברר מדוע לא) אולי מבתי הקונגרס של ארה"ב יבוא עזרו של ברוך שילקרוט. בחודש שעבר היה הוא מיוזמי „שבוע האפרטהייד הדרום-אפריקני" בקיבוצו, נגבה. במהלך אותו שבוע הוקרנו שני סרטי וידיאו במעגל סגור, הוצגה תערוכה בחדר-האוכל ונישאה הרצאה מפי העיתונאי דן סגיר.

„להרצאה", מדווח שילקרוט בעלון המקומי, „הגיעו 40 איש, עם נציגות רצינית ממחלקת שיווק החוץ של מפעל צל"פ. הועלתה שאלת היצוא של המפעל לדרא"ם. הדעות היו חלוקות והויכוח נמשך אחרי ההרצאה עד לשעות הקטנות של הלילה".

לפחות זה!

— ברוך שילקרוט, רכז הוועדה הפוליטית בנגבה, אין לך על מה להשחית את זמנך?

— דווקא יש לי. אני עוסק באופן די פעיל בענייני יהדות בריה"מ, אסירי ציון, מסורבי עלייה וכיו"ב, — בעיה אנושית ממדרגה ראשונה, שכיהודי, שהצליח לצאת מבריה"מ ולבנות כאן את חייו, קרובה לליבי ומחייבת אותי. כל זה אינו אומר שבעיות אנושיות אמורות בעולם זרות לי, ובמיוחד, בעיית האפרטהייד בדרא"ם. דווקא לנו, בנגבה, יש חלק בקלחת הזאת. המפעל שלנו, צל"פ, לאריזות פלסטיק, הוא מגדולי היצואנים לדרא"ם. אשתקד ייצאנו בכ-2.5 מיליון

לא נהנים מתוצרת שלה

דולר, ושוק ה-1.5 מיליון לדרא"ם.

— ואתה מציע לנגבה לוותר על הכנסות הוגנות בשם המצפון והמוסר?

— כן. ליחסים שלנו עם דרא"ם יש צד מוסרי וצד כלכלי. נצטרך להחליט אם הכסף זה חבל, ולעזאזל המוסר, או שבכל זאת מוכנים לוותר על רווחים למען העיקרון. אישית, אני חושב שהעיקרון המוסרי חשוב יותר, ואני חושש, שהתעלמות ממנו וראיית הצד הכלכלי בלבד, יכרסמו בנו בכל מיני דרכים ויתבעו תשלום חברתי ומוסרי גבוה, כבוא היום.

— ובכל זאת אתה ממשיך לעבוד בצל"פ?

— לו חשבתי, שיש סיכוי לשנות את מדיניות השיווק של המפעל, הייתי נוקט, אולי, בצעדים. אבל אין סיכוי כזה. המלחמה בזאת לא תעבור בנגבה ואני מניח שגם לא בקיבוצים אחרים.

לית ברירה, נאלצתי להסתפק בארגון שבוע האפרטהייד. הצלחתי לעורר דיון, אפילו קשה, אבל לא יותר מזה. כדרכי בכלל אני יוצא למלחמה רק כשאני רואה אור בקצה המנהרה. כשאין אור כזה, אז לא, אז אני מסתפק בהבאת הדברים לתודעת החברים.

אולי בעוד שנה-שנתיים, כשהרוב [illegible] בארץ, גם בנגבה ישתנה משהו.

— למפ"ם אין דעה בעניין?

— כנראה שלא. שמעתי שאלעזר גרנות אמר, בתשובה לשאילתות, שכל קיבוץ צריך להתמודד עם הדילמה בעצמו. לדעתי זו גישה לא נכונה. לקיבוץ בודד קשה להתמודד ולהחליט בעניין, משום שאינו יכול להתעלם משיקולים כלכליים אגואיסטיים. 1.5 מיליון דולר לקיבוץ כמו נגבה...

— זה מחיר המעבר ללינה המשפחתית.

— נכון, פחות או יותר. עכשיו, לך תציע לחברים לוותר על הלינה המשפחתית למען הכושים בדרא"ם. אני רואה כמה קשה לשכנע את החברים בפעילות למען יהודי בריה"מ, ואם עלי לבחור בין שניהם, זה נושא חשוב לי יותר. אינני שלם עם המצב אבל כאלה הם האנשים וזה העולם שאנו חיים בו. לכן יש תנועה וההחלטה צריכה לצאת ממנה.

— תתנגחו איפוא, בלחץ שיופעל מקרוב על ממשלת ישראל.

— במידה מסויימת. אבל אז, כאיזה אור תצטייר מפ"ם?

— אלעזר גרנות (שובל), מזכיר מפ"ם: מפלגתך רואה בעין יפה את יחסי-הסחר המסורתיים של קיבוצים בקבה"א עם דרום אפריקה?

— מפלגתי היא מפלגה בתוך מדינת ישראל וככזאת היא אינה מקיימת יחסים עם דרא"ם. את השאלה אם בכלל מייצאים, מה מייצאים וכמה מייצאים לדרא"ם, יש להפנות אל הגורמים הכלכליים בקבה"א. זה אינו על סדר היום של מפ"ם. מפ"ם תבעה מהממשלה חרם משמעותי, שבנושא היחסים עם דרא"ם היא תיישר קו עם מדינות אירופה הדמוקרטיות, לפחות זה, שנהיה עם המחמירים ולא עם המקלים. אינני בעד ניתוק יחסים דיפלומטיים עם דרא"ם, כי ניתוק כזה הוא חרב פיפיות. עם זאת, אין סיבה מדוע לנו תהיה שם שגרירות בשעה שמדינות אחרות מסתפקות בקונסוליה, וזה שאסור לנו לקיים עם דרא"ם יחסים מיוחדים, כפי שהעולם טוען שיש לנו. כשהיתה למפ"ם מעורבות ישירה עם דרא"ם היא אמרה את דברה. ראה ביטול נסיעת המקהלה של הקבה"א לשם בזמנה. אם תחליט ממשלת ישראל שלא לייצא לדרא"ם לא נייצא. אני אומר זאת למרות שאני יודע שחלק נכבד ממבקרי ישראל בנושא הזה [illegible], אבל בכך אין נוגע.

— הלחץ האמריקאי על ישראל בנושא זה מתקבל אצלך בברכה?

— אני לעולם לא שמח בלחץ מבחוץ, אבל אני משבח, לשם שינוי, את ארה"ב על תקיפותה ואני מצפה מישראל שתנהג כמוה ותעמוד בראש המחמירים עם דרא"ם.

כותבים לנו

שוב נדהמתי והזדעזעתי כשקראתי בגיליונכם האחרון את המשאל עם „האיש ברחוב" והיחס שלו לבקשה של התק"ם לסיוע.

הביטו חברים: אני אשה ליברלית ופתוחה לא פחות מכם ואולי יותר, ויעידו על כך חברי חברים. אני מקבלת את החיים כמו שהם. משוחחת חופשי עם נכדותי על כל נושא שבעולם (בתנאי שאינו גובל בניבול-פה כמובן). אין לי דיעות קדומות בשום נושא ואני מוכנה לשמוע ביקורת. השאלה, רבותי, איזו ביקורת. כידוע, צריך להבדיל בין ביקורת בונה לביקורת הורסת. הבונה מאפשרת למבוקר ללמוד ממנה ולתקן את דרכיו. ההורסת היא על גבול ההשמצה ואין בה אלמנט קונסטרוקטיבי. דומני שאהיה לפה לחברים רבים בתנועה, אם אומר שהדברים שהבאתם מפי האנשים במשאל, שייכים לסוג השני.

אני מקווה שתפרסמו את המכתב במלואו למרות חריפותו.

[illegible], בית לוחמ[illegible]

חי-בר

כציפור-נוד שהושמה בכלוב, לפרא שנכלא בסוגר, למספי-ניק שנשלח לתורנות מטבח, דומה היה, לפני שבוע, עוזיה אלון (בית-השיטה) במשרדו שבבית-החברה-להגנת-הטבע, במקום רע, באמצע הכרך.

דווקא עליו — ממייסדי החברה-להגנת-הטבע ויו"ר הוועד המנהל שלה; ממקימי רשות-שמורות-הטבע וחבר הנהלתה; בעל פינה לטבע בקול-ישראל וטור לטבע בעיתון; מעורכי האנציקלופדיה של החי והצומח — דווקא עליו, ודווקא בשבוע-שמירת-הטבע, שבנוסף גם ניחן במזג אוויר יפה לטיול ברחבי ישראל, דווקא עליו נגזר להסב בחדר אפלולי אל שולחן כתיבה עמוס בניירות, לטפל בטפסים, להשיב לטלפונים ולראות בעיניים כלות אנשים שזופים במכנסיים קצרים ובנעליים גבוהות באים ויוצאים, שיכורי-מרחבים ומכוסי אבק-דרכים.

„אין ברירה", אמר אלון, „מלחמות היהודים לא נגמרות לעולם ומישהו צריך לעשות את העבודה. אתמול גנבתי יום והלכתי למדבר יהודה. כן, מה אני יכול לעשות בשבילך?"

— אהבת הטבע היא תכונה מולדת או נרכשת?

— מעולם לא התעמקתי בשאלה. אצלי, מכל מקום, המציאות היא שהכתיבה. זה התחיל בילדות, בשנות העשרים, בכפר-יחזקאל. היינו, חברי ואני, ילדי-כפר. חיינו ליד הטבע, בתוך הטבע. גם המורים שלנו — קודם משה תלמי ואחר כך אליעזר שמאלי — עשו משהו בכיוון זה. כשהלכתי ללמוד בביה"ס הריאלי, נצמדתי לפנחס כהן, גם הוא מורה לטבע. אחרי המלחמה נשלחתי, מטעם הקיבוץ, ללימודי הוראת-טבע בסמינר הקיבוצים. אז מורה לטבע זה היה מוסד. אז גם התגבשה החבורה שהקימה את החברה-להגנת-הטבע. האנשים האלה היו שוחרי טבע מובהקים, אבל ללא קשרים מספיקים וחסרי ניסיון במגע עם מוסדות ואנשי ציבור. לי היה כבר ניסיון מה בתחום הזה, וחברי, אמוץ זהבי, לא הניח לי עד שרתם אותי לפעילות.

— אתה רק מומחה לחי ולצומח או גם אוהב אותם?

— אם כוונתך לטיפוח חיות וצמחים, אני עלול לאכזב אותך. יש לי בגינה אוסף גדול של צמחי בר. זה כן. חיות גידלתי איזה זמן, כשעסקתי בהוראה. היום לא, מהסיבה הפשוטה שהן נמצאות איתי וחיות אצלי ממילא. יש לי שממיות בחלון, נמיה מתחת לבית, קיפוד בגינה וציפורים, קבועות וחולפות, כל השנה.

— והם נהנים מיחס מיוחד?

— יש פחות ויש יותר. הם חלק מהבית. הם עוכרה. השממיות אוכלות יתושים, אז אין לי טענות. הנמיה שותה מים מכלי שעל השולחן בגינה, אולי וללה איזה צפע בלתי קרוא, שתהיה לי בריאה. והקיפוד, אני נזהר שלא לדרוך עליו יותר.

— ומה קורה ליצורים סימפאטיים פחות שנקלעים לביתך?

— מה פירוש פחות סימפאטיים? תיקנים? אני לא אוהב יותר מכל אדם אחר. אם עכבר נכנס אלי הביתה, אני מחסל אותו.

— מחסל?

— מחסל. אני לא חושב שאני ובני ביתי צריכים להתפנות מפני עכבר. יש לו די מרחבים ואמצעי מחיה גם מבלי להתגורר אצלי ולכרסם ספרים ורהיטים.

— ישראל נחשבת מתקדמת מבחינת שמירת-הטבע?

— כשהתחלנו לפעול, בראשית שנות ה-50', היינו בתחתית הסולם. היום אנחנו בליגה העליונה, שאינה גדולה כל-כך. במפגשים בין-לאומיים שהשתתפתי בהם, ניסיתי לברר מאיזה ארצות יש לנו מה ללמוד ושמחתי לגלות, שאם מוציאים מהרשימה, מטעמים מובנים, את קנדה וארה"ב, נשארות אנגליה, הולנד, שוויץ ומדינות סקנדינביה ואנחנו לא נופלים מהן.

— מה עוד, איפוא, נותר לכם לעשות?

— ראשית, מלחמות היהודים לא נגמרות לעולם. פתרת בעיה אחת, צומחות שתיים חדשות. המיליונר אומר, שלא בעיה לעשות את המיליון הראשון, אלא לשמור עליו. מטרת החברה להגנת-הטבע היא להגיע למצב שלא יהיה בה עוד צורך וזה עוד רחוק. ההישגים רופפים, תלויים באוויר, מאויימים יום-יום על-ידי גורם חדש. עבודה חינוכית ומחקר אינם מסתיימים לעולם, הידע מתחדש כל הזמן. אנחנו מבטיחים ושומרים את הקיים, תוך צעידה קדימה.

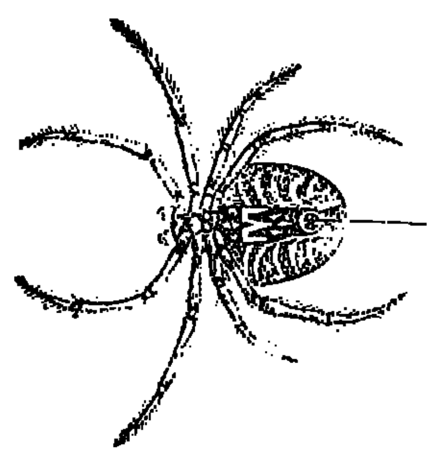

— שמירת הטבע, גם היא מהנושאים שצריכים להדיר שינה מעינינו?

— זה תלוי בתפיסת העולם שלך לגבי מקומו של האדם ביקום. הטבע ודאי לא צריך שישמרו עליו.

— והוא יודע את זה?

— הוא יסתדר. מדענים יודעים לספר על הקטסטרופה שאירעה בכדור הארץ לפני 60 מיליון שנה. עולם שלם של חיות וצמחים נכחד אז. זו היתה בחירתו של הטבע? זה קרה ועובדה, הוא הסתדר בלעדינו. גם אם יישמדו שוב כל בעלי החיים, החולדות והתיקנים יישרדו תמיד. וצמחים וחיות חדשות יתפסו את מקום אלה שהושמדו. אם נכרות יער וייווצר מדבר שממה, ייעלמו חיות היער ויבואו חיות המדבר במקומן. אין לי קשר לאלוהים ואיני יודע מה רוצה הטבע וממילא, לא אנחנו ממונים עליו. השאלה החשובה, לדעתי, היא באיזה מין עולם אנחנו רוצים לחיות. אחרי מלחמת לבנון באו החבר'ה וסיפרו, שנדהמו לגלות שאין שם ציפורים באוויר וחיות על האדמה. תמיד ידענו שבלבנון מתחוללת השמדה רבתי של בעלי-חיים, אבל החבר'ה האלה, חבר'ה שלא חשבתי בכלל שהם מביטים אל מחוץ לחלון, ראו פתאום מקרוב מה פירוש עולם ללא בעלי-חיים. אז אם החיים בלבנון הם בכלל חיים, אפשר גם ככה.

אנחנו, אני לפחות, רוצה לחיות אחרת. כשהתחלנו בשמירת הטבע בארץ, התחלנו מתוך תחושה, לאו דווקא מתוך אידיאולוגיה ברורה. רק מאוחר יותר מצאנו הגדרות של חכמים מאתנו, כמו זו של מדען בריטי, הטוען ששמירת הטבע נסמכת על ארבעה עמודים: הכלכלי, המדעי, האסתטי והאתי. על השלושה הראשונים אין צורך להרחיב. הרביעי מתכוון למה שאמרתי: האם אתה ואני, שבמקרה חיים כאן ועכשיו, נעשה בעולם ככל העולה על רוחנו, למען אינטרסים אנוכיים ומיידיים, או שנשמור על מידה של ענווה כלפי העולם, שאיננו בו אלא אורחים לרגע? האם יש לנו מחוייבות כלשהי גם כלפי הבאים אחרינו? לא פעם אני רואה ילדים נטפלים לאיזו חיה ורוצים להרוג אותה. כל כך למה? כי זו חיה וחיה זה דבר רע. אני, ככל אחד אחר, אלחם במזיקים ובחיות שפוגעות בי, אבל מדוע לפגוע ביצור שאינו גורם לי כל רע?

— אוהבי טבע הם גם אוהבי אדם?

— עם כל הצניעות, אני יכול להצביע על שונאי אדם שמטורפים על בעלי חיים. יש מי שטוענים, שדווקא אוהבי בעלי חיים הם מיזנטרופים.

— ואתה?

— אני ודאי לא שייך לשונאי האדם.

— אבל מעדיף את החיות?

— זו שאלה שלא שואלים, אין מקום להשוואות כאלה.

— על המכנסיים-הקצרים-הנצחיים שלך, מותר לשאול?

— איזה עניין ציבורי יש במכנסיים שלי?

הקיבוץ כסחורה פגומה

דיון המעליב, הן הפרלמנטרי הן הציבורי, בבקשתה של התק"ם לסיוע כספי, המחיש, נדמה, יותר מאי-פעם את דימויו המכורסם של הקיבוץ בדעת הקהל.

וכי העלה איזה קיבוצניק, בסיוטי לילו, כי כך יארע לה, לתק"ם, שבקשתה לפריסת חובותיה תועלה בנשימה אחת עם תביעותיהם של מתיישבי יו"ש עתירי-ההטבות ורבני הישיבות, שוללי הציונות? וכי שיער מי שגזירה שווה יגזרו הכל על זו ועל אלה?

היח"צן והפרסומאי דוד ארמון (חבר הנהלת המפלגה הליברלית בליכוד), שאין להפלילו בקירבה יתרה לתנועת העבודה ולתנועה הקיבוצית (הגם שהוא נושא בהנאה את זכרון קיצי-ילדותו בעין-חרוד מ„ שם היו אחיו ואחותו חברים), ממציא הסברים לתופעה: „שורש הכרסום הזה נעוץ בעבר, בשנות ה-50'. בני הדור השני של העולים החדשים דאז, ספגו בבתיהם את תחושת הקיפוח והאפליה של הוריהם, שהיו פועלים שכירים במפעלי הקיבוצים והתקנאו בקיבוצניקים הנקיים והשבעים תמיד. הבנים לא רק זוכרים את מה ששמעו בבתיהם אלא גם, וזה חמור יותר, נתקלו בעצמם במשך השנים, בהתנשאות ובסנוביזם של הקיבוצניקים וכיום נותן הדבר את אותותיו והתנועה הקיבוצית סובלת מכך, הן במישור הפוליטי, הן בדעת הקהל".

— משהו בנוסח „זכור את אשר עשה לך עמלק"?

— לא צריך להגזים. בשני תחומים לפחות, נהנית התנועה הקיבוצית מתדמית טובה ומושרשת בציבור. האחד הוא נושא הביטחון, שבו תורמת התנועה הקיבוצית יותר מכל סקטור אחר ולא רק יחסית. והדבר ידוע. השני, תתפלא, הוא בתחום הייצור. מוצרים מתוצרת הקיבוץ, בעיקר מוצרי מזון אבל לא רק הם, זוכים לקרדיט גדול יותר אצל הקניינים ממוצרים מקבילים מתוצרת אחרת, ואני אומר זאת מנסיוני.

— גם אתה אינך מבדיל בין בקשת הסיוע של התק"ם לאלה של יו"ש והישיבות?

— כפרסומאי, אני מעדיף לדבר על האספקט ההסברתי. התק"ם לא השכילה להסביר את עצמה נכון, ולכן אין פלא שהאדם ברחוב רוטן ושואל, מדוע עלי לתרום לקיבוצים העשירים והמתנשאים? מי עזר לי כשהייתי רעב ועני? תוסיף לכך את הטעויות שעשו הקיבוצים בשנה-שנתיים האחרונות, את הפסדיהם בשוק האפור ואת המעשים המפוקפקים שהיו מעורבים בהם, ותקבל את התשובה. גם הישיבות לוקות ביחסי ציבור גרועים. לו היטיבו להסביר את עצמן, לו הבהירו לציבור שהן מהוות מסגרת חינוכית מסויימת, תחליף למסגרות החינוך האחרות בארץ, שגם הן נהנות מחינוך חינם, לו שיכנעו את הציבור, שגם בחור הישיבה מקדיש מזמנו ותורם בדרכו למדינה, הציבור, גם אתה, היו מסתכלים עליהם אחרת.

— אני לא הייתי קונה את זה.

— אז אתה אולי לא, אבל הציבור הרחב כן. תתפלא מה יכול מסע נכון וממושך של יחסי ציבור לחולל.

— אתה מוכן להתייחס לנושא גם במבט שאינו של פרסומאי?

— אני מכיר היטב את כל שלושת הסקטורים שאתה מזכיר. אני נולדתי במעברה, התחנכתי כמה שנים בבי"ס דתי ובישיבת כפר-הרואה. אחי ואחותי היו חברים בעין-חרוד, בראשיתה, והייתי מבקר אצלם כל קיץ.

אני מושרש בארץ הזאת ומכיר אותה היטב. העובדה, שהפכתי בזמנו פעיל בליכוד קשורה בכך, שבשנות ה-70' רציתי שיעלה כוח גדול, כמשקל נגד למפא"י, שיהווה לה אלטרנטיבה. משום שלדעתי רצוי למדינת ישראל שיהיו בה שתי מפלגות, כשהאחת מחליפה את האחרת אם אינה מתפקדת כראוי.

תוך שנה יוכל ארמון לשנות את תדמית המוצר הנ"ל

— תסכים שהכרסום בתדמית הקיבוץ הוא סימפטום לכרסום ערכים בכלל במדינת ישראל?

— בהחלט. יש ירידה הולכת ונמשכת במשקלם של ערכים בארץ הזאת, ושחיקה בהזדהות של האזרחים עם המדינה. זה לא התחיל ממלחמת יום-כיפור. אדרבא, מלחמת יום-כיפור היתה תוצאה של התהליך הזה. חורה לי שאף ממשלה לא נתנה על כך את דעתה בצורה רצינית. אני כתבתי והתרעתי על העניין בלי סוף. תבעתי הקמת משרד-הסברה, שלא יעסוק רק בתגובה הולמת לתעמולה האש"פית מחוץ, וגם זה לא נעשה מספיק, אלא בהסברת פנים, שתמנע את הלגיטימציה שיש כיום לירידה מן הארץ, גם מהקיבוץ.

אני זוכר בגעגועים את 20 השנים הראשונות של המדינה, את אהבת המולדת, הלויאליות והקנאה למדינה. היום, לצערי, איבדנו את זה. אפילו הצ'כי, ההונגרי או האנגלי לויאליים למדינתם יותר מן הישראלי המצוי. הנושא הזה אינו נותן לי מנוח. לכן התנדבתי בזמנו לנהל את חגיגות ה-30 למדינה, לכן לחמתי מלחמת חורמה בעד קיום תערוכת צה"ל כמסגרת חגיגות ה-35 למדינה, כשכולם זילזלו ולכן אני גם בעד קיום המצעד הצבאי ביום העצמאות הקרוב. הכל קשור באותו עניין, ואינו קשור להשתייכות פוליטית.

— לאיזה מבין השלושה — התק"ם, יו"ש, הישיבות — היית שמח להגיש את שירותיך?

— לא אצטנע, סיכויי טובים להצליח עם כל השלושה. הייתי מעדיף לקחת דווקא את הקיבוץ, כי הוא האתגר הקשה ביותר, ואני אוהב אתגרים. יו"ש — זה הכי קל; הישיבות — קצת יותר קשה, אבל עם קצת מאמץ ניתן לשכנע מדוע מגיע להן כמו לכל סקטור אחר. הקיבוץ הוא הקשה ביותר, משום שהבעיה נעוצה בתת-ההכרה של הציבור. כאן נחוץ טיפול שורש, אבל במסע יחסי-ציבור עמוק ורציני, אפשר, תוך שנה, לשנות את התדמית מהקצה אל הקצה.

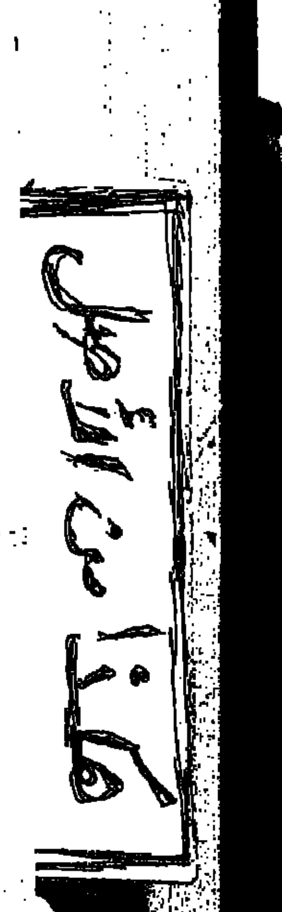

ד"ר קרקובסקי — מרקסיסט אגרארי

צביקה („הדף הירוק", 210) האמין באבוקדו. ד"ר מישה קרקובסקי מאמין כי מי שמעבד את הקרקע צריך לשלוט במקורות המים ומציע לחקלאים להפסיק לאנוס את הקרקע

„מנקודת הראות של אגראריה מרקסיסטית", אומר ד"ר מישה קרקובסקי במבטא רוסי רשן וכבד, „אני מאמין, שגם במדינת ישראל, כמו בכל הארצות שבאיזור הטרופי והסוב־טרופי, השליטה במים צריכה להיות בידי מי שמעבד את הקרקע. הקיבוצים והארגונים האזוריים צריכים להקים את מערכות המים, ולא להשאיר את התחום הזה לממשלה, לתה"ל ול„מקורות", עם המנגנונים המנופחים, ההוצאות האדירות והיעילות הנמוכה שלהם".

ד"ר קרקובסקי עלה מבריה"מ לפני כחמש עשרה שנה. עובד משרד החקלאות, ומומחה לענייני קרקעות, אבוקדו ומאגרים. מבחינת הגיל, הוא כבר פנסיונר, אבל פנסיונר פעיל ביותר שמתרוצץ בכל רחבי הארץ וזוקף לזכותו, בין השאר, השתתפות בהקמת לא פחות מ־212(!) מאגרים למי ביוב ושטפונות, שאף אחד מהם, לדבריו, לא הכזיב.

יש משהו שובה לב בקשישים, שהזמן השכיח אותם כיין המשומר ופיהם מפיק חוכמת זקנים. מכיוון שכבר אינם משתתפים במירוץ העכברים התחרותי של קידום, כסאות ומשרות, הם חופשיים מאימת השררה, ואין מה שיעצור בהם מלבטא בחופשיות את כל העולה על דעתם.

כזה הוא מישה קרקובסקי. בניגוד למרבית עולי רוסיה, קרקובסקי מאמין עדיין בסוציאליזם ובמרקסיזם, ואוהב אהבת נפש את התנועה הקיבוצית. בעיניו היא המימוש הנכון של האידיאולוגיה השוויונית שנסתאבה בארץ ממנה בא.

מהי ה„אגראריה המרקסיסטית" שבשמה מטיף קרקובסקי לקיבוצים לשלוט במערכות המים הטרופיות שלנו? רק קטעי רעיונות שנקלטו בסמינריון נשכח בשנים הרחוקות של האוניברסיטה, עזרו לי להבין למה כוונתו: אמרו שם, שמרקס הסביר מדוע הממלכות העתיקות שבאיזור הטרופי, מצרים, הודו וסין, אלו שבעבר היו חלוצות התרבות והמדע, שקעו בסופו של דבר בקיפאון מנוון. מרקס, כדרכו, מצא את הסיבה במשטר הכלכלי־חברתי: ארצות אלו חיו מחקלאות שלחין, שקיבלה את המים ממפעלי השקיה ענקיים, שוויסתו את השטפונות בנהרות כמו הנילוס, הגנגס והיאנג־צה. מנגנון הפיקוח הממלכתי על מפעלי מים האלה, שהאיכרים היו תלויים בהם תלות מוחלטת, ואף גויסו מדי שנה לתקופה של עבודת כפייה באחזקתם, הפך במשך הדורות לדיקטטורה ביורוקרטית מנופחת ושמרנית. זו מצצה את לשד עצמותיהם של האיכרים ומנעה כל ניסיון לפיתוח ותרשנות.

מרקס קרא למשטרים כאלה „דספוטיזם אוריינטלי" (עריצות מזרחית), וטען שזו גרמה לקיפאון בקיסרויות העתיקות. ארצות אירופה, שבשל הבדלי האקלים לא נזקקו למפעלי השקיה מרכזיים, היו משוחררות מעולה של עריצות כזו, והחופש איפשר להן לפרוץ מעידן הפיאודליזם אל עידן ההתפתחות התרבותית, המדעית והכלכלית המואצת, המאפיין אותן מאז הרנסאנס ואילך.

גם אם לא מקבלים את האנאלוגיה בין פרעה המצרי וקיסר סין לבין מנכ"ל „מקורות" ושר החקלאות בישראל, קשה שלא ללכת שבי אחרי קרקובסקי, כשהוא נסחף בלהט רעיונותיו.

כשקרקובסקי הגיע ארצה, מצויד בידע וניסיון רב, הוא התרוצץ ברחבי הארץ כדי ללמוד את בעיות הקרקע, המים והגידולים השונים בארצנו הלוואנטינית. הוא חפר וסקר, התבונן במפות הגיאולוגיות וקרא מחקרים.

הוא לא רצה, כמו רבים וטובים ממדענינו, להסתפק בהעתקת שיטות מארה"ב, או מברית־המועצות.

קרקובסקי מאמין שסקר קרקע הוא מדע וגם שילוב של אמנות, ניסיון וחושים מחודדים. המקרה מוציא רגימות למעבדה, וקרקובסקי חופן את הקרקע בידיו, מפורר רגבים בין אצבעותיו וטועם את התלכידים בלשון ובשיניים. כשהוא מחפש בקיבוץ אדמה אלוביאלית קלה ומתחלחלת
קרו, או כשהוא מחפש את ההיפך, קרקע
אטומה וכבדה, שתשמש תשתית למאגר
צורך בציפוי פלאסטי יקר — הוא מסתובב
רח, מנחש ומצביע על היעד. אחר כך,
המעבדה, יסתבר ברוב המקרים שקרקובסקי
קלע „בול": מצא שפך נחל קדום ופורה
אתר אטום למאגר. אליבא דקרקובסקי,
ההתחלה. המטרה: כל קיבוץ שלא רוצה
בו עריצות אגרארית, צריך מאגר משלו,
יהיה תלוי רק בחסדי המים היקרים של
במקום עריצות אגרארית, רוצה מישה קרקובסקי
מהפיכה אגרארית בחקלאות הישראלית,
מצטמצמת רק באבוקדו ומאגרים.

ד"ר קרקובסקי: מערכות המים — לרשות הקיבוצים והארגונים האזוריים

מי צריך מוביל ארצי

„המוביל הארצי זה לא דבר הכי טוב",
קרקובסקי. „במדינה שלנו אין מקורות אנר
אבל כל קילוואט חשמל שלישי שמייצרים
הולך לשאיבת מים ממקורות מרוחקים
ולהתגברות על הבדלי גובה גדולים, כמו
שבין הכנרת שמתחת לפני הים לאזורים
מאות מטרים מעל פני הים.

„לא צריך מים מהכנרת, צריך מערכות אזוריות.

„הקרקע הוא כלי העבודה הראשון
החקלאי, המים כלי העבודה השני.

„כיום עולים המים יותר משעולה
ומייקרים מאוד את הוצאות החקלאות.

„מהכנרת מקבלים בסך הכל 400 מיליון
בשנה, ומולם יש 300 מיליון מ"ק מי שפכים
100־150 מיליון מ"ק מי שטפונות. „ביותר
בכמות גדולה יותר מזו הנשאבת מהכנרת,
מים כאלה מחירו שליש ממה שעולה
מ„מקורות": במקום שנים־עשר סנט לקוב
רק ארבעה סנטו את מי השופכין גם לא
להוביל למרחקים גדולים אם זה לא הכרחי
להעביר את כל הביוב של גוש דן לנגב
אפשר לנצל מצפון לתל־אביב, בשרון ובעמק
ורק חלק בדרום ובנגב!

„בכל מקום שאפשר, צריך מאגרים
בצומת גבעתי בדרום, פועל „מאגר מישה"
ביוב: 1.2 מיליון קוב, עם קו צינורות יקר
תשעה ק"מ, ובכל זאת מחיר המים בשדה
סנט לקובו בקיבוץ. יבנה יש מאגר רומה
אשדוד. בנגב אפשר לנצל גם שפכים מקומיים
קידוחי מים נוספים וגם מי שטפונות בנחלים
הגרר והבשור.

„לכל איזור הגידולים המתאימים לו.
אפשר להקים, מבארי דרומה, רצועת חיטה
בארה"ב, או רצועת תירס ובשר כמו
בקנזס, כי תירס נותן טון גרעינים לדונם ועוד שני
ירק להחמיץ, שיאפשרו פיטום בקר לבשר.

„צריך היה להשאיר את תשלובת הסוכר
קריית־גת, ולגדל בנגב, במשולב, סלק סוכר
בחורף ותירס בקיץ. ספיר סגר את הסוכר, כי לא
הבין שבעולם תצרוכת הסוכר מוכפלת כל ארבע
עשרה שנים. ספיר גם לא הבין שמי שמרוויח זה
הסוכה. אני בא משם ויודע: הם קונים את כל הסוכר
מקובה ואת כל הסוכר שמייצרים מסלק סוכר
במזרח אירופה, משלמים פרוטות ושומרים עליו
במשך שנים. אפילו לא במחסנים, בחוץ, מתחת
לפלסטיק. אחר כך הם נכנסים לשוק העולמי.
צריך היה ללמוד את השוק הזה ולעבוד בו בשכל
ולא לסגור את הסוכרו לשם כך צריך התארגנות
אזורית חזקה, ולא הרבה כסף: מחצית מה־45
מיליון דולר, שהאיזור הזה לבדו הפסיד
בהרפתקאות פיננסיות, היתה מספיקה!"

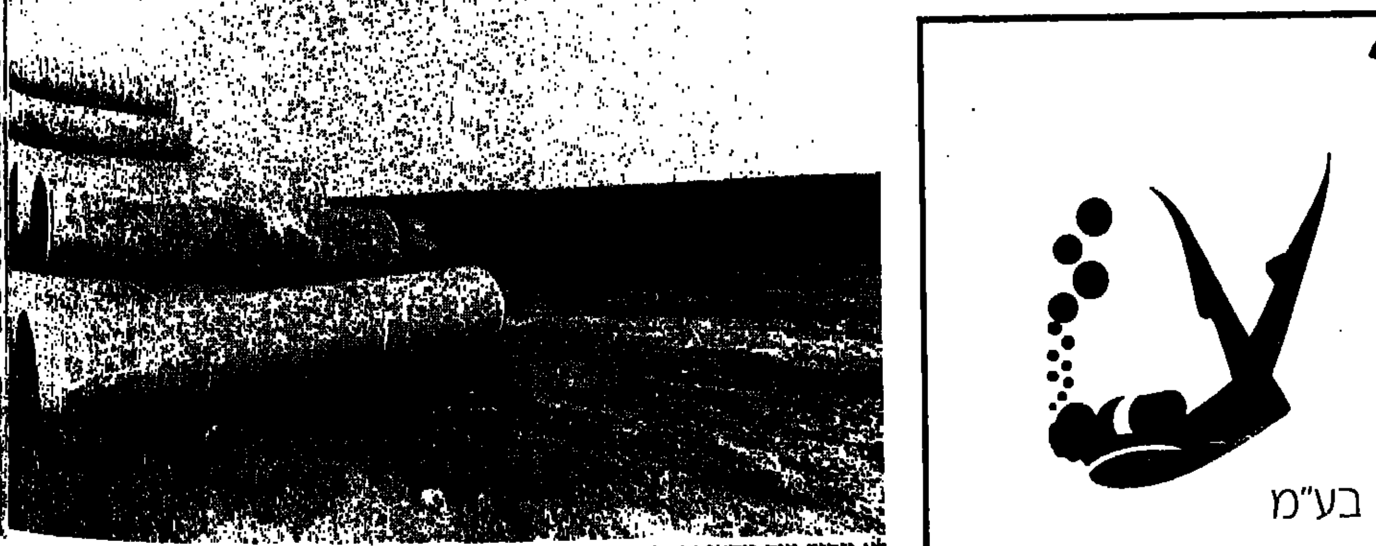

לא צריך מים מהכנרת. צריך מערכות מים אזוריות

מאגר מי ביוב בנתניה. לנצל את הביוב של גוש דן קרוב לבית

אונסים את הקרקע

„למה אתה חושב שהכותנה מפסידה? מקוב מים אנחנו מוציאים ק"ג כותנה גולמית, או 2/3 ליברה סיבים, ששווים 32 סנט. כשמשלמים 12 סנט לקוב מים, נשאר למשק 20 סנט לכל שאר ההוצאות — וזה לא כלכלי. אז קודם כל צריך להשקות במי ביוב ושטפונות, שמחירם שליש ממי מוביל, ולהרוויח שמונה סנט לקוב. מלבד זאת — צריך לשנות את שיטות ההשקיה. הקרקע בארץ בנויה לקבל כמה מאות מילימטרים של מי גשמים מתוקים, בקצב של ½2 מ"מ לשעה, ובטמפרטורות הנמוכות של החורף.

„כשמגדלים כותנה, משקים את הקרקע ב־350 מילימטרים נוספים של מים מלוחים, בקצב המטרה של 12 מ"מ לשעה, וכל זה בקיץ, כשהטמפרטורות גבוהות!

„כל טיפת מים משחררת אנרגיה קינטית ההורסת את הקרקע. בגלל המליחות מוסיפים גבס, ותוך כמה שנים מצטבר מגנזיום בקרקע, והיא נהפכת לחרסית בלתי חדירה, שמתנפחת בזמן ההשקיה וסותמת את חללי האוויר וגורמת לצמחי הכותנה להיחנק.

„זה גרוע באדמות הלס של הדרום. עוד יותר גרוע בקרקעות הכבדים של הצפון, והכי גרוע באזורים ללא מחזור זרעים, בהם מגדלים כותנה על כותנה. כבר לפני 14 שנה נפגשתי עם גבתי, שהיה שר החקלאות, ואמרתי שצריך מיחזור זרעים, ולא מונוקולטורה. הוא אמר שהקיבוצים מחזיקים את המונוקולטורה כבנק. או היום, בהרבה קיבוצים, בשדות שזרעו כותנה על כותנה שנים — היבולים יורדים באופן דראסטי.

„זה חיקוי של ארצות הברית — וגם שם ירדו היבולים.

„דרושה השקיה אחרת — בטיפטוף, ועם הרבה פחות צמחים: 2300 צמחים לדונם ולא 8000, ולתת לכל צמח טפטפת שתיתן לו ליטר ביום, או חמישים וחמישים קוב לדונם, חצי ממה שנותנים היום. בשיטה זו נגיע ל־800־1000 ק"ג כותנה לדונם, או 400 ק"ג סיבים. היום משקים את הקרקע במקום את הצמח, ומגדלים גבעולים ועלים, מסה ביולוגית מיותרת, במקום סיבים.

„זה לא גידול כותנה, וצריך להפסיק לאנוס את הקרקע"

כה אמר קרקובסקי. אם רק רבע מטענותיו צודקות, או דבריו מהווים פרץ רוח חדשני, רענן ואופטימי בשיממון המדכא בו אנו שרויים היום, בתחום החקלאות הדרוכה במקום.

עודד ליפשיץ ■

אקווריוס שבא ים במקומה החדש
AQUARIUS
אקווריוס (שבא־ים)
ייצור ושווק מוצרי צלילה בע"מ
נציגים בלעדיים בישראל של:
U.S. Divers אחריות לכל החיים
Technisub
Reef Marine
Mega Sport
Venuka — סכינים
מיכלים ווסתים U.S.D. — אחריות לכל החיים.
לרגל המעבר, מבצע מיוחד: וסת U.S.D. ספורט 285 ש"ח, כולל מ.ע.מ.
חלקי חילוף מקוריים
בלעדי לישראל: חליפות צלילה וגלישה גם לפי מידה, עם אחריות לכל החיים
הנחות מיוחדות לחברי קיבוצים לקניה מרוכזת וליחידים
אולם תצוגה מרווח
חניה בשפע
אקווריוס (שבא ים)
דרך פ"ת 23 ת"א, קומה א', טל' 614210, 03-613978

מגבלות המציאות בעלבון

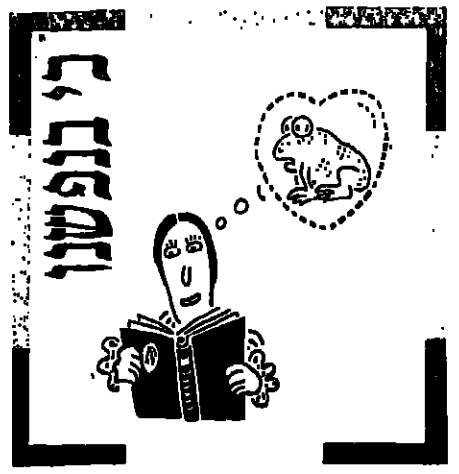

אחרי אסיפה סוערת בקיבוץ ביקש חבר, שנעדר מהאסיפה, לברר מה אירע בה. להפתעתו גילה, שכמספר החברים שאליהם הוא פונה, כן מספר הגרסאות שהוא שומע. תמה האיש — הרי כולם נכחו באותה אסיפה ואת גירסתם סיפרו בתום לב...

בדוגמה בנאלית זו טמון המנגנון הבסיסי שבעזרתו אנו מבינים את המציאות ויוצרים איתה יחסי גומלין. בשיגרת חיינו אנו מתייחסים אל תפיסתנו את המציאות כאל תופעה מובנת מאליה. הביטחון באיכות תפיסתנו, המכונה גם ביטחון בסיסי, נוצר בתהליך מורכב, ופגיעה בו, בשלב מוקדם בחיינו, עלולה לשבש את בריאותנו הנפשית באורח חמור ביותר.

התינוק הנולד אינו בשל די הצורך וכדי להתקיים בעולם, מגישה אותו לו אמו במנות כאלה שיוכל לעכלו. כך יגדל תוך מפגש עם המציאות והמפגש לא יהיה עבורו אירוע טראומתי.

המחשה: אם צעירה התייעצה עם פסיכולוג וסיפרה לו, כי תינוקה בן החודשיים מרבה לבכות. כדי להרגיעו היא נוטלת אותו בזרועותיה. בעלה הזהיר אותה כי בכך היא מפנקת אותו וסופה שתנוצל.

ברור כי האינטואיציה של האם נכונה, וכי תינוק כה קטן, חסר עדיין את הבנת המציאות והשליטה הדרושה, כדי „לנצל" את האם. מימוש גישת האב היתה כופה על התינוק סיטואציה, שעדיין אינו בשל להתמודד איתה ולכן טראומתית עבורו. האם, באינטואיציה בריאה, נוטלת את התינוק ומתאימה עצמה לצרכיו. לתינוק יש שני מנגנונים לבניית ראשית הקשר עם אמו (= המציאות): לשמר בתוכו את הטוב ולהשליך מתוכו, החוצה, את הרע. בתחילה נעשה הדבר באופן פשוט — בפה.

שי, בן חודשיים, ינק מבקבוק. יום אחד חלה ואמו נתנה לו תרופה מרה שהוא ניסה לירוק בכעס רב. באותו יום וכמה ימים מאוחר יותר, לא הסכים לאכול בזרועות אמו. הוא סגר את פיו וירק כל אימת שקירבה את הבקבוק לפיו, ובכך השליך כל מה שקשור אצלו בחוויה הרעה (האם והתרופה). לעומת זאת הוא אכל בהנאה מידי סבתו.

ההשלכה, מסתבר, עונה על צורך נפשי עמוק ולכן, לעיתים, אנו כה „מאוהבים" בהשלכותינו וקשה לנו לוותר עליהן. כשהפער מוגזם, מאבחנים זאת כמחלת־נפש

במהלך החיים הופך תהליך ההשלכה להיות מורכב יותר. לדוגמה: מיכל, בת 9 חודשים, התעוררה בלילה בבהלה ובבכי. כשניסו להרגיעה בעזרת הבקבוק, זרקה אותו בכעס ורק לאחר זמן, משנרגעה, התרצתה ולגמה מהבקבוק בהנאה. בראשית האירוע, כשהתעוררה מבוהלת (הרגישה ברע), השליכה על סביבתה את תחושתה הרעה ולכן חוותה גם את סביבתה כרעה. מתוך החוויה השלילית, פגשה בבקבוק ודחתה אותו כמשהו רע. רק לאחר שנרגעה, שבה לראות בו מה שתמיד ראתה בו: סמל למשהו טוב ומרגיע (שד האם הטובה).

מדוגמה זו נקל להבין את הקשר שבין האיש האופטימי, שמשליך את הרוגע שבפנימיותו על סביבתו ולכן חווה אותה כנעימה ומספקת, ולעומתו הפסימיסט, שמשליך את נסיונו הקשה וטרדות נפשו, על אותה סביבה ממש ולכן חווה אותה כקשה ופוגעת.

עתה נוכל להבין למניעיו הפנימיים של עובד הכלבו בקיבוץ „שום מקום", שמתייחס לכל מי שנכנס לקנות כאל גנב בפוטנציה. בגורלו משתקפת המימרה העממית כי „ענשו של הרמאי בכך שאינו מאמין לאיש"...

התינוק והמבוגר אוספים, בעזרת הפנמות, תמונות וחוויות, שמהם נבנה הפירוש האישי שלהם למציאות והפירוש הזה מושלך כתגובה על העולם שסביבם. כך הם מזהים ומבינים את המציאות. זהו תהליך חי ומורכב, המלווה אותנו כל חיינו.

דוגמה מוכרת: בן קיבוץ התאהב במבט ראשון במתנדבת יפהפיה. התפתח ביניהם רומן סוער, שקשיי השפה והשוני התרבותי שבו, רק ליבו אותו. לאחר זמן קצר נישאו וניסו לבנות חיי משפחה. כעבור שנה נדהם המזכיר, כשהבעל סיפר לו שבכוונתם להיפרד. בן הקיבוץ והמתנדבת לא התאהבו, כנראה, באדם שפגשו. הם השליכו על בן־זוגם דימוי אידיאלי של אשה או גבר שבנו לעצמם במרוצת חייהם.

הפער התרבותי רק המריץ את ההשלכה והיקשה על המציאות להעמיד במבחן את הפנטזיה. כשהחלו לחיות יחד, טפחה המציאות על פניהם והרסה את הדימוי הפנימי שאותו ניסו לכפות עליה...

התינוק והבוגר אוספים, בעזרת הפנמות, תמונות וחוויות, שמהן נבנה הפירוש האישי שלהם למציאות והפירוש הזה מושלך כתגובה על העולם שמסביבם

כל התאהבות צפויה למבחן כזה, ומידת הפער בין ההשלכה למציאות ישפיע על עמידות הקשר.

כמו לתינוק, כן גם למבוגר, המפגש עם המציאות יכול להיות קשה ופוגע. כולנו מכירים את אותם חברים פעילים ואהודים, שמרגישים בקיבוצם כמו בבית. הם, כאילו, יודעים את ה„שפה" הקיבוצית וכל מבוקשם נענה והם, מצידם, תורמים לסביבתם ברצון ומתוך הזדהות. לעומתם, יש חברים, שבשבילם הקיבוץ וחוקיו הם עלבון מתמשך, והם כאילו לא מבינים את הפרינציפים הקיבוציים.

המפגש המר והעצוב הזה, זכה לעיצוב ספרותי נדיר בדמותו של דון קישוט, האביר בן דמות היגון, שכל עלילת גבורותיו־כשלונותיו, עומדת בסימן הפער שבין ההשלכה למציאות. גורלו העגום מעוצב ברגישות מיוחדת, כשמתוארת פגישתו עם דולצינאה, גיבורת הגיגיו החלומית. על אם הדרך הוא פוגש נערת כפר גסה שסנשו משרתו, מטעמיו הוא, מציגה לפניו, ברוב טקס והדר, כדולצינאה הנכספת. דון קישוט, שלא כהרגלו, מתקשה הפעם להתכחש למציאות וברגע נדיר של שפיות הוא ניצב בפני בחירה בלתי אפשרית: לוותר על החלום או לחיות את השיגעון (וכלום אין בכל מעשה אבירות, או בלשוננו, אידיאליזם, ניצוץ של שיגעון?...) דון קישוט נקלע למאבק נפשי מר וה„פתרון" נמצא לו, כשהוא מחליט בלבו שזו, אכן, דולצינאה וכי חזותה נובעת מכך שכושפה בידי מכשף בליעל.

ההשלכה, מסתבר, עונה על צורך נפשי עמוק ולכן, לעיתים, אנו כה „מאוהבים" בהשלכותינו וקשה לנו לוותר עליהן, כשהפער מוגזם מאבחנים זאת כמחלת־נפש.

נסכם זאת כך: כדי שהאדם יוכל להבין ולתפקד (להשתמש) בעולם שסביבו, הוא עובר תהליך איטי ומורכב, שבו הוא מפנים פיסות מציאות, וזאת, בהתאם לבשלותו בגילאים השונים. כך, בהדרגתיות, נוצרת תמונה פנימית של העולם, שהולכת ומשתכללת ונעשית קרובה יותר למציאות כמות שהיא. תהליך השכלול וההתאמה, מתבצע בעזרת ההשלכה. האדם משליך את שכבר הפנים וכך מזהה במציאות נתחים מובנים ואז מפנים אותם שוב כשהם יותר קרובים למציאות. („התיקונים" שחלים במהלך הזה, הם חלק מתהליך ההתבגרות, מה„פשרות" שהם סימן לבשלות נפשית).

כך ניתן להבין את תיאורם השונה של החברים על האסיפה בה פתחנו: הם תפסו אחרת את אותו האדם. בגלל הדימוי הפנימי השונה שיש להם ממנו, ובבלי דעת השליכו (צבעו) את דבריו בגוון התואם את דימויים המוקדם. באופן קיצוני, באה התופעה לביטוי כשלעיתים מזדמן לשמוע כיצד שני בנים לאותם הורים מתארים אותם באופן כה שונה. הווייתו הפנימית של כל אחד מהם (הפנמה) גורמת לו לזהות הורה שונה בחוץ (השלכה).

בני גליטמן, אלכס ליבן ■

• MAXELL • MICHELL • MISSION • MOREL • MORDAUNT-SHORT • NAIM-AUDIO • NAD • ONKYO • ORTOFON • QED • ROTEL • SENNHEISER • SHURE • TDK • THORENS • VECTOR-RESEARCH • WHARFEDALE • YAMAHA • ADC • AKAI • AIWA • AUDIO-TECHNICA • CARVER • C.E.C • DUAL • DENON • FUBA • GRADO • JVC • KEF • LINN •
תבוא כפי יכולתך... גם בתשלומים!

"צלילים — לא מהעולם הזה..."
פטיפון לייזר COMPACT DISC
מגוון גדול של דגמים
EQUALISER אקווליזר
KEF רמקולי
רסיברים, טייפים, טיונרים, מגברים
NAD ,MISSION
מודלים איכותיים חדישים — 1987!
לשרותכם מעבדה מקצועית לכל סוגי הסטריאו
מחירים עממיים!
אודיופיל דרך הים 2, מרכז הכרמל טל. 04-389990 חיפה
סטריאו של מחר אחד העם 12, חיפה טל 641516

היינו שם

אחד רב־טוראי השני חייל פשוט

את האצולה הישראלית החדשה אפשר לפגוש בין היתר במסיבה השנתית אצל משפחת צפתי בדגניה, לפעמים גם ביבניאל, או בכפר־גלעדי או ברמת השרון. את מאות המשתתפים מאחדת אהבת הזמר העברי, אהבת המולדת הרחבה, אהבת הזלילה ואחוות לוחמים. בקיצור, להיות במסיבה של הצפתים בדגניה זה להיות IN. אם לא היית שם — אתה „אאוט"

אחת לשנה, באחד מלילות השבת של חודש כסלו מתקיים בדגניה ב' ערב מיוחד במינו. אין זה עוד ערב של הקיבוץ; גם אם נוטלים בו חלק לא מעט מחברי דגניה. את הערב עורכים ומארגנים בני זוג, שאף נתנו למקום־האירוע את שם משפחתם: צפתי. ה„פנטהאוז" ברפת הראשונה של דגניה, המתבן ממנו גילגלו חבילות קש לפרות שלמטה, הפך לצורך המפגש ל„אולמי צפתי" בפי החברים. אומרת מרגלית צפתי: „התחלנו עם זה ביום ההולדת שלי לפני שנים. חגגנו אצלנו בסלון, מסיבה קטנה לחברים, בעיקר מהצבא, חברים טובים מדגניה, וכל מי שהרגיש שייכות. היה רעש. קיבלנו איתות מהשכנים שכך זה לא יכול להימשך. חיפשנו מקום חלופי". עברה שנה, חוג המכרים של הזוג צפתי התרחב, והמסיבה הועתקה למועדון של האולפן. לשם נדחסו כבר כ־120 איש. עוד שנה — וגם המקום הזה היה קטן. ואז „גילר" את האתר שלהם וכבר קרוב ל־10 שנים נחוג בו הערב, תמיד בסביבות נר אחרון של חנוכה.

★

קשה לומר מה בדיוק מתרחש בערב כזה. בעיקרון יש שם כיבוד, מוזיקה ושמחה. הכיבוד, לפחות בשנים האחרונות, איננו בסיס הערב. זהו כיבוד טוב, לא כבד, עשוי בטעם. וזה בפרוש לא ערב סטייקים. את האוכל (שמושג בעזרת ידידים, בטוהר וביושר) עוזרות למרגלית להכין חברות מדגניה השייכות למה שמכונה „חבר נאמנים" מסור שבלעדיו אין לערב קיום. אי אפשר להתחיל ולא לסיים בלי אותם אנשים מגיל צבא ועד 50 שנותנים כתף מתחילת ההכנות ועד לסיום, כולל סבלות, פירוק ושטיפת הסירים.

הצד המוזיקלי מתחלק לשניים. מצד אחד — מערכת הגברה משוכללת ממנה בוקעים צלילים רמים בסגנונות שונים. ומן העבר השני, פן אחר של מוזיקה, השירה. השירה, ויש אומרים תפילה, הולכת ומתעצמת בעיקר לקראת השעות הקטנות של הלילה, ועבור אחרים מהבאים היא הסיבה היחידה להשתתפותם. שירה זו, היוצאת מהלב, מתקיימת לא מעט הודות לתזמורת מעולה המתקבצת מבין חוג המכרים.

אחרי המוזיקה והאוכל מתקיים המפגש, שהוא מסמר הערב. בערב בו נכחתי (בתפקיד, בתפקיד) ראיתי לא מעט משמחת המפגש, אם כי קשה היה לקבוע מהו פרק הזמן בו לא ראו האנשים איש את רעהו עד אליו. היו שם מחזות מרגשים למדי של חיבוקים ונפילה על צוואר, טפיחות כבדות על הכתף והרבה תרועות גיל מתחת לשפמים. אנשים פשוט הולכים הלוך ושוב לרוחבו של האולם, מגלים מדי פעם עוד מכר ועוד אחד (עד כמה שהאור העמום מאפשר), הלה מכיר להם את זה שלידו וכך כבר נרכשים ידידים חדשים. הכל נעשה בראש טוב ובהתרוממות רוח אמיתית.

לפני כל אלה, בכניסה, עברו על פניהם של „בעלי הבית" מרגלית ויגאל, שקיבלו כל אחד מהם באופן אישי לפי דרגת ההיכרות: את האחד בנשיקה, השני בחיבוק או סתם בשמחה. מרגלית: „היו שנים שבאו אנשים שלא הכרנו. איך הם באים? שומעים. מיד שנייה ושלישית. ופתאום את מגלה שאת עושה מסיבה לאנשים שאת בכלל לא יודעת מי הם. השנה זה לא היה. הפעם שאלו אם אפשר להביא חברים".

לפי המקפידים נטלו השנה חלק במסיבה כ־450 איש. לפי הממעיטים — 350. „שלחנו 80 הזמנות ועשינו כמה טלפונים", מספר יגאל „לך ותסביר איך זה גדל למסה כזאת. זה עונה כנראה על איזה צורך לצאת מהבדידות, להתכנס ולשיר".

★

מי בכל זאת בין הבאים? לרעת מרגלית ויגאל היפה ביותר בערב, לבד מהמפגש, הוא שבאים לשם אנשים מכל הרמות והמישורים, מכל שכבות העם. החל ממפקדים בכירים בצה"ל וכלה באחרון רועי הצאן בעמק יזרעאל. עבור דרך נהגים (חבריו לעבודה של יגאל), אמנים, אנשי תקשורת, חברי קיבוצים מהעמק ומחוצה לו. לא מעט נמנים על הגרעין המייסד ואחרים התוספו במרוצת השנים. כאן גם המקום לציין שערבים־מסיבות מהסוג הזה מתקיימים במקומות נוספים, כמו יבניאל, כפר גלעדי ורמת־השרון, ויש גם סניפים (ביניהם בית־אלפא) וסניפי משנה. לאלו האחרונים יש צביון דומה יותר לפרלמנטים של מרפסת וחוג המתקבצים בהם מצומצם בהרבה. ברור איפה שחלק מהאנשים שבאו למסיבה הזאת, נוכחים גם באלו הנערכות אצל אחרים והעסק צובר תאוצה. אנשים עוברים קילומטרים רבים כדי להיות חלק ממוקד השמחה ואפשר כבר לדבר על תופעה חברתית. אתה יכול להיות בעדה או נגדה אך לא להתעלם מקיומה.

יגאל ומרגלית לא ששו שייכתב על הערב שלהם. גם משום שאין הם זקוקים לפרסומת שתביא עוד אנשים, גם משום שבעבר כבר נכוו כאשר למסיבה חדרו עיתונאים מאחד מעיתוני הערב, ונתנו כיסוי לכל „הנוצצים" שהשתתפו בה, דבר שהכעיס אותם עד מאוד. גם משום שהם יודעים שיתכן ויש ביקורת על הערב מצד חבריהם לקיבוץ. יגאל, טיפוס קצת יוצא דופן, שנוי במחלוקת, רבים הם אוהביו ולא מעט הם לא מבינים. חבר קיבוץ נאמן ומסור שאף נשא בתפקידים, חי בשנים האחרונות בניתוק כלשהו מקיבוצו. לא שהוא יחיד במצבו אבל הוא לבטח היחיד שמארגן מסיבות כאלה. עובדה זו, הוא יודע, עלולה לעורר רוגז בליבותיהם של כמה שומרי־חומות נאמנים. ולא שזה כל כך מזיז לו, אבל לבוא ולכתוב על זה? מרגלית: אם פה בקיבוץ יש ביקורת או אני צריכה את הביקורת של כל התנועה הקיבוצית על זה?

★

ביקורת או לא, אם פעם ייצאו למלחמה נגדם יהיה להם גב חזק של חבר אוהדים נאמנים שבא לערב, ורואה עצמו קשור בחבלי רעות עמוקה גם בשאר ימות השנה. מרגלית: „אנחנו יכולים לצמצם את המשתתפים למינימום. ונכון שבשנים שהיו מעט אנשים נשא הערב אופי אחר. אבל היות שהמקום גדול, אני אומרת — מי שיכול להנות שיבוא... וולקאם. אנחנו לא משקיעים יותר עבודה בגלל שבאים יותר אנשים. אז נכון שבכל שנה ניגשים לזה ברחילו ורחימו. ברור לנו שצריך להמשיך עם זה. יש פתגם האומר שהצרות באות לבד. את השמחה צריך לעשות".

יש עוד פתגם, מצטט יגאל את אחד מחבריו „מי שאין לו עכשיו זמן לחברים — כשיהיה לו זמן לא יהיו לו חברים". היו פעמים שהתלבטו ב„דפק". לא נוצר דבק בין האנשים. יגאל ומרגלית קיבלו עצה ידידותית לא לנסות לה... מרוע זה כך. מרגלית מציינת שזה לא תלוי ביגאל, היודע ליצור דבק בין האנשים. מרגלית: „יגאל מתייחס לכולם ללא... ולא חשוב מי אתה. נותן לכל אחד תשומת לב ואנשים מרגישים עם זה בכייף". יגאל: „אני יושב למעלה (על קורות המתבן) ומצלם את המראה. וזה משהו בלתי רגיל". מרגלית: „יענקלה ספיר (כנרת) מכניס שמחה עם האקורדיאון, הוא סוחף... ואנשים אוהבים את... הם נותנים לעצמם רשות להרגיש חופשי... חושבת שזה מה שהם אוהבים. אף אחד לא מסתכל עליהם איך הם רוקדים ומה הם עושים, אין ביקורת. זו לא מסיבה של קיבוץ, שיש תוכנית והציבור בודק מה הכינו לו הפעם... כל אחד בא להיות שותף. אנחנו נותנים לך את האמצעים. יש תזמורת, שתייה, מרק... עכשיו תעשו עם זה מה שאתם רוצים... או... שיודע להנות, נהנה. ואני ראיתי — אם... אז טוב לך במסיבה. אם חרה לך... יבוא לך... אלוהים ולא יהיה לך טוב. ואנשים יודעים ש... באים בשביל שיהיה להם כייף".

אם אתם כל כך מומחים ללכד אנשים ולחמם את רוחם, אני זורקת שאלת תם, למה לא תפסו את מרצכם כלפי ביתכם, דגניה? ההגבה... חלקי, שייך אולי לכיוון מחשבה שיש לא מעט... המחזיקים בו ויגאל ומרגלית מיישמים... משהו כמו: אני לא חייב להרגיש שמחה... דווקא עם אותם אנשים איתם אני מהלך... חלקת אדמה. מרגלית: זה משהו אחר לחגוג... עם אנשים אחת לכמה זמן, ודבר אחר לשמוח... רק עם אלה איתם את חיה כל הזמן. על יגאל תמיד היתה ביקורת איך הוא מתנהג במסיבות. „תמיד הייתי", מספר יגאל, „מעיל ספורט... קצת ושותה... לא אחד כזה שבא לחוות... הולך לעשות כייף עם אנשים שכייף לי איתם וזה לא בהכרח אלה שאני חי איתם. יש לי חברים ברחבי הארץ שלא בטוח שהיינו... אם הם היו חיים כאן. או הוא שם ואני פה...

מרגלית ויגאל צפתי: אנשים באים בשביל הכיף

בולים חדשים

יום ההופעה:
יום שלישי, כ"ה בשבט התשמ"ז (24.2.87)

עופות מן המקרא II - דורסי לילה

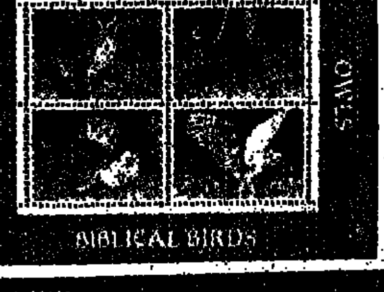

גיליון מזכרת: (מחיר הגיליון 3 ש"ח)
בולים: (0.30, 0.40, 0.50, 0.80 ש"ח)

אשנבי השירות הבולאי:
ירושלים • תל אביב • חיפה • קרית שמונה • נהריה • עכו העתיקה • טבריה • עפולה • נתניה • רחובות • אשקלון - אפרידר • באר-שבע • אילת • נמל תעופה בן-גוריון.

משרד התקשורת • השירות הבולאי

רק 5,900 ש"ח והמערכת הטובה ביותר בארץ שלך!
המערכת כוללת: מגבר LUXMAN, טיונר KENWOOD, טייפ דבל ימהה, דיסק לייזר דיגיטלי אקאי, פטיפון דואל ורמקולים קייס
חסוך את הפיתוח! • רק לשבוע • המכשירים לפי דולר ישן • החלף ישן בחדש

סטריאו בסיטונות

רמקולים 140 W — 150 W החל מ־99 ש"ח

- ★ רסיבר + אקולייזר 33W + פטיפון + רמקולים .... רק 790.– ש"ח
- ★ רסיבר ניקוי דגם חדש + פטיפון + רמקולים .... רק 1090.– ש"ח
- ★ מגבר JVC + טיונר סוני + טייפ עם דולבי + רמקולים .... רק 1390.– ש"ח
- ★ מגבר לקסמן + טיונר J.V.C. + פטיפון + רמקולים .... רק 1490.– ש"ח
- ★ פטיפון דיסק לייזר דיגיטלי + זיכרון .... רק 690.– ש"ח

(לא כולל מע"מ)

סטריאו ויזית העליה 62, תל־אביב * פתוח מ־10.00 עד 13.00, 16.00 עד 19.00

שיר הרעות

רן רונן (פקר) היה זה שטבע את האימרה „מי שאין לו זמן לחברים, כשיהיה לו זמן, לא יהיו לו חברים" — רן, מה מריץ אותך עד דגניה?

רן: זה יגאל ומרגלית והחברים. פגישה בין ידידים, הטפיחות על הכתף, ההתקבצות מכל רחבי הארץ. יש לך הזדמנות להפטר מכל טרדות היום־יום, זאת ממש התעלות נפש.

— וזה הכל?

רן: זה הכל. לא מסתתרת מאחורי זה שום אידיאולוגיה.

— החברות הזאת תעמוד במבחן בשעת צרה (לא עלינו)?

רן: בהחלט. לא צריך לחכות ששעה כזאת תגיע אבל אני משוכנע שאם תגיע — זה יעמוד במבחן.

— וכל זה שווה את הדלק?

רן: נכון. אנחנו נוסעים גם יותר רחוק, ליבניאל.

★

עלום שם, שבכלל לא בא: אני נהגתי לבוא כשעוד היו מעט אנשים. בשנים האחרונות יש לי הירהורי כפירה בגלל המסה. מאיפה כולם באים, איך הם נבחרים? מה המפתח. מה משותף להם? זאת בעיני תרבות הזהתחככות ומה שקוראים להיות IN). אבל צריך לראות את זה בפרופורציות הנכונות. יש בזה גם יפה. והעמק הזה ספג כבר דברים יותר קשים. ואולי אין זה מקרה שדווקא מכאן, ערש ההתיישבות, צמחה התרבות הזאת שבמרכזה הפורקן — האנשים כאן תמיד היו מקוריים וחיפשו אפיק אליו אפשר לברוח מצרות היום־יום.

★

יענקלה ספיר (כנרת, רפתן), האיש שעל האקורדיאון וידוע בנגינתו הסוחפת — איזו מין תרבות היא זו?

יענקלה: תרבות של אנשים שאוהבים לשיר. יש כל מיני שירות. השירה הזאת היא אחרת.

— ומה רע במועדון הזמר של עמק הירדן?

— זה משהו אחר, ממוסד.

— ובקהל של כנרת?

— אין נביא בעירו. את יודעת איך זה. למסיבה בקיבוץ באים אנשים מכל שכבות הציבור. לא לכולם מתחשק לשיר ולא פעם נדמה לך שאתה מנגן לריק. אין הר. זהבה ספיר (אשתו) — החיים שלנו כל כך אפורים, בנאליים, אז אם יש הזדמנות כזאת לצאת מהשגרה, לפגוש חברים, למה לא? זה נותן אנרגיה לעוד שבוע, עוד שנה. מה עוד נשאר לנו? כל הזמן לעבוד ולחשוב על הצרות.

יענקלה: בדגניה זאת שמחה אמיתית שבאה מהלב. לא הוראה מגבוה.

להיות שזה סוד החברות הטובה והאמיתית". איזו מין חברות זאת? על מה היא מבוססת? מהו המכנה המשותף? — קשה לתת על כך תשובה מוחלטת בעיקר משום שבכל שנה מצטרפים עוד ועוד חברים. לגרעין המצומצם יש כנראה כמה דברים משותפים. חלק מהתשובה מספק לי משה בן־צור מיבניאל: „המכנה המשותף הוא אהבת הזמר העברי, אהבת מולדת (ארץ־ישראל השלמה) ואחוות לוחמים. לאו דווקא לפי סדר זה. צריך להבין שכמו שחקלאות זה לא מקצוע, זהו אורח חיים. כך גם החברות הזאת, שהיא ערך עליון, ערך מקודש".

יגאל: „מלמעלה (מהקורה) את רואה את המפגש, איך שמקבלים אחד את השני ואת השמחה — זה משהו לא נורמלי. וזה לא צלמים ועיתונאים, זה מהלב, כמתכון של דגניה ב'. לא איזה פנטהאוז בתל־אביב שרוצים להראות ושיכתבו על זה. באים אנשים לחור הקטן הזה בחשכת לילה, אף אחד לא רואה. אז על מי באים לעשות רושם? זה מהלב וזה בכייף לא נורמלי. בטח בשבילי, בתור נותן האכסניה".

„השנה", ממשיך יגאל, „ליווינו למנוחות חבר טוב, יגאל מינצר ז"ל ממורע. לא היינו עושים משהו בלעדיו. ו... אני לא יודע, זה עשה לי משהו. הלוויה וערב הזיכרון. ישבתי בהלם. סקרתי את הנוכחים ואמרתי — אלה אותם האנשים שבאים להגיגות ולהלוויות, ואמרתי — צריך להמשיך עם זה. צריך להמשיך".

זיוה שילה ■

יפות שבא לבכות

אופיר אלוני ממזרע ואילה שמיר מכפר־גלעדי. שתי קיבוצניקיות בין המועמדות הסופיות לתחרות מלכת היופי 1987. למרות דיגר־פישמן. בלאס. טיט והדר פריסת החובות. יש עדיין מעט יופי בתנועה הקיבוצית.

עד כאן

רד־וקל ובעיקר — נחטף

קיבוץ הגושרים, יצרנו של „סופט־אנד־איזי", תולש־השיער המהפכני, אינו זקוק לטור הזה. הוא אינו זקוק לפרסומת מכל סוג שהוא ולא נזקק לה, הגם שהקצה לה סכומים ניכרים, אפילו כשעשה את צעדיו הראשונים בשוק השמרני של תולשי ומגלחי פלומת־הרגל, בקיץ אשתקד.

המהפיכה שחולל „סופט־אנד־איזי" ב„מפרו", מפעל סולירי, שהוציא במשך 15 שנה פרנסה נאותה מיצוא כוונות ירי ופלסי־מים, היא מסוג המהפיכות שכל מפעל מייחל לעצמו.

מסע־הניצחון התחיל בצעד זהיר ואמיץ: הגושרים רכש זכויות על פטנט קטן ושולי, לכאורה, ערך סקרי שוק, גילה פוטנציאל אך נזהר שלא להלך בגדולות. 15־10 אלף יחידות בשנה הראשונה, נראו כהימור סביר.

היום, חצי שנה לאחר שיצא המסע לדרכו, מלווה בהיסטריית ביקוש נדירה (אך במסע פרסום מצומצם ביותר, כאמור) קרוב המפעל לתגוג את ייצור המכשיר המאה־וחמישים אלף. למתקשים לתפוס את גודל ההצלחה: פי עשרה מן האומדן הראשוני.

וכל זה, רק בגבולות הארץ וכל־כך, כשהקיץ, עונת שיא־הביקוש, עוד לפנינו.

— מנחם ברוך, מנהל „מפרו", ההצלחה שיבשה את תוכניותיכם?

— במידה מסויימת. התכוונו להצטמצם בשנה הראשונה לגבולות הארץ, 15־10 אלף יחידות, ותוך כך לבדוק את תגובות השוק. בשנה השנייה תכננו להתפרס על ארצות הים־התיכון ואירופה ובשנה השלישית, לפרוץ לארה"ב.

מה שקורה כיום הוא, שאנשי עסקים מכל העולם משתגעים אחרי המכשיר, חתמנו הסכמים עם כל ארצות אירופה וכן אוסטרליה, דרא"פ וארה"ב ורשמנו פטנט על המכשיר ב־30 מדינות, כהן אפילו בריה"מ, שאינה ששה לאפשר חדירת פטנטים ישראליים לתחומה.

— איך תעמדו בביקוש הזה?

— כיוון שמדובר במיליוני־יחידות, הגברנו את התפוקה, פתחנו קווי ייצור נוספים באיזור ונפתח גם בקיבוצים, ובעתיד לא יהיה מנוס מפתיחת קו נוסף באחת מארצות הים התיכון.

— „סופט־אנד־איזי" גרם מהפך כלכלי בהגושרים?

— בהחלט. במשך 15 שנות קיומו ייצא „מפרו" כ־95 אחוזים מתוצרתו. בא המוצר החדש והגדיל פי עשרה את המחזור. מדובר, אם כן, במושגים חדשים ושונים לחלוטין. הבעיה שבינתיים, בצד הגברת פוטנציאל הייצור והשיווק, עלינו גם להילחם במסיגי־פטנטים שכבר צצו פה ושם ונחושה דעתנו להילחם בהם.

— הגושרים כבר מתנהג כמתעשר־חדש?

— בהחלט לא. כל ההכנסות מושקעות במפעל על־מנת לממש רווחים בעתיד. כמו כל הקיבוצים, הכרונו לפני שנתיים על קיצוצים וצימצומים, ואלה עדיין תקפים.

— מה תשובתכם לנשים, שהתלוננו על כאבים במהלך השימוש במכשיר?

— שימשיכו להשתמש, עד שיתרגלו לכאב, והוא ייחלש עם הזמן. מסקרים, ידוע לנו שער כת רכשו את המכשיר כ־10 אחוז מנשות ישראל, וכ־80 אחוז מהן שבעות רצון. רק 7־8 אחוזים מהקונות אינן משתמשות בו. הכי מפתיעות הן התגובות שאנחנו מקבלים בחזרה על הספח של תעודות האחריות. נשים מודות לנו בהתרגשות ובחום, כאילו מדובר בשוקולד. והרי מה שאנחנו מייצרים איננו בדיוק שוקולד...

ארנון לפיד

מיוחד לחברי הקיבוצים והמושבים!

אנו נאפשר לכם לשמוע בביתכם
צלילי איכות חדישים '87
גם בתשלומים - ללא רבית והצמדה.

אצלנו תמצאו את
תמציתה של תערוכת סטריאו '87 :
במערכות סטריאו, בקומפקט דיסק, ברמקולים, פטיפונים, וציוד הגברה מקצועי - של מיטב היצרנים:

AR, CELESTION, B&W, JAMO, MORDAUNT SHORT CANTON, LUXMAN, DENON, ONKYO, JVC, AUDIO-TECHNICA, MARANTZ, VECTOR RESEARCH, AIWA, THORENS, DUAL, TEAC, TASCAM, FOSTEX, SENNHEISER, KENWOOD

5 שנים אחריות על חלקים ועבודה

משתלם לכם להגיע גם מרחוק כדי להאזין **להבדל הגדול!**

מעבדת שרות עצמית! 5 שנים מקצועיות בעולם הסטריאו

טרמולו

שדרות הנשיא 137, חיפה טל. 04-380309

ה המשביר המרכזי

תל־אביב, רח' יגאל אלון 76, טל. 389333, 03-389410. דרך השלום 12, טל. 03-335131; חיפה, שער פלמר 2, טל. 04-662161;
ירושלים, אזור התעשייה עטרות, טל. 02-841411; באר־שבע, רח' וולפסון טל. 057-671021;
קריית־שמונה, אזור התעשייה טל. 067-42671; אילת, אזור התעשייה טל. 059-72204.

גליון 31

מדריך שימושי לקיבוץ ולמושב

מבצע אביב במחלקה כלי בית

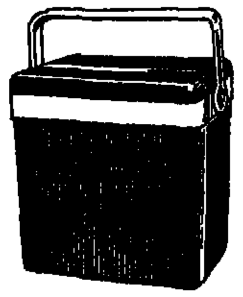

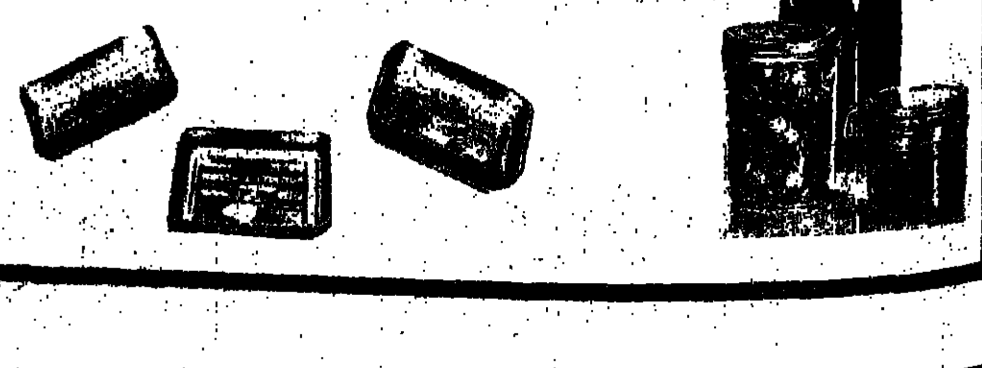

מבצע הנחת יצרן
„בתר פלסטיק"
על כל מיגוון המוצרים 10%

הנחה מיוחדת במחלקה
על כל מיגוון מוצרי הזכוכית של
„ארקופל — ארקורק"
כלי הגשה, כוסות, מאפרות ואגרטלים 15%

„מוצרי זיו"
קומקום אמאיל בצורות ובגדלים שונים
רשתות דקורטיביות „מטלטקס" (מלאי מוגבל) 10%

„תמה" כלי מלמון דמוי חרסינה 20%

מוצרי פיירקס ודורלקס, תוצרת צרפת 12%

„סלבר"
סכום תולה יפני ואיטלקי 24 יח' 20%
סכום מימורה 24 יח' 20%
סכום יפני מהודר באריזת שי 12%
שעוני קיר מהודרים 12%
טרמוסים מכל הסוגים והגדלים
במבחר צבעים ודגמים מתוצרת יפן ואנגליה 12%
מאזני אדם „קרופס" ומאזני מטבח לתליה
תוצרת אנגליה 12%
פורס לחם „בקח" תוצרת גרמניה 12%
ארונית תבלינים 2 קומות עם מגרות 12%
סירי לחץ „לגוסטינה" בכל הגדלים 12%

„מילבר"
מגשים 10%
אגרטלים 15%
סט לשתיה קלה 1 + 6 10%
כד שמן/חומץ „פרנק" 10%
מערכות הגשה „חלב סוכר" תוצרת „מורנינג" 15%

„יעקב סובנויות"
מיגוון מוצרי קרמיקה „צרציל וטמס"
כלי אפיה „מרינקס"
כלי שולחן „הרמוניה" 12%

אהוד דור

מבחוץ

כמה מידידי הטובים ביותר

ראשית, אני רוצה לומר לך, שבקיבוצים חיים אנשים טובים וביניהם גם קרובי משפחה שלי. כל מה שאומר מכאן ולהבא כפוף למשפט זה.

אני חושב שלמסגרת הקרויה קיבוץ יש עבר אך אין עתיד, וספק אם יש לה הווה. הצידוק של קיום מסגרת חברתית כזו בהיסטוריה של הארץ היה משולש: 1. האמונה בסוציאליזם ובהקמת קומונות שיתופיות של דור המייסדים; 2. מסגרת נוחה להקמת ישובים עבריים בארץ־ישראל תחת שלטון זר, ונוחה גם מבחינת הזרמת כספים, רכישת קרקעות וסיבסוד „המדינה שבדרך"; 3. הקיבוץ היה מסגרת נוחה, טובה וחמה, לקליטת העקורים ושרידי השואה.

אלה היו הצידוקים מבחינה היסטורית והם לא קיימים יותר. מכיוון שאינם קיימים, צר לי, אולם הקיבוץ מהווה מעכשיו אנכרוניזם. אתן דוגמה: לפני מספר שנים חזר ידיד שלי מטיול בגליל וסיפר לי בתמיהה על חוויה אנושית־ויזואלית שעברה עליו: זה היה ב־1 במאי, והוא ראה משאית עם בני נוער מאחד הקיבוצים, לבושים בחולצות כחולות, עם שרוך לבן ודגלים אדומים בידיהם. אותו ידיד אמר לי: „אתה לא מתאר לעצמך כמה המראה התמוה הזה היכה אותי בשוק. איזה רלוואנטיות יש למשאית עם חולצות כחולות ודגל אדום, בחברה שלנו הישראלית, המערבית, של שנת 84' או 85'? זה היה כאילו ראיתי תמונה מעולם אחר ומתקופה אחרת".

לא תיחקרתי אותו יותר, כי הבחנתי מיידית למה הוא מתכוון, והתפלאתי על עצמי שהחוויה שלו היכתה גם אותי כברק. גם אני הייתי שבוי בקונצפציה שהקיבוץ הוא פרה קדושה. לפתע, כמו בסרט, עברו לנגד עיניי החוויות המרכזיות שעברתי בילדותי, בבולגריה, שגיבשו גם בתודעתי את „הקדושה" שבקיבוץ. ראיתי שגם אני שבוי בתפיסות העבר, וגם במוחי כמו במוחם של מאות אלפים אחרים, הסנטימנטים, ולא המציאות, הם המכתיבים את ההסתכלות עליו. אני זוכר שבתקופת העלייה הגדולה מאירופה המזרחית, לאחר מלחמת העולם השנייה, הקיבוץ נתפס כמסגרת אידיאלית, כחידוש חברתי־שוויוני עולמי.

כתופעה סוציאליסטית, הקיבוץ הוא קוריוז בלבד. לאחר שהוכח בביטחון שסוציאליזם בנוסח קומוניסטי איכזב גם כשיטה חברתית וגם כשיטה כלכלית, ברור שהקיבוץ לא ישמש לעולם חוד חנית לכיוון של קומוניזציה של מדינת ישראל, או של כל מדינה אחרת בעולם. עובדה היא, כי אין המשך לקיבוץ בשום מדינה דמוקרטית בעולם. ועובדה היא, שאין גם קומונות עירוניות אפילו במדינת ישראל. ולמה אין? כי האנשים בחברה דמוקרטית אינם מוכנים לסבול מסגרת כפייתית נוספת על המסגרת הכפייתית של המדינה, ואינם מוכנים לקבל תכתיב נוסף ביחס להתנהגותם, עיסוקיהם ואורח חייהם. יש להוסיף שהעולם התבגר והכל השתכנעו שבלי תחרות אישית ובלי משק חופשי — קאפיטליסטי — צומחים רק ניוון כלכלי ודיקטטורה חברתית. ראה ברית־המועצות וכל המדינות הנוהגות לפי השיטה הקומוניסטית שלה. למרות הלאמת אמצעי הייצור ולמרות כפיית החיים בקולחוזים, המחסור הכלכלי והשחיתות הכלכלית במדינות אלה לא יתוארו, שלא לדבר על הדיקטטורה הפוליטית שהתפתחה.

לכן, הקיבוץ כקומונה שיש בה אמצעי־ייצור משותפים ואסיפה כללית ופה ושם גם קולקטיביות רעיונית, נותר כקוריוז חברתי שלא יכול להיות לו המשך, ושצידוקו היחיד, אבל היחיד באמת — הוא רק הנוחות היחסית שהוא ממשיך לספק לקבוצות האוכלוסיה המעטות שחיות בו.

אני מסכים שנעים לחיות במסגרת של מרשאות רחבות; של חוסר דאגה כלכלית של הפרט לגבי המחר; של מציאות ללא מטרדים של מיסים וחשבונות חשמל וארנונה עירונית; של חרות ממלחמת הקיום היום־יומית בעיר. כל זה נכון, אבל זו נוחות שלא כל בני האדם מוכנים לה, והיא מושכת בדרך־כלל רק אנשים משלושה טיפוסים עיקריים: אנשים חסרי שאיפות; כאלה הנכשלים בדרכם האישית בחברה הרגילה; או סוג המסתדרים — דהיינו אלה שבכל חברה וגם בחברה הקיבוצית יצליחו לעלות על גבם של האחרים ולהפוך לעסקנים. עסקני הקיבוץ, הפוליטיים, ממילא מקבלים, לעצמם בלבד, את טובות ההנאה של הכבוד, של השררה, של ההחלטה, של הדירה בעיר וגם של ההוצאות והרכב הצמוד. הנה לך, בכל זאת, מעמד חדש בתוך החברה השוויונית כביכול. מעמד זה של „מנהלים", וזה בדיוק למעמד „המנהלים" שעליו כתב מילובאן דז'ילאס, הקומוניסט היוגוסלבי, שסטה מן הקו של טיטו ותיאר את צמיחתו של מעמד חדש בעל זכויות־יתר בתוך החברה השוויונית של הארצות הקומוניסטיות.

האנשים בחברה דמוקרטית אינם מוכנים לסבול מסגרת כפייתית נוספת על המסגרת של המדינה

כאשר הנוחות נותרת כצידוק לחיות בקיבוץ, ברור מדוע יש נשירה מן הקיבוץ של צעירים, ונשירה זו תלך ותגבר. אני חוזה, בלא כל שמחה לאיד, שתוך 30 שנה ואולי פחות — הקיבוץ ייעלם כתופעה חברתית וייהפך למושב עובדים עם מפעלים אזוריים משותפים.

אני ער לכך שהצמרת המנהיגה את הקיבוצים, עדיין שבויה בתפיסה האליטיסטית שלה — כאילו החברה הקיבוצית טובה יותר, צודקת יותר,

כאשר הנוחיות נותרת כצידוק לחיות בקיבוץ, ברור מדוע יש נשירה של צעירים מן הקיבוץ

ויש לה, כאילו, זכות גדולה יותר מאשר לאוכלוסיות אחרות להכתיב את מהלכי המדינה. לדעתי, זוהי טעות חמורה שיש בה אפילו גרימת עוול לאנשים שחיים ועובדים קשה בעיר, במושב, במושבה. אזרחים המשלמים מיסים, כורעים תחת עול מלחמת הקיום, הולכים למילואים וגם הם דואגים למדינה על־פי דרכם.

אני תוהה מה גורם לצמרת הקיבוצים להתנשא מעל האחרים: האם אין תופעות פשע וסמים בקיבוצים? האם אין ירידה מן הארץ של בני קיבוצים? האם אין עסקים בבורסה של הקיבוצים? האם אשר ידלין, יעקב לוינסון, אברהם עופר ולוי ענבל לא היו קשורים בקיבוצים ולא יצאו מהם? האם בין הדירקטורים של כל"ל, שאישרו את השוד הלאומי שביצע יפת, לא היו חבר קיבוץ? מטרתי איננה להשמיץ או לגנות, אלא רק להראות שכל התופעות שקיימות במדינה קיימות גם בקיבוץ. המטרה שלי איננה לשלול את הקיבוץ. אין לשלול אותו אם יש אנשים המוצאים בו סיפוקו אני רק מצביע על כך, שגם אין מקום לגישה מתנשאת־אליטיסטית כלפי העירוניים, ודי לי בכך.

אני רוצה להגיד, ללא כחל ושרק, לחברי הקיבוץ, מדוע יש בעיר תגובה אינסטינקטיבית כנגד הקיבוץ כמסגרת חיים. הסיבה הראשונה היא נטל המיסים על האדם בעיר. הקיבוצים לא הצליחו לשכנע שהם משלמים מס אמת (להבדיל ממס תוקף). תחושת האנשים בעיר היא שרמת החיים שהקיבוץ נותן לאנשיו היא מעל ומעבר לרמת־החיים שזוכה לה עירוני (המשתכר שכר ממוצע במשק או אפילו שילוש של שכר ממוצע במשק) ובאותו עניין: האדם בעיר שואל את עצמו, מדוע כאשר הוא נכשל בעסקיו או פושט רגל, איש לא בא לקראתו? לכן בעיני מאות אלפים מצטיירים הקיבוצים כתאים פאראזיטיים החיים על חשבון המדינה, ויהיו הצידוקים לכך ככל שיהיו. השאלה היא התדמית.

העניין השני קשור להתנשאות הפוליטית: תנועת „שלום עכשיו" נתמכת ע"י הקיבוצים ונעזרת בהם, וכאשר היא מכנסת כינוסי מחאה רבי־משתתפים, היא מביאה את האנשים במשאיות מהקיבוצים לעיר. אלא שאותה זכות הפגנה לא ניתנת לתנועות פוליטיות עירוניות בתוך השטח הפיזי של הקיבוצים. כאשר הטענה היא שהקיבוץ הוא ביתו הפרטי של הקיבוצניק לצערי, לא תמיד צידוק משפטי פורמלי יכול לספק את חוש הצדק המוסרי.

נניח שהצידוק של „בית פרטי" הוא נכון מבחינה משפטית. עדיין קשה לאזרח הפשוט לתפוס את חוסר הצדק, שהקיבוצניקים רשאים להפגין ברחוב ליד ביתו ואילו ממנו נמנעת האפשרות להפגין על מרשאה או ליד חדר־האוכל של הקיבוץ. נגרמת תחושה של תיסכול, תחושה של חוסר הדדיות. כאילו אמרו חברי קיבוץ לאזרח בעיר: „אנחנו שווים יותר ממך, אנחנו נפגין במקום שנרצה; אך אתה לא אורח פוליטי רצוי אצלנו".

הנושא השלישי, שבגינו מצטייר הקיבוץ לא טוב במסגרת העירונית, הוא בטעות היסטורית של הקיבוצים שקפאו בתוך עצמם כשמורות טבע אידיאולוגית, ומסרבים להשתתף בגאולת הקרקע בכל ארץ־ישראל. פעם אחת באלפיים שנה קרה לנו הנס שכל ארץ־ישראל המערבית (מהירדן — הימה) נמצאת בידי העם היהודי. במקום להוביל התיישבות חדשה ומאסיבית ביהודה ושומרון, וכך גם לספק אתגר לכל צעירי הקיבוצים שמתרוקנים עכשיו אחרי נחש האנקונדה בדרום־אמריקה, הלכה ההנהגה הקיבוצית, הקפיאה את ההתיישבות ופינתה את הדרך לגוש אמונים ולסוחרי הקרקעות שיעסקו בגאולת הקרקע מידי הערבים. זאת טעות היסטורית איומה, שהקיבוצים משלמים וישלמו בעדה, כי ההיסטוריה איננה סובלת חלל ריק. כאשר העם היהודי נוכח לדעת שהקיבוצים הם מאוואנגארד (חיל־חלוץ) לאומי, ל„ארייר־גארד" (חיל־מאסף) — את מקומם של הקיבוצים ממלאים אחרים! לא יעזור לקיבוצים לצעוק שסוחרי קרקעות רוכשים קרקעות בארץ־ישראל, כי הם הקיבוצים אשמים בכך, כי אם הם היו מתיישבים, גאולת הקרקע היתה בידיהם ולא בידי הסוחרים.

הקיבוצים קפאו בתוך עצמם כשמורות טבע אידיאולוגית, ומסרבים להשתתף בגאולת הקרקע בכל ארץ־ישראל

לדעתי, אין שום כוח בעולם שיעצור את תהליך הייחוד של ארץ־ישראל. ההיסטוריון בעוד 100 שנה יכתוב שהיגררות הקיבוצים אחרי [illegible] השמאלני קיצוני, היתה טעות היסטורית שהרסה את המוראל הלאומי בקיבוצים, וגרמה לניוונם כתופעה ציונית. נראה לי, כי עתיד הקיבוץ להצטייר בהיסטוריה כאחת מן הצורות התמהוניות של הסוציאליזם האוטופי נוסח אואן, פורייה וסן סימון, ולכן הוא ייוותר בהיסטוריה כקוריוז ללא המשך, בדיוק כמו שאר צורות הסוציאליזם האוטופי, הטרום־מדעי.

אני מאחל לכל חברי הקיבוצים חיים טובים נוחים וציוניים.

צילום: משה לדר

עו"ד אהרון פאפו, לשעבר חבר הוועד המנהל של רשות השידור, היום יושב־ראש ועדת המעקב לתקשורת של הליכוד

מזגני אריאל
מיזוג אויר מרכזי במחיר מזגן־חלון
טובים • מרשימים וזולים מכולם
יצרן: ג.י.אם. תעשיות מתכת ואלקטרוניקה בע"מ טלפון: 03-338559, 03-332772

מדור ריהוט

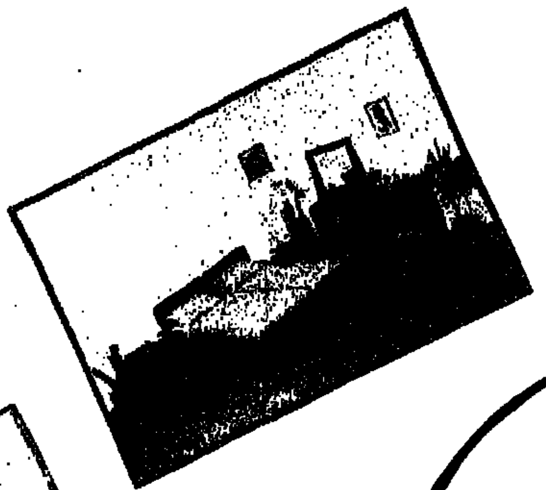

חדרי השינה בדגמים
"סמין", "נרקיס" ו"קשת"
בעיצוב צעיר, פשוט קוים.
וכמוהו אף היחידות המשלימות.
המיטות, כפולות או בודדות,
כוללות ארגז מצעים נוח
המהווה מקור אחסון רחב ונוח לגישה.
ניתן לקבל בגווני בייץ שונים
או בלכה שקופה טבעית.

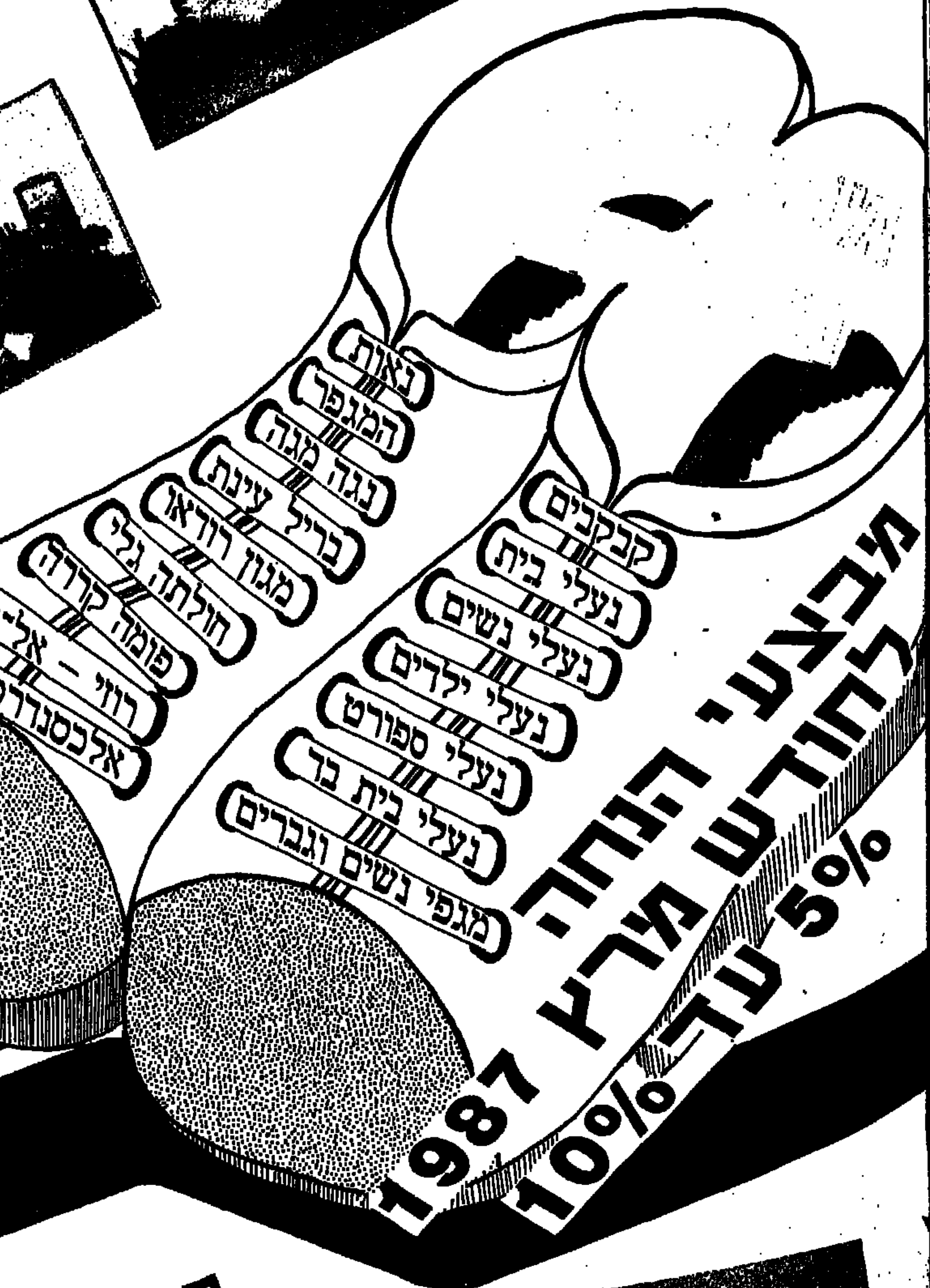

מבצעי הנחה לחודש מרץ 1987
5% עד 10%

מחלקת חמרי בנין

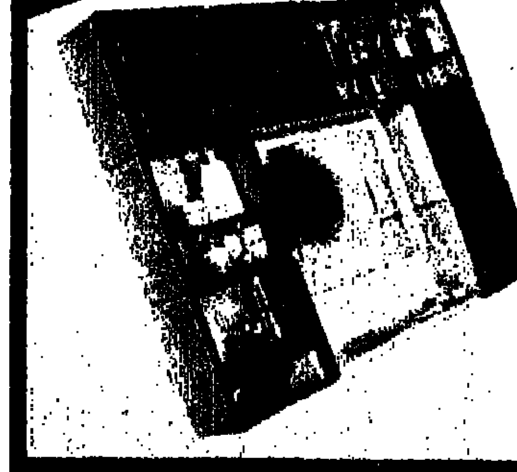

"כתר פלסטיק"
10% הנחה על מוצרי קו האמבטיה

על כל רכישת סוללה מסדרת גלמיקס – כדורגל מעור ותעודת השתתפות בהגרלת 10 טיסות לחו"ל

"מדגל" – מקיבוץ גלילים

במחלקה למיכון ולציוד מטבחים כל המטבח בסיר אחד.

כשהמוצרים יעילים גם המטבח יעיל

Nilma המדע בשירות המטבח

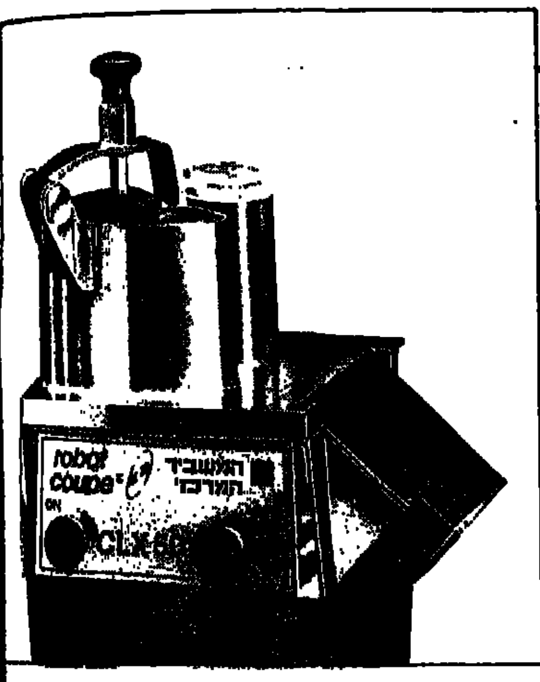

רובוט קו-פה CLX 50
קוצץ ירקות שאפשר לסמוך על...

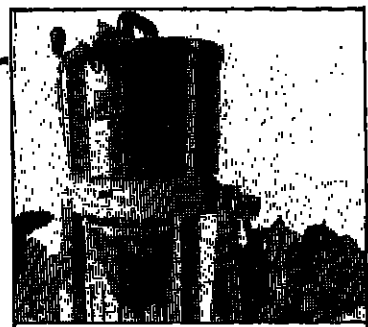

ספידי קאטר
הפתרון המהיר לריסוק וערבול מזון

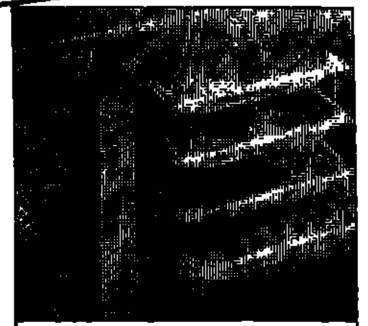

מיני סטימר
בישול באידוי ללא לחץ

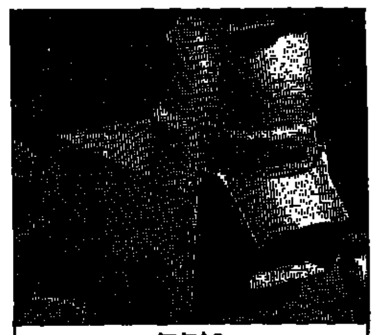

טבה
הקוצץ האידיאלי למטבחים קטנים ובינוניים

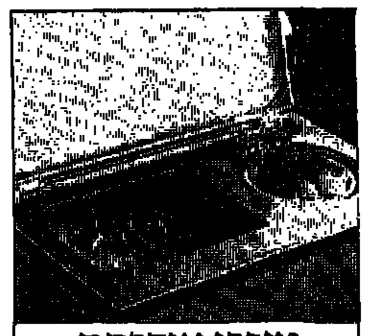

טורבו אידרקס
שוטף ירקות עם צנטריפוגה

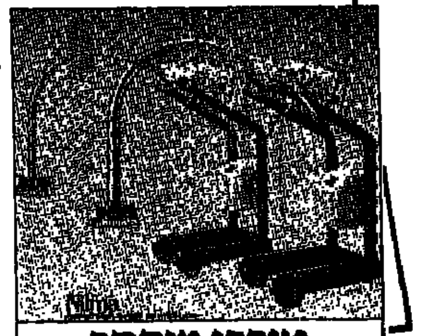

טורבו מיקסר
מערבל ישירות בסיר הבישול

- ★ תצוגה מתמדת ומרהיבה באולם התצוגה הגדול והמפואר בארץ.
- ★ מיגוון ציוד ומיכון ממיטב היצרנים בארץ ובעולם.
- ★ יעוץ של צוות אנשי מקצוע מעולים: מהנדס יצור, יועץ בלבלי ומנתח מערכות.
- ★ פתרונות, מתחום ארגון שיטות עבודה, התפורים על פי צרכיו של כל לקוח –
- ★ "לכל סיר המכסה שלו"

וכל זה, תחת גג אחד
או נכון יותר – בסיר אחד,
הסיר הגדול של "המשביר המרכזי"

מתח גבוה במחלקת חשמל

סוללות נטענות "פיליפס" ומטענים

קלטות אודיאו ווידאו מכל הסוגים

קומפק דיסק פיליפס ותקליטי לייזר

טוסטר אובן "אמקא"

בן־גוריון, במועצת ההסתדרות, ישיבה סגורה, 2.7.26: „קיים חוג קבוע העוסק בענייני הגנה... (החוג) עושה פעולות מיותרות ומחסניו (הנשק שלו) אינם נפתחים לפני ההסתדרות. יש לו גם כלים (נשק) שאינם נמסרים להסתדרות".

בן־גוריון, ביומנו, 31.7.26: „נחום הורביץ (מכפר גלעדי) אמר לבן־צבי שדבריי במועצה היו . פרובוקציה... ואם אמשיך בכיוון זה יהרגוני".

האמנם היתה מחתרת? האמנם חשבו אנשים בכפר גלעדי להרוג את בן־גוריון? נחום הורביץ מסרב לשוחח בנושא. „זהו נושא רגיש מאוד", הוא אומר כעת, שישים שנה לאחר קרות הדברים ההם.

הורביץ, למי שאינו יודע, הוא בן תשעים פלוס, מצעירי „השומר" ואחרון החיים ביניהם. חבר בכפר גלעדי מאז ייסודו, ו„הנושא הרגיש", שבו מדובר, שנחתם לפני שישים שנה בדיוק, היה אכן, מחתרת. מחתרת בתוך מחתרת.

ב־1916 עלתה חבורה של אנשי „השומר" לגליל העליון והקימה בו, דרומית למטולה, קבוצת התיישבות שיתופית. משנפטר, ב־1918, ישראל גלעדי, הבולט שבאנשי הקבוצה הזו, היא נקראה על שמו, כפר גלעדי. אולם הישוב לא נשאר בלא מנהיג, שכן מורם ומדריכם הבלתי מעורער של השומרים היה ישראל שוחט, ועמו אשתו, מניה. כך — מאז ייסד ב־1907, עם יצחק בן־צבי, את אגודת „בר־גיורא" החשאית ואת ידה האוחזת בנשק, הוא „השומר", ב־1909. שוחט הדריך והנהיג את „השומר" ואת כפר גלעדי אף שלא גר בקיבוץ אלא בתל־אביב. את משפחתו השאיר למעלה, בגליל, בכפר גלעדי. בראשית שנות ה־20, לאחר ייסוד ההסתדרות ושלוחתה החמושה המחתרתית, ה„הגנה". כשבן־גוריון חותר להשלטת מרות ההסתדרות על ה„הגנה", נוסד „גדוד העבודה", וישראל שוחט בין ראשי מייסדיו.

שוחט, מנהיגה הבלתי מעורער של חבורת „השומר", נתפס ככזה אף על־ידי רבים מאנשי

ישראל שוחט (מימין) ודוד בן־גוריון (בקושטא). רודף ונרדף?

לפני 60 שנה הכריז ישראל שוחט על פירוק הארגון המחתרתי „הקיבוץ" בכפר־גלעדי, בלחצו של בן־גוריון, שהאשים את הארגון באיום על חייו. 60 שנה, ועדיין הורוביץ מסרב לדבר כי „זהו נושא רגיש מאוד"

שלא יקו... בעל ערך מחוץ למסגרתו. מה ואת אומרת, — כ... "ירץ תהיה „הגדוד", קומונה אחת גדולה". למלמוד מלאו שמונים וחמישה אביבים, יש לו עיניים בורקות, גוף חסכוני וחסון ורעמה לבנה, עבותה. כשהוא הולך איתך לחפש את הסליק הישן של כפר גלעדי, הוא מנתר ומטפס על משטח בטון שגובהו כגובה חוהו. על מחתרת „הקיבוץ" היא מספר: „כשהתקבלתי לארגון, הייו... אה על כך מאוד. ידעתי שאני חבר בארגון מ...נרת נגד הבריטים שנקרא ,קיבוץ'. לא ידענו מה בדיוק מתכנן שוחט ואף את גודל הארגון לא ידענו. כל אחד הכיר רק אנשים בחא שלו".

הבהלה לזהב

אנשי „הקיבוץ", כחבריהם הפועלים החלוצים, עבדו קשה, קרחו, רעבו ונאבקו בקשיי יום יום. אלא שהם הקדישו עצמם גם לרכישת נשק: בכפר גלעדי ובאמצעותו, עבר הנתיב העיקרי של הברחת נשק לארץ, מאירופה דרך לבנון. אנשי „הקיבוץ" וכפר גלעדי כראשם, לא נטו לוותר על שליטתם בנתיב הנשק.

מלמוד: „מכפר גלעדי היה הנשק מועבר על ידי אנשי ,הקיבוץ' למחסנים בארץ, שגם בהם היה להם תפקיד מרכזי. לי היתה הזכות, כאיש ,הקיבוץ', להכניס נשק למחסן בתל־יוסף. אנשי ה,הגנה' החליטו, כנראה להעביר נשק, שלא באמצעות כפר גלעדי ו,הקיבוץ' ואירגנו משלוח בתוך אבן ריחיים חלולה. פה, בכפר גלעדי, ידעו על המשלוח. ארבו לעגלה עם האבן והחרימו את הנשק שהיה באבן. החברה שלנו לא בטחו בהגנה וממש בזו למפקדים שלה. שהם לא מספיק פעילים וחצופים ואין להם יוזמה מספקת לפעולות ולרכש".

„הקיבוץ", אכן, היה משופע בתעוזה ומקוריות. גם בכסף, הרבה כסף. זהב, ליתר דיוק. מלמוד: „השגנו חמישה־עשר אלף לירות במטבעות זהב. כשעשינו ,אקס', החרמה (הרעיון והשם, „אקס־פרופריאציה", שאולים ממהפכת 1905 ברוסיה). לחברה נודע על כנופיית מבריחים, יהודים

הגדוד, ששכלו את טרומפלדור מורם, מנהיגם ומפקדם, שבעקבותיו באו ארצה. אנשי הגדוד היו טעונים בהשפעתה המשיחית המשכרת של מהפכת אוקטובר, לה היו עדים ובה השתתפו חלקם. המתכונת האליטיסטית של הגדודאים הרוסיים, נתיב האוואנגארד השלוח כחץ, כל אלה קראו לאנשי „השומר", שמרכזם בכפר גלעדי ושוחט בראשם.

ב־1921 הקים שוחט את „החוג" או „הקיבוץ", ארגון מחתרתי שבחר בכפר גלעדי כמרכזו. „הקיבוץ" היה, בעצם, התחיות מחוזקת של „השומר", שהתפרק רק לכאורה. כפר גלעדי הצטרף לגדוד העבודה ודלה מתוכו את הנאמנים שצורפו ל„קיבוץ", הארגון החשאי לענייני הגנה. אופיו המחתרתי של „הקיבוץ" נוצק ונתמסר בתקנות שקבעו משמעת ברזל, התמסרות מוחלטת, שמירת סוד. „בעד אי משמעת, — משפט חברים. בעד בגידה — מענישים עד מוות", קבע התקנון החשאי של „הקיבוץ", כהמשך מפורש לאשר נרמז בתקנון „השומר": „פורץ גדר ישכנו נחש".

„לאנשי הארגון משמעות משלהם", אמר שוחט. „כל האסיפות והפרוגראמות הן אין ואפס, אם אין ארגון של אנשי צבא מזויינים ומוכנים להגנה". הנה כי כן, מחתרת בתוך מחתרת: ארגון, המולזל בפוליטיקאים האפורים של ההסתדרות וההגנה. „הקיבוץ", החשאי (והמתכחש לעצם קיומו, בפני ההגנה וההסתדרות) לא היה אנטי־תזה להוויית „הדונאם והעז' של תנועת העבודה הציונית, אלא שמיזוג הרומנטיקה הבדואית של „השומר" עם זו הרוסית, הבדוראית, הוסיף גם כנפיים משיחיות למפעלות היום־יומיים.

יוסקה מלמוד, איש כפר גלעדי, יוצא גדוד העבודה, שהה או בתל־יוסף, בסיס „הגדוד", והתקבל ל„קיבוץ" החשאי: „בגדוד היינו בטוחים וערבים, שרוצים להבריח זהב מלבנון לארץ. החליטו שזה מקור מימון מתאים ולגיטימי ומצווה לשדוד מהם. שלחו חברה אחת לביירות והיא ישבה שם הרבה זמן בבית מלון ועקבה אחריהם, הקשיבה לשיחות שלהם שם, בערבית. כאשר באה המכונית עם הזהב ממרג' עיון ומטולה, השתלטו עליה למטה בעמק ולקחו את הזהב. המוסדות גינו את המעשה אבל הזהב הזה שימש לרכישות רבות".

הסיפור הזה, השאול כאילו מסידרת „אוריינט

אדריכל גנים | מתכנן השקיה | קבלן גינון | חובב גינון

דן ממטירים — יצרן אבזרי ההשקיה הוותיק ורב המוניטין מציע לך את שרותיו גם בכל הקשור **לתכנון** מערכות השקיה **ביצוע, פיקוח ושרות שדה.**
פנה אלינו, אנו נעמיד לרשותך את הידע והנסיון שצברנו ו„נתפור" לך מערכת השקיה שתתאים לדרישותיך ולצרכיך.

דן ממטירים
אבזרי השקיה עם ויסות צמוד

קבוץ דן. ד.נ. גליל עליון טל. 069-53811
משרד מכירות מרכזי: רח' הארבעה 12 ת"א,
טל. 261975, 03-263267.

מכנסי „רפי"
להיט לכל גיל

חדש! עודפי ייצוא!

חולצות מכנסיים וחליפות מיזע
(סווצ'רים טרנינגים)
לגברים נשים וילדים

המבחר הגדול ביותר בארץ של מכנסיים ★ מכנסי ג'ינס, כותנות ★ חולצות ומכנסי חג לגברים נשים וילדים

חניה חינם!
שעת חניה חינם על כל מכנס
בחניון בית רומנו יהודה הלוי 14
ובחניון פינס
עם הצגת כרטיס החניה בעת הקניה
אלא מה.

מ. ברבר ובנו
בית זרושות למכנסיים „רפי"
לגברים, נשים וילדים
ת"א, דרך יפו 9 בית רומנו טל. 656458 — 03-658539

פורים במחלקת צעצועים
המבחר הגדול ביותר של מסכות רעשנים ואביזרים לפורים.

הגיעו דגמים חדשים של LEGO, TOMY, playmobil

ציוד מחנאות CAMPING

לקראת האביב והקיץ הרחבנו את מגוון הציוד למחנאות. ממיטב היצרנים.
הכל במחירים הזולים ביותר.

אוהלים — אמגזיות — שקי שינה

במדור ספורט וצעצועים.

מבחר תיקים וילקוטים.
המגוון הרחב ביותר ממיטב היצרנים בארץ ובמחירים ללא תחרות
בין היתר תוכלו למצוא תיקים מהיצרנים הבאים.

תיקי ג'ימס בונד ומיזוודות
מבחר רחב של תיקים ומזוודות ממיטב היצרנים במחירים הזולים ביותר.

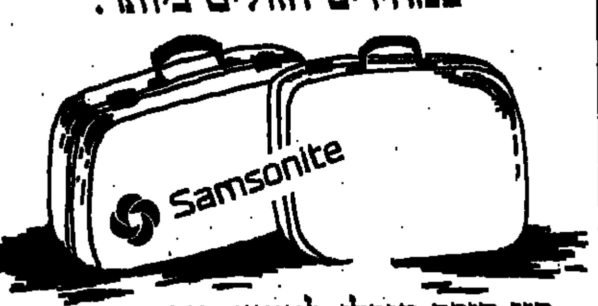

בין היתר תוכלו למצוא תיקים תוצרת"
Samsonite | פן מוכיון | ECHOLAC
במדור ספורט

"סליפי," כרית הפלא האידאלית
למנוחה ברכבת, באוטובוס, במכונית, בחוף הים ובבית ...
ניתן לנקותה במים וסבון.
מחיר להתיישבות 8.17 ש"ח (לפני מע"מ)

במדורים ספורט וסידקית.

המשביר המרכזי בע"מ
תל־אביב, רח' יגאל אלון 76, טל. 389333, 03-389410. דרך השלום 12, טל. 03-335131;
חיפה, טל. 04-662161; ירושלים, טל. 02-852211; באר־שבע, 057-671021;
אילת, טל. 059-72204; קרית־שמונה, טל. 06-742671;

חבורת סוד

(המשך מעמ' 17)

אקספרס" כלשהי, כונה על ידי המוסדות בשם „מעשה מרכבה". גינויו וגינוי „מעשה האבן", היה ביטוי לחוסר האמון המעמיק והולך, שבין ההסתדרות וההגנה ובראשם בן־גוריון, לבין „הקיבוץ" המסתורי.

על ניסיון נוסף לארגן זהב, כדי לממן את פעילויות הרכש וקשירת הקשרים הבינלאומיים של „הקיבוץ", מספר מלמוד: „קראו לי לחפש זהב. מניה (שוחט) שמעה מחייל תורכי כי ראה במו עיניו איך התורכים הורידו לירמוך, כשברחו צפונה מפני האנגלים, ארגזים עם זהב. נסענו לירמוך ומניה דאגה שיביאו לשם אמודאי (צוללן) יווני, שילמו לו. כמובן, הוא צלל וצלל ואנחנו סובבנו מנואלה שדחסה לו אוויר לחליפת הצלילה שלו, לכובע כזה מברזל. ככה הוא נשם, לא היו אז בלונים כמו היום. מה מצאנו? קרחת, זה מה שמצאנו".

אפשר להניח שגם הסיפור הצבעוני הזה (את האמודאי מצאו שליחי „הקיבוץ" כשהוא שטוף בירה וזימה בבית־בושת חיפני) הגיע לבן־גוריון. התברר לו, ללא ספק: מחתרת „הקיבוץ" פועלת כעצמאית, בחשאי. שוחט נפגש עם אישים ונציגי ממשלות באירופה, ואף הגיע לבריה"מ — בתיווך אלברט איינשטיין דווקא — כדי לבקש סיוע מדיני והדרכה צבאית; הארגון חלש על נתיב הנשק לארץ ובידיו כמויות עצומות של נשק וכסף (נחום הורביץ: „כמה זהב שהחזקתי אז בידיים, אווה! מברזל צריך להיות, שזה לא יידבק ליד. ואנחנו היינו מברזל").
מתוך 750 הרובים שבידי ההגנה היו אז כ־300 בידי ארגון „הקיבוץ" בכפר גלעדי. אז נבנה מחסן נשק צפוני אלטרנטיבי באיילת־השחר, כיוון שההגנה לא יכלה לסמוך על הנשק שבכפר גלעדי, שלא היה בעצם בשליטתה.
בנוסף לשליטה בנשק ובנתיב הבאתו ארצה, אירגן „הקיבוץ" גם בית־ספר צבאי בתל־יוסף. הקורס שירת אומנם את ההגנה כולה, אך מארגניו ומודריכיו הראשיים היו אנשי „הקיבוץ". אחד מהם, ירחמיאל לוקאצ'ר, השתלם ב„צבאיות" בגרמניה, אך נטה בעקביות, כמו רבים מאנשי גדוד העבודה, אל הקומוניזם וסופו שסולק מה„גדוד" ו„הקיבוץ" וירד לבריה"מ.
(ירחמיאל לוקאצ'ר — דמות בלתי ירחמיאלית לחלוטין — „לוקה" בפי חבריו, גבר יפה ומושך. מאותן דמויות אגדיות, שעשו בחייהן את שעשו האמפרי בוגראט וידידיו בסרטי טאנג'יר שלהם. בין היתר מספרים עליו כי באיסטנבול — ואיך לא? — עת שהה בה כקצין תורכי, התאהבה בו בת הגנראל התורכי, מפקדו, ובקושי עלה בידיו להרחיקה ממנו, טרם שייתלה בשל כך).

„בן־גוריון" — מספר מלמוד — „אמר ש,אי־אפשר להשאיר את הגליל לשומרניקים'. ייתכן, אמנם שגם נטר להם את אי קבלתו ל,שומר', ב־1909. מאז לא היו יחסיו עם שוחט קרובים. וכאן, בצפון, לא עשו דבר בלי שוחט. הוא, אמנם, ישב בתל־אביב אבל בלי אישורו לא עשו כאן דבר".

הנשקפה סכנה לבן־גוריון?

בן־גוריון, מכל מקום, במסגרת נסיונותיו „לא לוותר על הגליל העליון לשומרניקים", נאחז בקבוצת תל־חי, שנבנתה מחדש בראשית שנות העשרים. משהצטרפה תל־חי לגדוד העבודה, החליטה הנהגת גדוד העבודה למזגה עם כפר גלעדי. בן־גוריון והנהגת ההגנה וההסתדרות, הבינו כי יש כאן ניסיון לנשלם מאחיזתם באצבע הגליל, ונתנו גיבוי מימסדי להתנגדות המיעוט בתל־חי הקטנה להתאחד עם כפר גלעדי.

אחיעם קרול: „אולי סילופים של העתונות"

בין אנשי המיעוט היו גם אלכסנדר וציפורה זייד, שנטשו את כפר גלעדי בשל בעיות אישיות (מלמוד: „את זייד אהבו פה, בכפר. את ציפורה פחות, בגללה הם עזבו לתל־חי"). בני הזוג זייד והקבוצה הקטנה שעימם, ניסו לבלום את האיחוד עם כפר־גלעדי, הכפוי על ידי כפר־גלעדי והגדוד. ביולי 1926 הגיע המשבר לשיאו, הנסיונות לאחד את המשקים נענו בהתנגדות אלימה של המיעוט בתל־חי. בסוף יולי התפתחה השנאה והכשילה לכדי תגרות, חרפות ואיומים בהלשנות ומסירות לבריטים, שדינן בארגון „הקיבוץ" עלול היה להיות מוות.
בן־גוריון עלה אז לגליל. ועימו בן־צבי, שותפו של שוחט לייסוד „בר־גיורא" ו„השומר", אולי כדי שיערוב לחייו. השניים שהו בתל־חי אך לא הורשו להיכנס לכפר גלעדי. נחום הורביץ התרה בבן־גוריון שלא ייכנס לכפר. בן־גוריון — סיפרנו כבר — כתב ביומנו, כי הורביץ איים על חייו, אם ימשיך להסית בהסתדרות כנגד „הקיבוץ" וכפר גלעדי. בכל זאת, עלה בן־גוריון למחצבת כפר גלעדי, אך גורש משם באיומי מכות.
האם באמת נשקפת סכנה לחייו? ההיו אנשי החוג מסוגלים להתנקש בחייו? הרקורד של אנשי החוג, כפי שהיה ידוע אז ליריביהם, לא עשה אפשרות זו, לבלתי־סבירה: עוד ב־1917 ניסו אנשי השומר לחסל את יוסף לישנסקי, איש ניל"י; ב־[illegible] אנשי „הקיבוץ", בפקודת מניה שוחט את [illegible] ב"י, קצין משטרה ערבי, [illegible] מרכזי בפרעות יפו, 1921; רצח [illegible] אורתודוקסי משונה, שנחשד בקיום משרים [illegible] עם הערבים, יוחס אף הוא [illegible] שגם תקנות הארגון [illegible] ידועות לבן־גוריון [illegible]
נחום הורביץ, [illegible] מסרב לדבר גם היום על „הנושא הרגיש".
יוסקה מלמוד שמע [illegible] הדברים: „היה מקרה שבן־גוריון אמר, כך מספרים שאיימו עליו בכפר גלעדי, [illegible] הסיפור שיצא מבן־גוריון, היה [illegible] עליו לחסל אותו. אבל ציפורי אמר לי, שנים אחר־כך, ,מה פתאום?! לא היה כדבר הזה'. אז ממה צמח הסיפור הזה? אני מתאר לעצמי שאיש כפנחס שניאורסון (שומר ותיק, ממקימי כפר גלעדי), שהיה מתבטא בחריפות רבה, אולי אמר פעם ,אני אתקע לבן־גוריון כדור בראש'. אבל אני לא מניח שהיה בזה משהו".
בן־גוריון, כידוע, לא נרצח (ועל כך יעידו מכריו שראוהו בריא ושלם עשרות שנים מאוחר יותר, בקיבוץ שדה־בוקר, למשל). ישנם גם הטוענים כי נראה קורא משהו בחמישה־עשר למאי, בארבעים ושמונה, באיזו התוועדות בתל־אביב). אנשי כפר גלעדי ותל־חי, המתאחדים, הוצאו אז, ב־26', מן ההסתדרות, ביוזמת בן־גוריון. המהלך הזה עורר מחאות רבות (אחת מהן אף הגיעה מקיבוץ ההכשרה תל־חי שבקרים, בריה"מ). אך היה בו כדי להכניע את „הקיבוץ", שחלק מאנשיו עזבוהו והצטרפו לשמאל הקיצוני. חלקם אף ירד לרוסיה, עם אלקינד, מנהיג הגדוראים הקומוניסטים.
בסוף ינואר 27', לפני שישים שנה כעת חיה, הודיע שוחט על פירוק ארגון „הקיבוץ".
הפירוק, תוצאת פעילותו הנמרצת של בן־גוריון, היה אות לאשר יקרה לפלמ"ח, עשרים ואחת שנה מאוחר יותר.

הורוביץ תמיד כעס עליו

ב־1930 הציע בן־גוריון לשוחט להקים את התאחדות „הפועל", בין משום שרצה להעסיק את האיש הנמרץ, הכאריזמאטי, ובין משום שבטח בו כבר אז. שוחט, אכן, הקים את „הפועל", אולם לא חדל מפעילויות מרגיות. עוד בסוף שנות ה־30' הוא ניסה — ומניה איתו — לטפח קשרים עם קבוצות ערביות מתונות (מלמוד מספר כי גם בראשית שנות ה־20' ניסה שוחט ליצור בריתות עם ערבים, קבוצות ויחידים, כדי „לפעול במשותף לגאולת הארץ מהמשעבד הבריטי". ראייה זו של הבריטים כמשעבדים, לא מוכרת כלל בין היהודים בתקופה מוקדמת כל־כך). ייתכן שבן־גוריון סמך ידיו על מגעי שוחט עם הערבים (בסוף שנות ה־30'). עובדה היא, כי מצאו ראוי למלא תפקידים ממלכתיים אחר־כך: שוחט נתמנה למנכ"ל משרד המשטרה, מקום המרינה עד מותו, ב־1961.
ומחסן הנשק של כפר גלעדי? הוא הועמד לרשות ה„הגנה" במאורעות 29', בתנאי שרק ליוסף הכט, המרכז הארצי של ה„הגנה", יותר לחדור לתוכו, קודש הקודשים של „הקיבוץ" ושל כפר גלעדי. אולם, נזכר מלמוד: „עוד שנים רבות אחר־כך היה מחסן הנשק הגדול הזה מוקד לשמועות. סיפרו שיש כאן טנק. עד כדי כך הגיעו הדברים".
ב־1948, בעיצומה של המלחמה על הדרכים, התייצב בן־גוריון בכפר־גלעדי וביקש את הנשק.

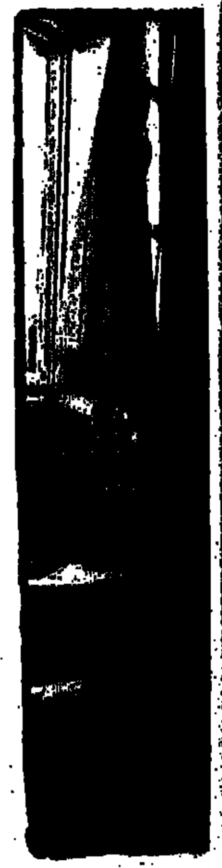

מימין: יוסקה מלמוד: „לא מניח שהיה בזה משהו" למעלה: מניה וישראל שוחט. האמנם ביקשו את נפשו של בן־גוריון?

„היו שם אז 300 רובים ועשרה מקלעים, כמות אדירה גם במושגי 48'. בקשתו של בן־גוריון נידונה בוועדת הביטחון של כפר גלעדי, ונענתה בחיוב", מספר אחיעם קרול, בן אליעזר — איש „השומר". אחיעם, בן [illegible] שבעים פלוס, פלח בחוותו [illegible] ומחוספס, היה נער בעת העימות הגדול עם בן־גוריון ולא שמע עליו דבר: „בן־גוריון היה או נבנה לא ידוע לי. אני חושב שזאת [illegible] של העיתונים אולי. בכלל, בן־גוריון [illegible] על נשא הקמת [illegible] קירבה איתו, נסע [illegible] איתו והצטלם איתו בשדה בוקר [illegible] רובם היו תמיד בעדה. נחום הורביץ, נכון, הוא תמיד כעס עליו".
„רודל גרין, בן [illegible] גרין. כך נחום היה מכנה אותו, את בן־גוריון" — מספר מישהו בכפר גלעדי [illegible] ובן־גוריון [illegible] והשומרים נחים באדמת כפר גלעדי וכשהמכונית חולפת על פניהם ועל פני האריה הנשקף אל העמק, מודיעים לנו בודדיו כי עשרים וארבעה טור מולאו השבוע בטוטו. אבל צמח החרדל צהוב ומשכר, כמו בכל חורף.

יוסף הרמוני ■

נחום הורוביץ: „זה עניין רגיש מאוד"

זייד נתן מכות. כהן היכה, קורינה הוריד מכה לזייד

שאון התותחים נדם בבית השומר שבכפר גלעדי. שאון היריות עדיין לא.
בצאתך אל השירותים תראה על קיר המבנה הקטן שלט גברי, בוטח: „היריות — יורים!" המיטווח הצמוד לשירותים הוא שריד חביב למורשת הסודיות והלוחמנות הגועשת של אנשי השומר ו„הקיבוץ". במוזיאון עצמו תוכל לראות את הרובים הישנים, את ה„שווארצלוזה", מכונת הירייה האוסטרית ואת אבן הריחיים ובה הנשק המוצפן. אם תחפש בתיקי המסמכים, תמצא גם את סיפור המאבק נגד בן־גוריון על כפר־גלעדי ותל־חי. מדובר באנשים קשייום, צרופים כאש הקנאות.
אחד הוויכוחים הפוליטיים נתגלגל לקטטה בה נשך אחד החברים את שניאורסון, השומר הוותיק והשמאלן הקנאי, באוזניו, עד שקטם את בדל האוזן.
הנה כי כן, קיבוץ מפולג, נפשות נקרעות, ידידותיות מתרסקות ואוזניים נקטמות.
והנה הדברים, כפי שרשם אותם נחום הורביץ ביומנו בעיפרון רוגש, בנהמת לב, בזמן המאבק על איחוד כפר גלעדי ותל־חי, בצו גדוד העבודה ונגד רצון בן־גוריון וההסתדרות.
★ ★ ★ „ב.ג. (בן־גוריון) וא.ג. (אליהו גולומב, כנראה) עמדו (במועצת ההסתדרות הסגורה) על הסכנה אשר בגזרה, לישוב. הרבה מדבריהם היו פרובוקציוניים, שקרים ודיבות. מפני זה צריך להילחם בהם ולקוות מהם את תל־חי, מפני שזה חשוב להסתדרות בתור שוה בצפון".
★ ★ ★ „ישיבת, ועדה משותפת. כפר גלעדי־תל־חי. (הודיענו ש) בזמן הקרוב ניגשים לאיחוד ומציעים ששום התנגדות בכוח לא תהיה. את ההעברה (של אנשי תל־חי לכפר גלעדי, כנראה) עושים בבוקר, באור־אור, שלא יקרישו במקומות ומעבירים לפי פקודה של הוועדה".
★ ★ ★ „בקשר עם האיחוד (פרטי ביצוע):
— להעביר (את) העדר־חלב.
— לעמוד על המשמר, לא לתת לאנשים זרים להישאר. (לפרסם) הדיעה יהודים. שעקב המצב הקשה אין מקום לאורחים. אם יהיו כאלה שלא ייכנעו — להפסיק להם הגשת מנות אכל הדרישה לעזיבת המקום.
— (את אנשי המיעוט, המתנגדים לאיחוד עם כ"ג) לא לשתף בשום תפקידים ראשיים".
★ ★ ★ „רשימת אנשי תל־חי (עם האיחוד רשימה חלקית).
רפת: שושנה, אברמל — מיעוט.
צאן: זלמן — מיעוט. ראובנק — גדוד.
מטבח: רחל — מיעוט. ניסה, חיה (אורחות) גדוד.
מאפייה: שושנה — גדוד.
מחסן: דבורה — גדוד.
צריך להעסיק אותם בעבודה אבל לא לשתף אותם בשום עניינים כלליים של המקום".
★ ★ ★ „אחרי העבודה, בערב, הודיע כהן כי אחרי האוכל יגרשו את הפרדות של כפר גלעדי מהאורווה (של תל־חי). והאספו כל המיעוט, אחדים מהם שיכורים קצת, וירדו עם מקלות להוציא את הפרדות. חברי הגדוד ביקשו מהם לא לגעת בפרדות ולעזוב אותם במנוחה והזהירו אותם על הסקנדאלים שהם עושים. הם לא נשמעו ולפי פקודת כהן צירטנר, שלוג (?), התחילה צירטנר במקל להכות את הבחורים להפריע לאחווה ולגרש את הפרדות. החבריא לא ענו במכות. נקרייתה מהומה. זייד נתן מכות, כהן היכה. והחבריא ניסו להחזיק אותם ולא ענו במכות למכות שקיבלו. צירטנר היכתה את קורינה, ניגשה אחותו שושנה והפריעה לצירטנר להכות אותו והתערב זייד בחירופים על אחות קורינה, אז קורינה לא התאפק והוריד מכה לזייד. זייד התנפל על קורינה. החבריא התרגזו והתאפקו והמיעוט, אחרי שהיה ברור כי את הפרדות לא יגרש וחברי הגדוד נפרדו, סוף כל סוף לקחו את זייד ועלו למעלה".
★ ★ ★ „23.7.26.
— בזמן הקטטה ניגש דברן אל סלומון ואמר לו ,תדע שאני יודע כי השו"ר (השומר?) קיים ועושה פעולות ואנו נמסור כל זה לממשלה'.
— צנטר השליכה כל מיני חירופים וגידופים על חברי כ"ג ודיבות בזמן החרישה.
.26.7.26
— זייד קרא לגיורא (בנו?) ואמר לו ,תראה, 10 ראשים בעד ראש שלי אחד'.
— אברהם לפישגולד: ,לו הייתם מוציאים אותנו מהתלמים. היינו מזמינים את הממשלה'.
— זייד התבטא אצל צילה. ,אם אפילו ההסתדרות תהיה בעד זה שנעזוב. אז לא נעשה את זה. אם בכל זאת יוציאו (?) אותנו, אחרי זה חצי כפר גלעדי נשכיב בבית־סוהר'.
— צילה אמרה לטובה: ,הם רצו למסור לממשל אבל פרנץ עוצר בהם'.
— קולר (?) אמר לטריפון (פקיד פיק"א) כי בהוצאת האיחוד לפועל יישפך דם.
— זייד וכהן סיפרו לנ(מחוק...) את כל (מחוק...) ההתנהלות וחדשות בשקרים".
עד כאן, מתוך יומנו של נחום הורביץ.
מסמך נוסף, המאיר את נפיצות המצב, אז, בצפון אצבע הגליל, הוא מכתב ששיגר הורביץ ליצחק בן־צבי. בן־צבי, לימים נשיא המדינה, נמנה כזכור על מייסדי „בר גיורא" ו„השומר" ובן־גוריון רצה להסתייע בו בניסיון ההידברות שלו עם אנשי כפר גלעדי, והנהגת ארגון „הקיבוץ".
מידה רבה של איום יש בדברי הורביץ, איום בלתי מפורש אך ברור, למה התכוון בכותבו כי „זה יגרור אחריו את כל הציבור?".
קשה להשיב. הורביץ עצמו, כאמור, מסרב לדבר על הפרשה. בן־גוריון, על כל פנים — כך כתב או לבן־צבי — לא הורשה להיכנס לכפר־גלעדי. מהמכתב ניכר גם כי שולחו וחבריו מודעים לחומרת המצב והם מנסים למצוא דרך חזרה, טרם שיקרו דברים חמורים יותר מהמכות, הפילוג ואיומי ההלשנה לשלטונות, בקרב על איחוד תל־חי כפר־גלעדי.
להלן קטעים מן המכתב —
„כפר גלעדי, 31.7.26.
לחבר בן־צבי. אתה בא כאומן ורשמי בעניינים הנוגעים לשני המשקים (כפר גלעדי ותל־חי), אפשר מפני המצב המיוחד שנתונה בו הוועדה אשר מחבריה (בן־גוריון) לא ארשה לו להיכנס לכפר גלעדי...
העניינים מסתבכים... וצריך להיות לך ברור שהתוצאות תשפענה לא רק על כפר־גלעדי והגדוד (גדוד העבודה)... אלא יסבכו את הדברים (וזה) יגרור אחריו את כל הציבור, ומסקנות ממצב זה תסיק בעצמך. ומפני שאנחנו מרגישים את אחריות העניינים, מצאנו לנחוץ לפנות אליך בהזמנה".
אחר כך, כשבוצע איחוד שני הקיבוצים, עזבו מתנגדי האיחוד, זייד ביניהם, את המקום בלב שבור. יעקב אפרתי, לעומת זאת, איש תל־חי שנמנה על תומכי האיחוד, עבר לכפר־גלעדי אך דבק בתל־חי.
אפרתי, שהתאלמן זמן קצר לאחר האיחוד העצוב, היה משכיב לילה לילה את ילדתו הקטנה בכפר־גלעדי ויורד לישון בתל־חי. מהלך עשר דקות. יחיד ביישוב הקטן, העזוב. שמונה שנים היה יורד כך, מדליק כמה אורות ומאייש את היישוב לקיום, בלילה. „צריך להיות אור בתל־חי, בלילה", אמר אפרתי. ודבק באמירתו שמונה שנים, עד שנמסרה תל־חי לקבוצה חדשה.

יוסף הרמוני

אורנים המכללה
החלה ההרשמה למרכז ההשתלמויות
לעובדי הוראה מועל וליוצאים לשנת השתלמות
המכון להוראת המדעים ולשיפור דרכי הוראה טל' 04-930767

אורנים המכללה
החלה ההרשמה למכללה ולחטיבה האוניברסיטאית
המכללה טל' 04-930765 החטיבה האוניברסיטאית טל' 930832, 04-930819

להלן תגובתכם

טעויות בתום לב

ראשית, ברצוני להפנות תשומת הלב לעובדה לא נכונה במאמר „הכל נשאר במשפחה", („הדף הירוק", 210): קבוצות הכדורגל אינן משלמות את „שכר" השופטים אלא איגוד השופטים.

שנית, אינני בא לסנגר על העושים במלאכה בהנהלת איגוד השופטים (כה אני חבר), מפני שלדעתי, בנתונים הקיימים, קשה מאוד לעשות יותר והם בוודאי מתאמצים לעשות את הטוב ביותר. כמי שמכיר את המשבץ הנוכחי וכמי שהיה משבץ בעצמו, יכול אני להעיד שמלאכת השיבוץ

הקבה"א היה ועודנו נותן הטון באיגוד הכדורגל ולכן מוזר שהייצוג של התנועה הקיבוצית בכלל והקבה"א בפרט בין שופטי הכדורגל בטל בשישים

באזורים מסויימים בארץ, בצירוף האילוצים התקציביים המוכתבים ע"י איגוד הכדורגל, מביאים לעתים לביצוע שיבוץ הנראה לא הוגן, אך האלטרנטיבה הינה אי־שיבוץ שופט כלל.

הקיבוץ הארצי היה ועודנו נותן הטון באיגוד הכדורגל. ולכן מוזר לראות שהייצוג של התנועה הקיבוצית בכלל והקבה"א בפרט באיגוד שופטי הכדורגל בטל בשישים.

השנה פעילים מאה ושמונה־עשר שופטים באיגוד, מתוכם שמונה־עשר שופטים קיבוצניקים, 3 מהקיבוץ הדתי, 6 מהתק"ם, ו־9 מהקבה"א (מתוכם שישה פעילים בקבוצות).

מקרב שלושים השופטים הבכירים בארץ מיוצגת התנועה כולה ע"י ארבעה שופטים ובשלב הפליי־אוף ע"י שניים בלבד.

מעצמות כדורגל גדולות בעבר ובהווה, כגון: המעפיל, אילון, חניתה, עין־המפרץ, כפר־מסריק ועוד, לא העמידו בשנים האחרונות ולו שופט אחד לרפואה.

במצב זה שבו מחפשים בנרות מועמדים מתאימים לשיפוט, מסתובבים בקרבנו עשרות רבות של שחקנים בכירים לשעבר, שהיו יכולים למלא את שורותינו בשופטים מוכשרים, בעלי ידע וניסיון בכדורגל.

לסיכום, התמונה קצת יותר מורכבת ממה שהיה אפשר ללמוד מכתבתו של שלמה גלזר. אין לי ספק שאיגוד השופטים יעשה את המירב כדי למנוע עיוות־דין, אך בוודאי גם בעתיד יימצאו כאלה אשר שיבוץ זה או אחר לא ייראה להם, וזה טבעו של עיסוקנו.

עוזי בן־צבי,
שופט בי"ל,
עמיעד

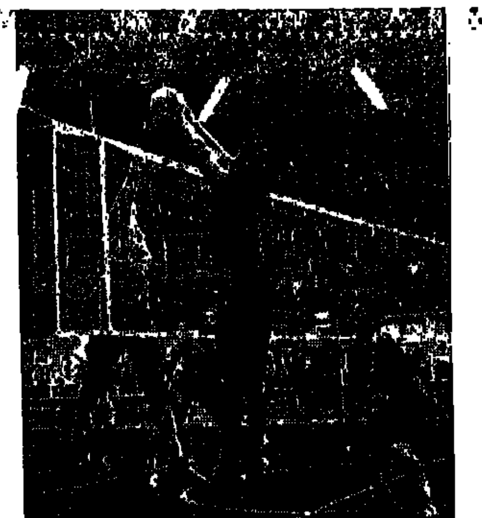

מסתכנת בהוצאת דיבה

כחבר שדה־נחום, איני יכול שלא להביע תמיהתי וסלידתי מהרשימה „חג בצל התדמית", שפורסמה בגיליון 209 של עיתונכם.

שדה־נחום, כידוע, הוא קיבוץ של תק"ם, ואינו נמנה עם ישובי הקיבוץ הארצי. עם זאת סבור הייתי לתומי, כי יוזמתכם לייחד מקום לציון יובלו של שדה־נחום, כישוב שני לחומה־ומגדל, ולטרוח בליקוט עשרות ברכות־מודעות, טרחה, ששכרה בצידה, נובעת מרצון טוב, אקט של חברות ואחווה מצד בטאון של תנועה־אחות, בימים שהתנועה הקיבוצית כולה, ללא הבדל זרם, נתונה במצור.

אך באה הרשימה העיתונאית הנלווית לתצלומים ולברכות וטפחה על פני: לא רצון טוב, אלא רצון רע במופגן. לא חברות ואחווה, אלא זילזול וביזוי מתנשא.

כי מה נאמר ברשימה זו? הכותרת המגמתית היא — „חג בצל התדמית", לאמור: על החג של 50 שנות ההתיישבות, מטילה את צילה הכבד התדמית. ותדמית זו מה טיבה? התשובה ניתנת

באותיות גדולות בכותרת־המשנה ובגוף הרשימה: „תדמית לא מחמיאה", „תדמית שלילית בין קיבוצי העמק". „לא בדיוק שרות שבעמק". „עדיין אין גאוות יחידה". וכבר בפתח הביקור מתמזל לה, לזיוה, לפגוש צעירה מהמשק, שמספרת מה אמרו לה אנשים בעמק כששמעו שהיא מצטרפת לשדה־נחום: „מה, שדה־נחום?! את יודעת לאן את נופלת? לא יכולת למצוא לך מקום אחר?" ועדיין אין דעתה של זיוה מתקררת, והיא מחפשת ומוצאת בנים משדה־נחום, שעברו לאחר נישואיהם לישובים אחרים, כדי ללמוד מפיהם על התדמית של שדה־נחום. אף כאן מאיר לה המזל פנים. בת אחת, שנישאה ועברה לנירדוד, נזכרת איך היה לשדה־נחום שם לא טוב, עד כדי כך שהיתה מתביישת לספר בחוץ שהיא משדה־נחום, „כדי שלא להיכנס לעימותים מיותרים".

ברכה מוזרה קצת בפי זיוה ומערכת „הדף הירוק", ליום חגנו.

חמישים שנה אני חי בעמק, בחושך ובכורות, עד שבאה זיוה ופקחה את עיני, שאנחנו הננו הכבשה השחורה בין קיבוצי העמק. אך מדוע סבורה זיוה שכל חיינו אינם אלא פונקציה של תדמיתנו בעיני אחרים? ומה הלהיטות ללקט את כל הרכילות הזאת, לנפחה ולהבליטה כעיקר, ולהגישה שי לישוב בחג יובלו? והלא תדמית אינה נוצרת בחלל ריק. מאחורי כל תדמית מסתתרים מעשים, טובים או רעים.

שמא תגלה לנו זיוה, סוף־סוף, מה הם המעשים הרעים, שבגינם הוקנתה לנו התדמית השלילית. שאם לא כן, הריהי מסתכנת באשמה של הוצאת דיבה...

איני טוען שהדברים שזיוה מביאה בשם אומרים — לא נאמרו לה. זיוה, שהיא, כנראה, חסידת האסכולה האומרת: „כלב נשך אדם — אין סיפור; אדם נשך כלב — יש סיפור!" — לא באה לשדה־נחום בלב פתוח: להתרשם ולכתוב. משחקה היה מכור מראש. והיא, אכן, שמעה את שביקשה לשמוע. יצרה תיזה ובאה לאמת אותה. ומבחינתה גם הצליחה. ולא איכפת לה שכל המרקחת הזאת שרקחה על התדמית השלילית, אינה אלא רכילות, ואף לא שמץ של אמת עובדתית, המעוגנת בגופי־חיים־ומעשים. ולא איכפת לה, שבכתיבתה זו היא גורמת צער ורוגז לחברים רבים שלא הרעו לה מימיהם, ודווקא ביום חגם הגדול.

חמישים שנה אני חי בעמק עד שבאה זיוה ופקחה את עיני שאנחנו הכבשה השחורה בין קיבוצי העמק

זיוה שילה, שהיא בת שער־הגולן, יכלה לשמוע מפי ותיקי שער־הגולן דברים אחרים על תדמיתו של שדה־נחום. לפני 51 שנים, בטרם התיישבות, אירחנו אנו — אז קבוצת „השדה" בראשון־לציון — את מחנה־האוהלים של ראשוני שער־הגולן, אז „עין־הקורא". כמונו, עבר קיבוץ „עין־הקורא" 7 שנים בראשון־לציון, ועלה על הקרקע כחודשיים אחרינו. הרי שחג החמישים לשער־הגולן כבר עומד בפתח.

עם שאני משגר ברכה נאמנה לשכנינו בטרם התיישבות ובהתיישבות, רוצה אני להביע את תקוותי ובטחוני, שזיוה שילה, ועמה „הדף הירוק", בבואם לציין את חגו של שער־הגולן ושאר ישובי חומה־ומגדל, לא יראו את תפקידם בחיפוש צללים ותדמיות, ולא ינסו לעשותם כמאולץ לעיקר חיינו.

שלמה אבן־שושן,
שדה־נחום

הערת המערכת: אנו דוחים מכל וכל את הכוונות הרעות שמייחס הכותב לכתבתנו. זיוה לא באה לשדה־נחום מצויידת בדיעות קדומות ורשימה של אופוזיציונרים ומרי־נפש, כדי לראיין דווקא אותם. המצוקות והתדמית של הקיבוץ עלו מאליהם, בשיחותיה עם החברים והעוזבים. אם ציפה הכותב לתשדיר־שירות או כתבה־פרסומית, היה עליו לפנות למשרדים שזו פרנסתם. לא „הדף הירוק" הוא הכתובת לאלה, אפילו לא ביום חג.

כתם שחור

רגזתי מאוד למקרא הכתבה „לחם מרורים" („הדף ירוק", 209) ממנה משתמע, שההשקעה בהרחבת „מאפיית רגנית" הינה כישלון, כביכול, בתחום הכלכלי, הפיננסי והחברתי, והופכת את משמר השרון לקיבוץ מצוקה.

לתנועה הקיבוצית לא חסרים, בשנים האחרונות, מבקרים ומקטרגים, במידה רבה שלא בצדק ובמידה מועטה בצדק.

בעקבות מספר הסתבכויות ו„פשלות" כספיות של התנועות, אבד לרבים האמון בהנהגה הכלכלית ונוצרה אווירה כללית של „עליהום", בה מבקרים לשלילה כמעט כל מעשה או אי־עשייה, ללא כל בחינה ובדיקה מעמיקה. מצב זה מביא לדמורליזציה מוחלטת ויוצר תהליך של הרס עצמי.

ל„דף הירוק" יש בזה חלק ועורכיו אינם יכולים להיתמם ולומר, שהם בסך הכל מבטאים את דעות הציבור. כתביו הכינו כתבה המטילה כתם שחור על הנהגה כלכלית של קיבוץ, שלקחה על עצמה אחריות גדולה לקידומו, פיתוחו וביסוסו הכלכלי, בלא שבחנו לעומקו את הנושא, דבר שלא ייעשה. מאחר ש„חשב", היחידה הבין־קיבוצית לשירותי ניהול, היתה שותפה בבדיקה הכלכלית של הרחבת המאפייה, ברצוני להעיר מספר הערות ענייניות:

הו, יד ענוגה

קשים חייהן של חברות־הקיבוץ והדברים ידועים.
בקיבוץ מסילות, מוכנות החברות להשקיע כמה מאות ש"ח (שש או שבע) במדיחי־כלים־ביתיים, כדי שלא תצטרכנה לרחוץ את כלי ארוחת־הארבע במו ידיהן.
מדיחי־כלים הם עכשיו הצעקה האחרונה במסילות. למי שעדיין אין, יהיה בקרוב.
(הערה: התמונה לא צולמה במסילות!)

אסמור בע"מ
מערכות סטריאו
טלוויזיות וידיאו ורמקולים

טלוויזיות צבעוניות ......מ־890 ש"ח
וידאו טייפים ......מ־990
פטיפונים ......מ־150
רסיברים ......מ־250
טייפים – דק ......מ־250
מערכות סטריאו משולבות......מ־445
מערכות בחלקים ......מ־695
רמקולים HIFI + תיבות
מ־20W — 120W ......מ־79
רדיו טייפים ניידים ......מ־180

המחירים הזולים ביותר מכל מרכזי הקניות בארץ
בוא אלינו והשווה מחירים

„אסמור" – העליה 25, תל־אביב
טלפונים: 830605, 03-384910

דרושים קיבוצניקים
בשנת חופש
לעבודה מעניינת באזור ת"א. עדיפות לבעלי רשיון ג' ולבעלי רשיון במסגרות.
לפנות לשרותי במה
רח' אבן גבירול 61, ת"א,
טל. 03-210538 או 03-267903

האסכולה הטבעונית סוד הטבע
שם שכדאי לזכור
כעת כמו תמיד
רק את יודעת מה טוב לעורך
מוצרי הקוסמטיקה של האסכולה הטבעונית הם תוצאות של מחקר זה שנים רבות של י. עצמון – נטורולוג והם על טבע באמת, לשיער, לפנים ולגוף.
כעת במחיר הכרות וזה כדאי.
בקשי את המוצרים אצלך בכל בו.
שיווק: לבל בע"מ, אבא חלל 114, ר"ג, טל' 7511459, 440294

א. ראשית אני פונה אל חברי משמר השרון: אין לכם שום סיבה ללכת עם האף באדמה ועם מורל ירוד. המאפייה היא עסק כלכלי טוב ובטוח ומספק מקור פרנסה מכובד. עליכם להתאזר בסבלנות מספר שנים כדי להיווכח בזאת. כדאיותו של מפעל כלכלי לא נבחנת בעבור שנה או שנתיים, אלא לאורך זמן.

מאפיית „רגנית" אינה מייצרת „לחם מרורים". היא לא הימור שנכשל ולא ספקולציה בבורסה, היא מפעל יצרני ממדרגה ראשונה

אני סבור שאתם יכולים וצריכים לתת אמון מלא בהנהגה הכלכלית של הקיבוץ ובמיוחד באלה שקיבלו את ההחלטה על ההרחבה.

ב. בניגוד למה שנאמר בכתבה, מצבו הכלכלי של הקיבוץ בטרם ההרחבה, לא היה כה איתן כפי שלרבים נוח לחשוב; ללא הרחבת המאפייה, הפוטנציאל הכלכלי המשקי שלו היה הרבה יותר גרוע, כתוצאה מירידה דראסטית של כלל ענפי החקלאות הקיבוציים.

ג. ההסתבכות הכספית נבעה, בראש ובראשונה, מאי יכולת לממן את תוספת ההשקעה החריגה (שאיננה בלתי סבירה, בהשוואה למקובל בתנועה הקיבוצית) מהון עצמי, והזדקקות למימון לטווח קצר, בריבית ריאלית שנתית מטורפת של 30%־100%, שהממשלה הנהיגה. החל מאמצע שנת 1985, את מבנה ההון יש להסדיר מחדש על מנת שיתאים לתזרים התקבולים של המאפייה.

ד. הרחבת המאפייה היתה דבר הכרחי כדי לאפשר ל„מאפיית רגנית" להשתלט על הפריפריה

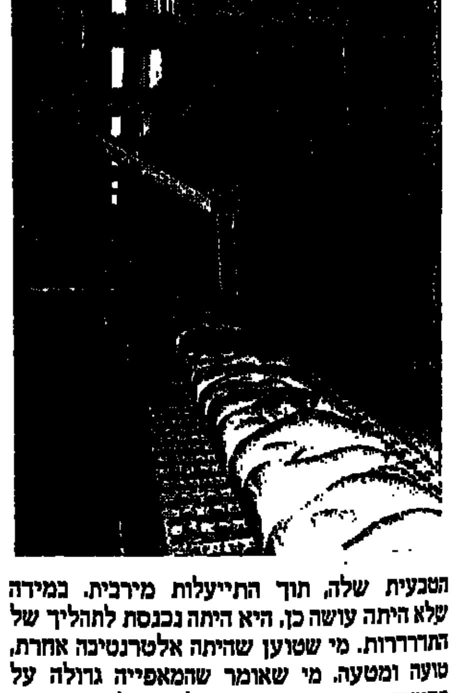

הטבעית שלה, תוך התייעלות מירבית. במידה שלא היתה עושה כן, היא היתה נכנסת לתהליך של התדרדרות. מי שטוען שהיתה אלטרנטיבה אחרת, טועה ומטעה. מי שאומר שהמאפייה גדולה על הקיבוץ טועה גם כן. ברצוני להביא לידיעתכם כי ב„מאפיית אורנים" הושקעו למעלה מ־10 מיליון דולר.

ה. למאפייה יש פוטנציאל גדול להגדלת הרווחיות על ידי הגדלה משמעותית של ייצור מוצרי מאפה לא סטנדרטיים, שהשוק מחפש אותם.

לסיכום, „מאפיית רגנית" איננה מייצרת „לחם מרורים", לא היום ולא בעתיד הנראה לעין. היא לא הימור שנכשל ולא ספקולציה בבורסה; היא מפעל יצרני ממדרגה ראשונה, שהתנועה הקיבוצית בכלל והקיבוץ בפרט יכולים להתגאות בה. אני משוכנע שגם הספקנים ייווכחו לדעת שזה עסק טוב.

יואב שמחוני,
„חשב" — היחידה הבין־קיבוצית
לשירותי ניהול

על שלושה שהם אחד

אנשי חברה ורוח, אידיאולוגים, סופרים ומשוררים, מורים ומושכי עט, קומו צאו מתוך כל החורים ואמרו דברכם. לנגד עינינו מתרחשים דברים הקוראים לתגובה ואתם נאלמים דום, כאילו לא ראיתם, כאילו לא שמעתם. המגרש כולו פרוץ לאנשי המשק, הכלכלה והפוליטיקה והם מסלפים את היש, לא מכוח הזדון, חלילה, אלא מכוח המתודה המטריאלית שבידם.

הנה לנגד עינינו מבשילה והולכת תוכנית כלכלית, שבינה לבין מהות חיינו אין ולא כלום. תוכנית כלכלית סופר־ליברלית, שהוציאה כמה מאבני־היסוד של תפיסתנו החברתית ואנו לא רואים זאת. קחו למשל את אגרות החינוך והבריאות וראו במגמה להטילן סימן ראשון לקיעקוע השוויונות האלמנטרית, שהיא לוז מחשבתנו הסוציאליסטית, ואנו שותקים.

קחו ועיינו בתוכנית וראו, כיצד אינה נותנת תשובה אמיתית והולמת לאנשי המעשה, לחקלאות, לתעשייה ולייצוא, ואנו, המתבססים בעיקר על הייצור והיצירה, לא מצאנו בתוכנית את קרן האור, שתאפשר לנו לצאת מהמצוקה שנקלענו אליה, ולאו דווקא מתוך קלות דעת ופזרנות, אף כי אולי גם אלה היו מצויות בבתינו.

בושה מכסה את פני בראותי, שלנגד עינינו

הנה לנגד עינינו מבשילה והולכת תוכנית כלכלית, שבינה לבין מהות חיינו אין ולא כלום, ואנחנו שותקים

תלויים על בלימה 160 מיליון שקלים והם כדמי־לא־יחרץ ואנו, במקום להתריע בראש חוצות, על דעת מרכז התק"ם וחברינו במרכז המפלגה, בוועדה המרכזת ובהסתדרות העובדים על העיוות והסטייה, אנו דוממים וקפואים על מקומותינו. תמה אני, אולי בחדרי־חדרים יושב לו צוות מזכירים ומכוון את תגובתנו, אולם תחושתי היא שלא כך ושואל אני, מהו המסר החברתי־פוליטי־כלכלי שיש לתנועה הקיבוצית להעביר לעם ישראל, ואינו מועבר? או שמא אין לנו מסר אידיאולוגי ופראקטי ברור?

ומבחוץ פנימה: הקצאת 160 מיליון השקלים מותנית, כידוע, בגיוס פנימי נוסף של 6 מיליון מהקיבוצים בעלי המאה, לטובת הקיבוצים ה„עניים", ולא יעלה על הדעת שכסף זה לא יינתן השנה, ובשנה הבאה ובעוד שנתיים. אולם, האם זוהי גזירה שאין לה תחליף?

עד מתי יסכימו העשירים לנדב מכספם ובאילו תנאים ולמי, ומי מפקח? האם עניין כלכלי הוא זה או עניין חברתי, או שניהם גם יחד?

שמעתי וראיתי, שהאגף הכלכלי הוציא דפי עבודה והנחיות לדיוני המרתונים בתנועה, האמנם זה מספיק?

להפתעתי ולצערי, שמעתי גם, שאגף החברה וועדת החברה והמכון לייעוץ חברתי־ארגוני לא הוציאו דפי הנחיות כאלה, והרי קיבוץ אינו חברה כלכלית רווחית או גרעונית. קיבוץ הוא אורח חיים מיוחד, בו שזורים החברה, הכלכלה, החינוך, התרבות והבריאות בשזירה שאין להפרידה, ולכן ללא טיפול ועזרה במגזר החברתי, לא תיתכן כל הבראה כלכלית.

לעיתים יש צורך לתמוך, לעזור ולדרבן ואולי, אפילו, לכפות על קיבוצים, שמצבם הכלכלי רעוע, שינוי בהתנהגות החברתית, שבה ורק בה, טמון הסיכוי להבראה כלכלית.

יתכן גם שיהיה צורך להקים ועדות־קרואות זמניות, לטיפול בנושאים חברתיים, ודומני שיש בידינו כלי מחקר וניסיון מצטבר לטיפול בנושא ואיננו עושים זאת. ומדוע? מפני שלאנשי המשק והכלכלה, השולטים בכספים, נדמה שרק המשאבים הכספיים יושיעונו, ולא הוא. ללא טיפוח, פיתוח, דירבון ועידוד המשאבים האנושיים, לא נוושע. ללא גיבוש המנהיגות הפנימית בכל קיבוץ, לא ננוע קדימה. יש לנו דגמים טובים למדי בתנועתנו, יש ממי ללמוד ויש במי להיעזר.

ונחזור לכלכלה, קיימת סכנה שיהיה קושי חברתי אמיתי לגייס את 6 מיליון השקלים, המיועדים לשמש כפיתיון ל־160 מיליון השקלים

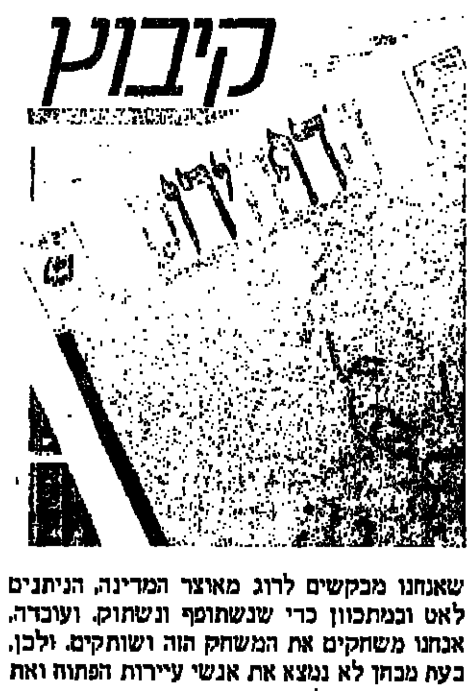

שאנחנו מבקשים לרוג מאוצר המדינה, הניתנים לאט ובמתכוון כדי שנשתתף ונשתוק. ועובדה, אנחנו משחקים את המשחק הזה ושותקים. ולכן, בעת מבחן לא נמצא את אנשי עיירות הפתוח ואת עניי העובדים לצידנו, כי בעת שעורערו אושיות אמונתנו, היינו כאלם כלכלי־חברתי ובמקום להוליך את המחנה אנחנו מודנבים מאחור.

לפוליטיקאים פתרון, אולם לאנשי הרוח והדעת לא יהיה חיסיון.

ומעניין לעניין בעניין אחר, שאינו רחוק מהדברים האמורים למעלה, כוונתי לעיתון „קיבוץ". הוא עוד רך בימים, רק 4 גליונות יצאו לאור. עוד לא למדנו להכירו, טרם התאהבנו בו ולכן אין זה מאוחר מכדי לחזור ולגנוז אותו. הוא פשוט מיותר.

כקורא קבוע ב„דף הירוק", לא מצאתי הבדל משמעותי בין שני הבטאונים, שאינם נושאים מסר פוליטי חוצץ בין התנועות. שניהם נושאים מסר חברתי־ערכי־עכשווי. שניהם עוסקים באותו עולם. שניהם מביאים דוגמאות וערכונים מכל רחבי התנועה הקיבוצית.

ב„דף הירוק" מצאתי, שהעורך הוא חבר תק"ם ואפשרויות הביטוי שלו אינן מוגבלות. כמו כן, מצאתי בו בימת ביטוי חופשית לחברי תק"ם כמו לחברי הקיבוץ־הארצי, כמו לאנשים מחוץ לתנועה. ומאחר ושניים אלו, „הקיבוץ", ו„הדף הירוק" כתאומים הם, אין שום סיבה לשמור אותם כך. ניתן, ומיד, לבוא בתביעה תנועתית לאיחוד הבטאונים, ולהוצאת חוברת אחת, שבועית, רצינית ויפה, שתהיה הנתיב הראשון לקשרים משמעותיים בין התנועות. דבר שעדיין חסר בעולם הפוליטי.

לפני שנתגבר ונתאהב במשהו שהוא שלנו, והוא טוב. וראוי שיחיה, רק מפני שהוא שלנו, לפני זה, בואו ונפר חוזה עם „דבר" ונחתום חוזה חדש עם שכנינו שמעבר לכביש, ובמקום לעמוד גב אל גב (לאונרדו דה־וינצ'י ודובנוב), נעמוד פנים אל פנים ויד אל יד ויהיה סיכוי לעתיד טוב יותר, כי בידינו הדבר, אם נרצה.

ולעניות דעתי, שלושת הדברים הללו שזורים זה בזה ואינם בשמיים למעלה, אלא בארץ למטה, ובידינו לעשותם.

מוליק בר,
עינת

עד כאן

פרשי הסופה

המשבר הקואליציוני המדומה סביב פריסת החובות לקיבוצים, היה קצף ללא גל, אירוע בלתי קיים, שהסעיר את הקיבוצים והעביר רטטים כל שהם גם בעורה של החברה הישראלית כולה. זה כל־כך, כיוון שתפקידו של הקיבוץ בהוויה הישראלית מצוי כיום בעיקרו בתחום המיתי, באיזור הדימדומים של הריגושים המותנעים על־ידי גרויים פאבלוביים.

בגין חש בכך בזמנו וגייס את המיתוס הקיבוצי והערפילי, הדימדומי. עתה הבחינו בכך, בחצרים שלהם, גם ניאו־פופוליסטים במימסד ובעסקונה הקיבוציים.

הם עלו, איפוא, ורכבו על סוס התיסכולים הקיבוצי הדוהר, סתור הרעמה, זנבו השמיימה, מיוזע וסעור נשימה: התיסכול על ירידת מעמד הקיבוצים, התיסכול על מצוקתם הכלכלית, על גזילת הבכורה הפוליטית ועל הצורך לפשוט יד.

את המצבור הזה, של אנרגיה מתפרצת, יש המנסים לתעל כעת גם לתועלתם שלהם, לקראת אביב 88', מועד ההתמודדויות הפנימיות לקראת הבחירות לכנסת. „הכה ברתיים והצלת את הקיבוץ" — כמו־אומר בייגה; „סוון עלינו" — מזדעק חגי מרום. מזכ"ל הנוער העובד, תוך הפגנת מיומנות וטכניקה בגינית ידועה, „דמנו הותר" — מוסיף ומזדעק המזכ"ל הצעיר, שאולי אינו מודע לכך ש„דם" הוא תבלין ברוק וותיק בנאומי שילהוב ושסלטים דמגוגיים רבים תובלו בו במאה הזאת ולבטח גם לפניה. „כל זב ומצורע הורץ עלינו לשון" — מחרף שושיק, המזכ"ל, במרכזו התק"ם.

הגידוף הגס, ההכפשה הפיזיונומית, הם מקלטו האחרון, כמעט, של המתוסכל. השימוש היזום בהם ובדה־הומאניזציה הוא שלב חמור יותר ושושיק אכן ממריא על גב הסוס, המתכנף תחתיו, וכדברו על ח"כים עוינים לקיבוץ, הוא מעפיל גם אל תיאורם כמי ש„התואר בני־אדם ניתן להם אך בטעות".

והעדה הקיבוצית, דומה, מודרכת ומתעלה, בבולעה את המשולהבות הגרפנית הזאת.

הקיבוצאים מתגלים לעיתים כשבט־מקדש ריטואלי, המופעל בכוחם של פטישים מילוליים, פחדים, יהירות וכסנופוביה, יותר משהוא מודרך על־ידי חשיבה ובדיקה אמפירית של מצבים משתנים.

הקיבוץ, כך נראה, הוא תנועה אופורית. הסערה האופורית כמקור אנרגיה, היא מרכיב חיוני בתפקודו. פעם התמקדה הסערה במאוהבות עצמית. היום, דומה, נמצאת שנאת הזולת בעינה של הסופה האופורית הזו.

יש מי שלא יתנו לסערה הזו לשכוך ו/או לחלוף לידם מבלי שירתמוה לקיומם.

יוסף תרמוני

קיבוץ אייל
מחפש
מנצח
לחבות החלק המוזיקלי לסדר פסח
לפי הגדת התק"ם
נא לפנות לטלפון 052-36668 לדבורה

דרוש
עובד לאכסניה
בטבריה
עם ידע באנגלית
מגורים במקום
לפרטים נוספים נא להתקשר 06-791090 משעה 16.00 – לפנות למיכל

T.M.R — 10 מדמה כלכלי
הפתרון הממוחשב לבניית תכנית משק
תצרוכת * עבודה * ייצור * שרותים * והשקעות
טריינינקס מערכות בע"מ
בשיתוף עם קיבוץ גת
רח' נורדאו 17, הרצליה 46541 טל' 052-541469

מפגש עם ח"כ דדי צוקר (רצ)
חברי הקיבוצים מהגליל המערבי וגוש תפן מוזמנים לפגישה שתערך במועדון לחבר בקיבוץ תובל (גוש תפן) בתאריך מוצ"ש 28.2.87 בשעה 17.00.
לבירור פרטים נוספים להתקשר לתנועת רצ 03-5101847/8/9 (אלחו)
רצ התנועה לזכויות האזרח ולשלום

סימה באר

אספקה קטנה

לרגל „יום האשה" (שחל בשבוע שעבר) מוקדשים תשומת־הלב והמדור לכן, הנשים, כלומר, לנו. בואו, הגברים, ותחגגו אתנו.

581/ העיקר חסר

בגיל 35 היא עושה חשבון נפש: היא הספיקה הרבה בחייה (חו"ל, לימודים, עבודת חוץ) אך חסרה את העיקר: משפחה. עכשיו היא בשלה לאהבת גבר, רצוי 40+, רצוי אקדמאי, נאה ורגיש, שכוונותיו רציניות.

היא נאה, ממוצעת־קומה, טמפרמנטית וגרה בקיבוץ בעמק. נשמע טוב, לא כן?

582/ שונאת שערות בכיור

נמוכת־קומה ורזה, רק בת 26 וכבר אומרים שהיא מזכירה את ברברה סטרייסנד, מבחינת המראה, לא מבחינת איכות השירה. היא עלתה ארצה לפני כשנה וחצי, מגדירה עצמה כ„די רצינית", עם הומור מיוחד, אומרת כל מה שבראש שלה, מאורגנת ו„שונאת שערות בכיור". מה שחסר לה זה „סתם לפגוש אנשים, כי חסרות הזדמנויות בקיבוץ".

האנשים האלה יכולים, מצידה, להיות נמוכים, רזים, אבל לא גרושים עם ילדים. היא עדיין צעירה לכך.

אם אתה עומד בקריטריונים אתה מוזמן.

נ.ב. היא חברת קיבוץ קרוב למרכז.

583/ „לא צפוף"

היא מבקשת שנפרסם את פנייתה כלשונה: „אני רוצה להכיר גבר פנוי, לא לשם חיים משותפים במובן המקובל, אלא לצורך קשר משותף, שלא מחייב מגורים באותו מקום ובאותה דירה. קשה לי להסביר איך אני רואה קשר כזה, אבל אני בטוחה, שאם ישנו אחד פנוי ונחמד, שרוצה כמוני, ‚לא צפוף', הוא יבין את כוונתי".

כך כותבת בת 51, פנויה, אם לארבעה ילדים גדולים. מי עונה לאתגר?

584/ ביישנית ורגישה

קשה לה לדבר על עצמה משום שהיא ביישנית, רגישה למלה, לצורה ולסגנון.

במאמץ רב היא מוכנה בכל זאת לומר שהיא בת 35, אוהבת לרקוד, לטפל בצמחים, לעסוק במלאכת־יד ולא אוהבת שלוחצים עליה (מי כן?).

היא מחפשת אדם בריא שאיכפת לו, כדי להקים אתו בית חם ואוהב. גרה בקיבוץ מקסים בצפון.

585/ קן לציפור

בת 30 שופעת קסם, טוב־לב, הומור ושמחת־חיים. עזרה לבני אדם מהווה חלק מעיסוקה היום־יומי גם אחרי שעות העבודה, ומי שיפול לידיה יזכה בהרבה חום, מסירות ואהבה.

יש לה שטחי התעניינות רבים: ריקוד, ציור, רקמה ותפירה. עובדת כאחות מוסמכת בירושלים והגיע זמנה לבניית בית וקן משותף. — „ללכת לקיבוץ?" „למה לא, אם המחיר (בן־זוג מתאים) יהיה שווה שינוי".

586/ התמסמסות

בת 38, פנויה, החליטה להתחיל בחיפושים אחרי הגבר התרבותי, הרציני, שיתן לה כתף להשען עליה וזרועות להתכרבל בתוכן, שיהיה על מה לשוחח אתו אבל גם על מה לשתוק אתו (היא מעריכה את היכולת לשתוק).

לפני שאתם מתנדבים, רצוי שתדעו גם שהיא נאה למדי, בגוני חום, גובהה 168, נהנית לטייל, אבל גם לשבת בבית, ונמסה משירים עבריים. מהרו לפני שתימס סופית בקיבוץ הקרוב לצפון.

587/ ואם כבר אירופאי

היא בת 60, בריאה ונראית טוב, ספורטיבית, עם גוף צעיר, מלאת מרץ ופעלתנית, גם בעבודה בבית. כך היא מעידה על עצמה.

את כל היתר היא תספר לאיש שהיא תמצא והאיש הזה, אסור שיהיה מבוגר מ־65 ורצוי שיהיה ממוצא אירופי, ואם כבר אירופאי, אז שיהיה בריא, לא שמן, רצוי גבוה, נחמד ועם הומור.

אגב, גם עירוני בא בחשבון. כזה, שמוכן לחיות בקיבוץ, כמובן, והיא אומרת, „כדאי לו". היא חברת קיבוץ בצפון.

588/ דינה ברזילי

השם — שמור במערכת.

תאריך לידה — 1940.
מצב משפחתי — פנויה + שני מקסימים.
גובה — 1.60 (מה לעשות, זה מה שיש).
צבע עיניים — כחול (ועוד איזה).
מבנה־גוף — קצת רחב (הלב הרבה יותר).
מוצא — ישראלית־אטלנטית (למה היא מתכוונת?).
מקצוע — הוראה.
תחביבים — המון וברובם רצוי לעסוק בשניים.
אתה מוזמן להצטרף אליה לטיולים, תיאטרון, קריאה וכו'. היא חברת קיבוץ צפוני.

589/ יש לה כיסוי

במהלך 40 שנותיה, למדה פסיכולוגיה ויחסי־

לרגל „יום האשה" — תשומת הלב והמדור לכן, הנשים

אנוש, עסקה בעבודות שונות, אוהבת נוף ירוק, ים, התנסויות בחוויות. יש לה עודף מרץ. האנשים שהיא אוהבת הם לא „קונוונציונלים", הם אוהבי טבע או, לפחות, עובדים ברשות־שמורות־הטבע, או כאלה עם קשר לים (ולא בהכרח לגלים).

בקיצור, רצוי לה טיפוס זרוק, עם הרבה הרבה רגש, שמוכן לחיות ב„כאן ועכשיו". נושא הגיל לא חשוב, כי היא תחיה עם חבר ולא עם הגיל שלו.

היא נאה, לדבריה וחבריה מוכנים לתת על כך כיסוי, גובהה — 1.66. היא חיה במושב קרוב לעיר הגדולה.

590/ כל האמת

אני, סימה באר, נשבעת להגיד את האמת וכל האמת על בת ה־43.

היא אשה בלי גיל: גוף־נאה, פני מלאך מטופחות, נועם דיבור. אם עדיין לא השתכנעתם, אמשיך:

היא עוסקת בהוראה, ובינה ובין תלמידיה קיימת אהבה הדדית (אבל להתחתן עם תלמידים?). יוצרת קשר חם עם אנשים, מעורבת בכל הקורה סביבה, מתעניינת בפוליטיקה, איכפתית, מתעניינת באנשים. למרות ביישנותה — היא ספונטנית כשהיא מרגישה נוח בחברה. לא ממוסגרת, לא שגרתית ופתוחה לכל חדש. גידלה 4 ילדים בקיבוץ בצפון.

אם אתה חכם, ז.א., יש לך מה להציע מבחינה אינטלקטואלית, תוכל ליצור עמה קשר. לא מעניינים אותה תארים אבל חשוב שבילוי העת והזמן הפנוי אתך, לא יסתכמו בצפייה בטלוויזיה בלבד.

הגם שיש לה דימוי רציונלי, היא רומנטית ואוהבת להפליג בשיחות לתוך הלילה.

אז כדי שבאביב הקרוב תהיו יחד, צאו כבר עכשיו לדרך.

591/ מבוקש אנטי גיבור

והרי לכם אשה מיוחדת במינה, ובקשתה כלשונה:

עצת השבוע

אפרופו ט"ו בשבט:
לעולם אל תאחזו בו רק משום שדעת הקהל דורשת, אמא לוחצת והשנים העוברות מבהילות.
מה שלא ליבלב במשך החודש הראשון — אולי לא ילבלב לעולם ומן הסתם, גם לא ישא פרי הילולים.
אז עברי למשהו בטוח יותר.

„אשמח לצעוד לצידו של גבר בגיל 50 פלוס, גבה־קומה, מקריח, מכריס, שמידת נעליו 48, שגידל את ילדיו ואפילו השיאם. לא חייב להיות קיבוצניק, ואם הוא עוד מחונן באומץ, ימצא אשה בשלה מהרי־יהודה, אוהבת טבע, יוצרת, רומנטית, איטית, מסתדרת טוב בחברה מצומצמת.

את כל השאר תבררו בשניים. היא בת 50, גרושה גירושין מאושרים."

592/ למרות הפסטה

„לסימה שלום,

„מתוך ניסיון מוצלח של אחת מחברות למקצוע, שנישאה דרך מדורך, החלטתי ששווה לנסות".

למרות שמאז שסיימה י"ב נשבעה, שרגלה לא תדרוך בשום מוסד חינוכי, הספיקה ללמוד ולרכוש מקצוע בתחום בריאות־הנפש. מטבעו, דורש המקצוע הרבה פתיחות, סבלנות ורגישות, תכונות, שבד"כ קיימות בה, לטוב ולרע.

התכונה המאפיינת אותה היא הנכונות להשקיע בעבודה, בקשר משפחתי, ולאחרונה היא לומדת גם להשקיע בעצמה.

אהבות: בית חם, חיות, קריאה, פסטה. מתקשה עם: פרידות, צביעות, קרירות רגשית, ביקורתיות מופרזות.

שונאת: ג'וקים ושאר זוחלים, אבק (מתעטשת נורא).

מחפשת: „חבר, שיהיה אמיתי, אינטליגנטי, תרבותי, נאה, אחד שלא חושש לחשוף ולהחשף".

היא בת 29, מהעיר הגדולה, נראית טוב. גובהה 1.70, יופי של פיגורה, למרות הפסטה.

המען למכתבים: סימה באר, אספקה קטנה, „על המשמר", הדף הירוק, רח' חומה ומגדל 2 ת"א, 67771, שק דואר נעול 61999.

סלי
יד שניה בדרגה ראשונה
רח' אבן גבירול 144
טל. 448123
אם את רוצה לחדש
את המלתחה שלך בלי להכביד
על תקציב המשפחה
ב־סלי
היא החנות שחיכית לה
רק אצלנו תמצאי בגדים מיד־שניה שהם על רמה ובאיכות גבוהה וגם בגדים חדשים, מבחר ארנקים, נעלים, חגורות, צעיפים.
אנו מוכנים למכור עבורך בגדים באיכות טובה שתביאי מהבית

קורס לערבית
החלה ההרשמה לקורס החצי שנתי לערבית לשנת הלימודים תשמ"ח
מטרת הקורס
הקניית יכולת ניהול שיחה בערבית, יסודות הקריאה והכתיבה, האזנה לכלי התקשורת, קריאת עיתון, יסודות האסלאם והיסטוריה של המזרח־התיכון
בקורס משולבים ביקורים בכפרי הסביבה
אין צורך בידיעה מוקדמת של השפה הערבית
נא לפנות למכון ללימודים ערביים – גבעת־חביבה, ד.נ. מנשה, טל' 06־378944

מטפלת
עם לינה + עזרה בבית
לתינוקת
בת 8 חודשים
תנאים נוחים
לפנות לטלפון 03־247782
מ־10.00 עד 17.00
לאילנה

דרושים
בני/ות משק
בשנת חופשה לעבודה
בשכר בנעלי קיבוץ חולתה
לפנות לדוד פרידמן, טל' בעבודה 06־933920
בערב בבית 06־933051

דרושה מטפלת
לילדה בת שנה וחצי
ברמת־גן
לפנות: טל' 03־775727

דרושה
קיבוצניקית
לטיפול בילד
טל' 04־919551
קו פנימי 244 בערב

עבודה זמנית בחו"ל
למתכננים טיול או שהייה באירופה
אפשרות עבודה נוחה בזמנכם החופשי, כולל עזרה והדרכה (רכב, ביטוח מסלולים וכו'). הוצאות נסיעה במימון עצמי.
בפרטים: טל' 052־81967, רפי בערב

גרדה כהן

ארוחת ארבע

תמיד טוב שיש עוגיות בבית

מצאתי ספר בישול ישן משנת 1925. הכל שם בלי אפיון ועם הרבה הרבה עבודה. לא בשבילנו אבל העוגיות שם ממש טובות. ניסיתי כמה מהן והנה הן לפניכם. אמשיך בניסויים ואדווח הלאה.

חיתוכי שמנת

מערבבים היטב 250 גר' חמאה (מרגרינה), 2 כוסות קמח, 2 חלמונים, ומרדדים את הבצק הזה על תבנית אפייה. מפזרים ממעל סוכר ושקדים קצוצים (או אגוזים) ואופים בחום בינוני עד לצבע בהיר מאוד (צהבהב). חותכים מיד, בעוד הבצק חם, לריבועים.

במקום הסוכר עם השקדים אפשר גם למרוח על העוגה מריחה כזו: 2 חלמונים מעורבבים ב־2 כפות שמנת ומעל זה מפזרים סוכר ביד רחבה.

חיתוכי המבורג

150 גר' קמח (כוס ו־2 כפות), 120 גר' חמאה (מרגרינה), 2 חלמונים, ½ כוס סוכר וטיפת מלח. מעבדים לבצק, מרדדים דק למדי ושמים על התבנית.

מורחים ריבה טובה (מרקחת), מקציפים את החלבונים לקצף חזק עם ½ כוס סוכר ומערבבים את הקצף כ־½ כוס אגוזים טחונים ו־½ כוס שוקולד מומס. שמים מעל לריבה ואופים בתנור בחום בינוני ומיד חותכים לפסים.

העוגיות של דודה קלדה
(באמת יש לי דודה כזאת)

מערבבים במיקסר 4 ביצים עם 250 גר' סוכר עד שנעשה סמיך ובהיר. מוסיפים 2 כוסות קמח וכף אחת קמח תפוחי־אדמה ו־2 חפיסות וניל. מן הבצק הזה שמים בעזרת כפית ערימות קטנות על תבנית משומנת ומשאירים ללילה במקום קריר. למחרת אופים בתנור חם לצבע בהיר.

מלית תמרים

הובאה לפנינו האפשרות, כי מי שהחלה להכין „מלית תמרים לעוגות פריכות" (ארוחת ארבע, 210), נתקעה בשלב הפירורים הזהים ולא התאפשר לה להמשיך לכיוון השטרודל מחמת טעות בהרפסה, שקטעה את המתכון באיבו. הרי המלית לפניכן בהרכבה המלא:

½ קילו תמרים, 1 כוס סוכר, ½ כוס יין אדום, קליפת לימון ואגוזים טחונים או פירורי עוגיות במידה עד שאפשר ליצור בצק רך.

את התמרים עם יין וסוכר וקליפת לימון מחממים על האש עד שהתמרים הופכים לעיסה, מורידים ומוסיפים את הפירורים או האגוזים. את המילוי הזה אפשר להכניס בשטרודל מבצק פריך או בכיסונים קטנים או בטורטלים קטנים ולאפות יחד. אפשר למלא באותה מלית גם „מעמול". את הבצק מכינים כך: 2 ספלים קמח, 150 גר' מרגרינה, ½ כוס סוכר, 2 חלמונים, קצת קליפת לימון. מפוררים את המרגרינה הקרה בתוך הקמח ומוסיפים את יתר החומרים. עושים כדורים קטנים מן הבצק. מרדדים כל כדור קטן לחור וממלאים בכפית מן המלית. סוגרים בעדינות ואופים על תבנית משומנת ומקומחת בחום בינוני.

אחרי האפייה מפזרים אבקת סוכר.

בתיאבון!

יש חוק!

עו"ד חיים בלנק

מוטי, סתם בחור אדיוטי

מוטי, חבר קיבוץ בן 27, יצא לשנת חופש מקיבוצו. במהלך שנת החופש קיבל מוטי הצעה קוסמת מחברו התל־אביבי, בני, לפתוח ביחד מינימרקט.

הואיל ולמוטי לא היה כסף, הוסכם בין השניים כי בני ישקיע את סכום הכסף הראשוני הנחוץ לפתיחת המינימרקט — בסך של 9,000 ש"ח, ומוטי יחתום על שטר חוב בסך 4,500 ש"ח והוא יחזיר לבני את חלקו מהכנסות המינימרקט.

לאחר מספר חודשים התברר לשניים, כי התקוות שתלו במינימרקט אינן מתגשמות והם הפסידו סכום כסף ניכר.

מוטי חזר לקיבוצו ובני חזר לעבוד כנהג שכיר על משאית.

שלושה חודשים לאחר שמוטי חזר לקיבוץ, הגיע אליו מכתב מעורך־דינו של בני ובו דרישה לתשלום הסך של 4,500 ש"ח עפ"י שטר־החוב. מוטי פנה לגזבר המשק בבקשת עזרה.

מה הדין?

על־פי תקנה 57 לתקנון הקיבוץ, לא יקבל על עצמו חבר קיבוץ התחייבויות כספיות או כל התחייבות אחרת, העלולה להטיל במישרין או בעקיפין חובת מימון על הקיבוץ, או למנוע מאותו חבר את ביצוע חובותיו כלפי הקיבוץ.

תקנה 57 חלה על כל חבר קיבוץ, גם כשהוא נמצא במשק וגם כשהוא בשנת חופש. לחבר קיבוץ אסור ליטול על עצמו התחייבויות, העלולות לחייב את הקיבוץ, אלא אם קיבל לכך מראש הסכמה בכתב מהקיבוץ.

במקרה שלפנינו, הפר מוטי את תקנון הקיבוץ, ואין שום חובה חוקית על הקיבוץ לשלם את חובו של מוטי. כדי להימנע ממצב לא נוח, כפי שנקלע אליו מוטי, טוב יעשה כל חבר, גם אם הוא בשנת חופש, אם, לפני שהוא חותם על התחייבות כלשהי, יביא את העניין בפני המזכיר או הגזבר, ורק לאחר שקיבל את הסכמת הקיבוץ בכתב, יוכל ליטול על עצמו התחייבות כזו או אחרת.

זה מה שהם עשו בשביל מדינה

הוא היה מראשוני „השומר", מגואלי קרקעות עמק החולה, ממקימי בית־השומר, מיוזמי מפעל הטיית הירדן, מרוכשי הנעק ל־דגנה, ממשקמי בית־הקברות של כפר גלעדי וחצר תל־חי, ממקימי המועצה האזורית גליל עליון — וזה עדיין לא הכל.

היא היתה לצידו בכל המעשים הנ"ל, ובנוסף בישלה לאנשי „השומר" במסחה ולמבריאים בבית מרגוע בכפר גלעדי. היא הקימה את מחסן הבגדים בקיבוץ ונתנה רבות משעותיה לטיפול בגיל הרך.

הוא נחום הורביץ (92), היא יהודית (90) אשתו. יש להם שלושה בנים, שלוש כלות, תריסר נכדים וחמישה־עשר נינים. ולמן השבוע שעבר הם גם נושאי תואר „יקירי הגליל" תשמ"ז. ומה אתם עשיתם בשביל מדינה?

הודעה
המכון לגירים אוטומטיים
„גיר אוטומט"
הננו שמחים להודיעכם כי מוסכינו הגיעו להסכם עם החק"ם על טיפול, תיקון ושיפוץ כל סוגי הגירים האוטומטיים.
בדבר פרטים – נא לפנות לזורם או קיקי בטל. 04־727788
„גיר אוטומט"

הודעה
מכון לתיקון, שיפוץ ואיזון גלי הנע
„גל־מט"
הננו שמחים להודיעכם כי „גלימט" הגיע להסדר עם החק"ם על תיקון, שיפוץ ואיזון גלי הנע (דריישפטים) לכל סוגי כלי הרכב
בדבר פרטים – טל. 04־727788 לאברהם
„גל־מט"

רהיטי מרכז המזנונים והרהוט המודרני
סיטונאי לרהיטים ורפדות
מכירה כל סוגי רהיטים בסיטונות ארונות קיר, ספות, מיטות, מזנונים, ויטרינות, פינות אוכל וארונות ילדים
מבצע מיוחד ליובל ה־30 לחברי קיבוצים
חדרי שינה במחיר מיוחד
אפשרות לתשלומים נוחים
עבודה עצמית
שבתאי כהן
רח' בית־אשל 7 יפו – טל' 03־821469

למכירה
איווקו 6510 מוסב למיניבוס, במצב מצוין, 20 מקומות ישיבה, לקיבוצים או מוסדות.
להתקשר לנח ביום 06־764527 בערב 06־764648

פרסם בהדהירוק

במבו האום 1986
לחברי הקיבוצים תנאי תשלום נוחים
רהיטי במבוק מעץ ראטן
סלונים, מיטות, פינות אוכל, מזנונים, חדרי נוער וילדים 400 מטר תצוגה
רח' עלית הנוער 3 גבעתיים טל: 324104

עוד דונם
עוד עז

(המשך מעמוד 5)

חגי לוי, רכז ההנהגה הראשית של השומר־הצעיר, רואה את הפתרון למשבר ההתיישבות הצעירה בשינוי מודל הקמתה, והוא מציע „אשכולות" של שלושה גרעינים שיגשימו במשותף. הרעיון של התקבצות יחידים בקבוצות האורגות יחד מערכת חיים שיתופית, הוא קרקע הגידול של תנועת „השומר־הצעיר" הוא אומר. „בתנועה עוסקים בהתיישבות, בין השאר, משום שכל העשייה הפנימית בקבוצות החינוכיות בתנועה, מופנית אל החיים השיתופיים ביחידות עצמאיות. זו חוויה הקשורה בנעורים. תוציא את הגורם הזה והוצאת את הטעם והסיכוי בקיום התנועה". לדעתו של חגי, הקיבוצים הראשונים שיעלמו יהיו דווקא מבין הוותיקים. יישארו רק אלה שימצאו את הדרך להתחדש.

אל הדורשים רוויזיה במדיניות ההתיישבות, מתוספים גם קולות בוטים יותר, הטוענים שיש לעצור היום ולערוך חשבון דרך. לא להסתמך רק על נתוני הספירה הטכנית, משום שבשטח, תמונת האנשים החבויים מאחורי המספרים, מצביעה על מראה עגום יותר. מדוע, הם שואלים, להקים קיבוץ קטן ליד קיבוץ גדול? הרי אפשר בקלות יחסית לקלוט את כל חבריו כשכונה נוספת בקיבוץ המבוסס. מה ההיגיון להקים רפת, במיליון דולר, כפלך? יש בכך, לדעתם, נזק לציונות, שהרי מכסות החלב בארץ מלאות (וכמוהן גם מכסות הלול) ואם רוצים להגדילן, ניתן בקלות לעשות זאת על ידי הוספת פרה או שתיים ברפתות הקיימות. חייבים, כך טוענים הם, לענות על הצרכים האמיתיים של המשק; קצב הקמת הקיבוצים החדשים צריך להיות פונקציה של צרכי המדינה והתנועה. זהו, לדעתם, מין „בלוף" לא קטן בכך שאנחנו מחנכים להגשמה אישית, בעוד שבפועל אנחנו משלחים גרעינים על גבי גרעינים על מנת להקים קיבוץ, תוך ידיעה ברורה שמכל גרעין ייוותרו רק בודדים. הרוב הגדול מבלים שנתיים־שלוש ב„שקוביות" על הרי הגליל או בנגב, ללא כל מחוייבות, ואחר כך הולכים הביתה.

חגי חריליבמן, ממדור הגרעינים בקיבוץ־הארצי, מכיר בעובדה שמספר הנותרים מכל גרעין יורד בשנים האחרונות, אבל הוא מזהיר מהסקת מסקנות מספריות, משום שהמדגם קטן מכדי שישקף ביטוי סטטיסטי נכון. סמוך לו, במדור „הקיבוץ הצעיר", נערכים בלהט כנגד מגמת הכפירה בהיגיון העומד מאחורי המשך ההתיישבות הקיבוצית. שם רואים בכך המשך לקו המטיל ספק בכדאיות של כל מאמץ של התנועה והפוסל כל מעשה. במדור סבורים שיש הצדקה לקיום הקיבוצים הנוכחיים רק בתנאי שימשיכו ויקומו נוספים. אותה ההצדקה, אם נכונה היתה בשעתה, ואם היא הטעם לישיבה היום בקיבוצים — טובה גם להמשך הקמתם של קיבוצים נוספים. העובדה שצעירים רבים עוברים דרך הקיבוץ מבלי להישאר בו איננה חדשה — היא היתה מאז ומתמיד, ואופיינית גם למסגרות גדולות כמו המדינה והציונות בכלל. כאן גם רואים בהקמת קיבוצים נוספים במקומות הנכונים, תשובה שתבטיח קיום מערכת יחסים „כפי שאנחנו היינו רוצים" עם האוכלוסיה הערבית באותם אזורים; ויש הרואים בהתיישבות הקיבוצית את התשובה להתנחלויות של „גוש־אמונים".

אבל בקיבוץ כישור, מן הרמה של איזור „תפן", נשמעים הדברים כך: „אני חושבת שלא צריך להקים קיבוצים חדשים כל עוד האחד־עשר החדשים מקרטעים בדרך", אומרת מיה מוניץ, חברת קיבוץ כבר שנתיים וחצי. „חבל על האנשים, חבל לפזר את הכוחות. בצבעון יעברו את כל המשברים של כישור, ותראה איפה אנחנו עומדים".

נורית בוטבול, ארבע וחצי שנים בכישור, מוסיפה: „הבעיה שבכל הקיבוצים הצעירים החברים כהם הם בני אותו גיל ובעלי אותם רצונות ומאוויים, והקיבוץ הצעיר אינו יכול לאפשר לכולם להגשים את רצונותיהם. יש כאן בעיה לכל מי שרוצה ללמוד באוניברסיטה או לנסוע לחו"ל. לנו אין העורף של האוכלוסיה הבוגרת, שכבר עברה את השלבים האלה, כמו בקיבוצים הוותיקים. הסיכוי של הקיבוץ שלי הוא באנשים, ואילו האנשים הם הדבר הכי פחות יציב כאן".

מיה: „קודם כל צריך לבסס את הקיבוצים הצעירים שנמצאים כרגע במצב לא טוב, גם מבחינה אנושית וגם כלכלית. אחד־עשר קיבוצים — זה המון! אסור להמשיך ולהפוך את ההיאחזויות לקיבוצים נוספים. אני כבר רוצה לראות איך אנחנו עוברים את מחסום עשרים החברים. אני רוצה לראות את המקום הזה כביתי — כי אי אפשר לחיות רק מאידיאלים".

נורית: „בחגיגות של איזורח צבעון — מה יכולתי להגיד להם, לחברי הקיבוץ הצעיר?! כל מה שטוב בקיבוץ הצעיר הולך ומתגמד במציאות. החגיגות חולפות והקשיים העצומים יבואו אחריהן. ישנו שיר ששרים בו ש„כל ההתחלות קשות" — אבל אני לא רואה בכישור של היום, שבע שנים לאחר הקמתה, את ה„אחר כך" הקל יותר. בקצב הזה ה„אחר כך" הזה הולך ומתרחק. אני מאוד מקווה שאמשיך לחיות עם הרעיון, מבלי שהוא יתנפץ לנגד עיני. תכתוב גם, שמאוד פגעה בי ההגדרה של ראשי התנועה, שאמרו לנו, שאם נלך מפה הנקודה הזו תישאר של התנועה — היא כבר תמצא לה פתרון. כאילו שהישיבה שלי כאן היא לכאורה רק לצורך פוליטי. אילו הייתי בתפקיד תנועתי, הייתי פועלת נגד הקמת צבעון".

אפשר שמחר נידרש להשיב ל„אתגר הגדול" שנהגה במהלך חופשה בערד. מיה ונורית מכישור משיבות היום: „לא עוד קיבוצים צעירים!"

אהוד דור ■

עד כאן
סוף פסוק

בגיליוננו האחרון הקדמנו את מועצת הקבה"ד (16־17/2) — „מקומנו בחברה הישראלית") והיווחנו על האמנה המתקדמת (לעניות דעתנו) שעמד להגיש אמנון שפירא כהצעה לאישור הצירים.

אתמול ביקש אותנו שפירא להסתפק בתגובתו זו: „נאמרו די משפטים מסולפים על כל העניין ואינני מוכן להוסיף מלה. סוף פסוק".

א.ל.

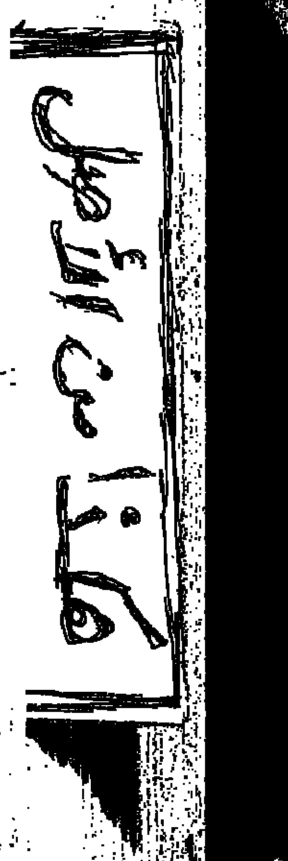

מרכולית

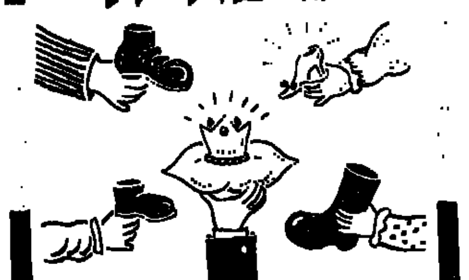

לחובבי השירה

למכירה — אורגן נייד גדול „יאמאהה", מתאים למועדון, חדר מוסיקה או תזמורת בקיבוץ, + אמפליפייר 6150.
נא להתקשר 03־313729.

לחובבי ההאזנה

מוצעת למכירה מערכת סטריאו הכוללת: רסיבר (SONY), פטיפון ו־2 רמקולים.
פרטים בטלפון 051־99700.

לחובבי הטיולים

מוכרי המערכת הנ"ל מציעים למכירה גם אוהל כפול, עם רצפה.

הכו את התקליטייה

קוראינו המסורים, אם חפשו בתקליטייה שלכם, אולי תמצאו גם את התקליט IN THE GLASS HOUSE של צוע GENTTE GIANT.
רונן וגורית שלו מעין־זיוון, מאוד מחפשים אותו ומעוניינים לרכוש אותו או להקליטו, תמורת תשלום, כמובן.

לתינוק מקסים

לתינוק מקסים, בן [illegible] הורים על־הכיפאק, דרושה מטפלת [illegible], 5 ימים בשבוע, 8 ש' ביום.
למעוניינות, הטלפון הוא: 03־424898.

לתינוק חמודו

דרושה מטפלת לתינוק (עדיפות לבת קיבוץ) החל מחודש אפריל — למשרה מלאה + עזרה בבית.
להתקשר החל מ־20.00, לטלפון 03־291602.
המלצות תתקבלנה בברכה!

מתאים לנגבה

מורה לכיתות יסוד, אם לילד בכיתה ג', בעלת ותק של 13 שנה, מתוכן 10 שנות הוראה בקיבוץ, מחפשת עבודה לשנת הלימודים תשמ"ח, בקיבוץ עם לינה משפחתית.
אפשר לדבר גם על קליטה.
לטלפון בערב: 057־920451.

עד כאן

הסדר בין הקיבוץ הארצי לבנק הפועלים:
צ'ופר בלי האוצר!

רבים מחברי הקיבוץ הארצי נשמו לרווחה כשקראו, ב„על המשמר" מיום ו' האחרון, על פריסת חובות, בין תנועתם לבנק הפועלים. הסדר כזה, יפטור את הקיבוץ הארצי מהצורך לעמוד, בעקבות התק"ם, כעני בפתחן של הממשלה וועדת הכספים.

בשבועות האחרונים עברה התק"ם דרך יסורים קשה. פוליטיקאים מהליכוד, מתנחלים וחלק מכלי התקשורת מכפישים את התק"ם כתנועה של ספקולנטים, לא יוצלחים ופרוטקציוניסטים של שמעון פרס.

בכל אותה עת עמד הקיבוץ הארצי כאילו בצילה של התק"ם, שספגה לבדה את ההפגזה הכבדה. למעשה — גם הוא ניזוק: בציבור ריכרו על „עורה לקיבוצים" בלי להבדיל בין התנועות.

התק"ם התבוססה בשל הסדר הלוואות בריבית גבוהה, שמעשיר את קופת האוצר ולא עולה לו פרוטה, אותו הסדר מאפשר לאדונים נסים את פוגל לתחוב את אפם לקיבוצי המצוקה של התק"ם, לבדוק כמה ביצים מגישים שם לחברים בארוחת הבוקר ואם, חלילה, לא השקיעו בחשאי באיזה ענף חקלאי או מפעל.

עצוב היה לראות כיצד ראשי התק"ם נאלצים להתנצל על הפגיעה שפגע, כביכול, ח"כ בץ־עוז בכבודו של אברהם שפירא, המנצל את מצוקתם כדי לנסות לסחוט כסף לישיבות. עצוב היה לראות כיצד פרס הופך לפטרון הקיבוצים במקום לעמוד, יחד עם מודעי וברונו, בפני ועדת חקירה שתבדוק כיצד נתנו ידם, בתוכנית הכלכלית של יולי 85', להנהגת ריבית־נשך, שהכפילה כמעט את חובות הקיבוצים ופגעה קשות בכל המיגזר העיסקי במדינה. מרגיז לראות כיצד על גב הלוואות התק"ם, שיוחזרו עד השקל האחרון, מנסים טפילי „גוש אמונים" לסחוט מענקים שלא יוחזרו לעולם.

על הרקע המדכא הזה, היו דבריו של יו"ר הנהלת בנק הפועלים, עמירם סיוון, משב רוח מרענן: ההסדר שהוא מציע יאפשר לקיבוץ הארצי „לזרוק את המדליות בפרצופו של ברז'נייב", ולחשוף את האמת שמאחורי ההסדרים: מעורבות הממשלה בשוק ההון, הגובלת באבסורד, מביאה למצב בו הממשלה לוקחת כסף שהבנקים מגייסים בציבור בריבית של 4.5%, מלווה אותו לבנקים ב־7% ואלה אמורים להלוותו לתק"ם ב־8%. אילולא מגבלות הממשלה, המונעות מהבנקים גיוס כסף בהיקף הדרוש בחו"ל ובארץ, יכול היה בנק הפועלים להציע גם לתק"ם הסדר דומה ולפטור אותה משיעבוד לאוצר.

בשל אותן מגבלות, ההסדר בין בנק הפועלים לקיבוץ הארצי יהיה בתנאים גרועים מאלה שמציע האוצר. מדובר כנראה בהנפקת איגרות חוב, לתקופה קצרה מזו שמציע האוצר לתק"ם ובריבית גבוהה יותר.

הפרסום ב„על המשמר" הבהיל קצת את אנשי הבנק והם מוכנים לומר רק שיש הצהרת כוונות ברוח ההסדר עם האוצר, שהבטיח לקיבוץ הארצי 84 מיליון דולר בארבעה תשלומים שווים של 21 מיליון דולר כל אחד, מסוף מרץ 87' ועד אפריל 89'. בהסדר נקבע חלקו של בנק הפועלים למחצית הסכום: 42 מיליון דולר. המחצית השנייה היא באחריותו של בנק לאומי. בעיקרון — מדובר בחבילה שיש בה גם פריסת חובות העבר וגם תוכנית פעולה משותפת לעתיד. על־פי התוכנית — הבנק, בהסכמת התנועות, יעבור יותר מול הקיבוצים הבודדים ולא רק דרך התנועות. המטרה — הגברת הפיקוח הישיר של הבנק על הקיבוצים.

מדובר בתוכנית חיובית, אלא שנימת הדברים מזכירה את הימים שבהם לוינסון המנוח ניהל את בנק הפועלים: „אתם תגדלו פרות — ואנחנו נדאג לכסף".

יש חשש שהפיקוח מטעם האוצר יוחלף בפיקוח של הבנק. אפשר להציג את הדברים בנימה חיובית יותר: חזרה לימי הסדר האשראי המרוכז, הזכור לטוב, כשהממשלה והבנקים דאגו לצרכי המימון של הקיבוצים ופיקחו עליהם. הפעם — הממשלה בחוץ.

יש מי שטוען שפיקוח כזה לא יזיק: אחרי הכשלונות של הקיבוצים בפיננסים, פיקוח חיצוני של גורם מקצועי כמו הבנק יעזור למנוע שגיאות. אפשר לפקפק בהנחה הזו: הפסדי הקיבוצים לא מגיעים לקרסולי ההפסדים שגרמו הבנקים לאוצר המדינה בהסדר המניות שלהם, שנפלו, אחרי ויסות ממושך.

עודד לשריץ

יומולדת

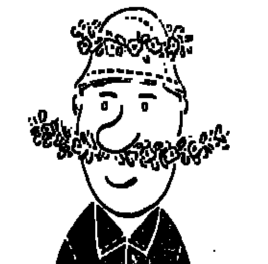

צוק העיתים וחום הלב

לאורך כל שנותיו מלווים את קיבוץ מעיין־ברוך משברים וכך גם בימים אלה. כשהוא חוגג את שנתו ה־40. חרף כל זאת, הוא נטוע חזק בין סלעי הגליל

ב־11.3.47 הצפינה קבוצה של פלמ"חניקים ואיתרה מקום יפהפה בגליל־העליון, בסמוך למושבה מטולה, להקים בו קיבוץ. אך הוקם, ומיד זכה הקיבוץ לתגבורת של מח"לניקים, בוגרי תנועת הבונים מדרא"פ.

ככל ההתחלות, נראתה גם תחילתו של מעיין־ברוך מבטיחה: מיקום נהדר, מייסדים יוצאי פלמ"ח ותגבורת של בוגרי תנועה ממוצא משותף. לימים תטפח המציאות הקשה על פני הקיבוץ פעם אחר פעם וההגדרה „משבר" תשוב ותשנה בחצרו.

גם בתחילת החודש הבא, כשימלאו למעיין־ברוך 40 שנה, יעיב צילו של „משבר" על החגיגות. הצל הזה לא ימנע את שורת האירועים המתוכננת — נטיעת חורשת הארבעים, ארוחת בוקר חגיגית, מסיבה פנימית ועוד — אבל אפילו גדסי, המזכיר, לא יוכל להתכחש לו: „אנחנו קיבוץ קטן מדי עם שחיקה עצומה. אנחנו משקיעים מאמצים אדירים בקליטה, ולא מצליחים לשבור את מחסום ה־150 חברים. תוסיף לאלה עוד 35 מועמדים וחיילים ו־130 ילדים ותקבל את המבנה הדמוגראפי שלנו, שאינו מספק. כן, קיים תיסכול ואפילו רפיון־ידיים".

ג'דסי הצטרף למעיין־ברוך לפני 23 שנה, כחבר בגרעין נח"ל. לזכותו רשומות מספיק שנות־קיבוץ כדי לומר: „מתי לא היה כאן משבר? היו לנו משברים מכל הסוגים, ביטחוני, כלכלי, דמוגראפי. ואם אנחנו עדיין פה, וחוגגים 40 שנה, סימן שיש לחברים קשר אמיתי וחזק למקום".

הפסל דוד פיין, כיום מרכז מדור הפיסול והציור בתק"ם, הוא בין החברים האלה. הוא חיפש „אתגרים וסיפוק" ומצא אותם, ב־1948 כאן, במעיין־ברוך, ועדיין הוא רואה את חצי הכוס המלאה: „למרות הקשיים והמצוקות שידענו, עלינו להיות, לדעתי, גאים בכך, שהשכלנו להגמיש את המסגרת וללכת לקראת החבר. אני חושב שאנחנו בין הקיבוצים המתחשבים והליברלים. אולי לא מקרה הוא, שהתברכנו במספר גדול, יחסית, של אמנים בתוכנו, כמו הסופר אמנון שמוש, הציירים זלמן גזית ושלמה יהל. שני צלמים ואנוכי. לאמן, בכלל, קשה בכל מקום עם הסביבה והחברה שבה הוא חי. כאן הקשיים נסבלים. על רקע אכזבתי ממה שמתרחש בתנועה כולה, מאובדן הדרך והדימוי העצמי הגמור, אני רואה במעיין־ברוך קיבוץ טוב ובית חם. אילו היה עלי לחיות את חיי מחדש ולבחור שנית בקיבוץ, הייתי נוהג שוב כמו שנהגתי — מצטרף למעיין־ברוך".

דברים דומים אומרת גם ציפי רגב, מורה נקלטת. פחות משנתיים נמצאים היא ומשפחתה בקיבוץ, והם מאושרים: „מצאנו. אני ובעלי, עבודה בהוראה בכפר־בלום, אבל חיפשנו קיבוץ קטן יותר להיקלט בו. המליצו לנו על מעיין־ברוך כקיבוץ חם ואנושי, ניסינו וראינו כי טוב. אחרי שנה כבר תפסנו את עצמנו אומרים, כשחזרנו מנסיעות, הגענו הביתה. אילו הייתי צריכה לבחור היום שוב, ללא היסוס הייתי בוחרת אותו דבר".

לקיבוץ מעיין ברוך
בחגיגות ה־40
שאו ברכת שכנים נאמנה
קיבוץ נאות מרדכי

לחברי קיבוץ מעיין ברוך
בחגכם ה־40
שאו ברכה חמה
קיבוץ עמיר

לשכנינו במעיין ברוך
40 שנה
וזוהי רק ההתחלה...
עלו והצליחו
בית דפנה

לקיבוץ מעיין ברוך
ברכות חמות ואיחולים
בחגכם ה־40
קיבוץ הגושרים

לחברי קיבוץ מעיין ברוך
שלוחה ברכתנו החמה
בחגיגות ה־40
עלו והצליחו!
קיבוץ כפר הנשיא

לקיבוץ מעיין ברוך
בחג ה־40
מיטב הברכות והאיחולים
קיבוץ שניר

לקיבוץ מעיין ברוך ומפעלו גל־גליל
בחגכם ה־40
מיטב הברכות והאיחולים
„אלקטרו נתך" בע"מ
בית"ר למוצרי חשמל
בני־ברק, רחוב הקישון 8
טל. 780298

לקיבוץ מעיין ברוך ומפעלו גל־גליל
בחגכם ה־40
מיטב הברכות והאיחולים
מהפכה בשינוע והאחסון
+ מגלונים / כלובים מתקפלים
+ חסכון 70% בהובלות
+ אפשרות התאמה לצרכי הלקוח
+ חסכון בנפח אחסון וקירור
+ חסכון 70% בשעות מלגזה
+ יעוץ מקצועי והדגמה לכל דורש
אזור תעשיה, דרך גנה רחובות, טלפון: 08־448881

לקיבוץ מעיין ברוך
בחג ה־40
מיטב הברכות והאיחולים
קיבוץ דן

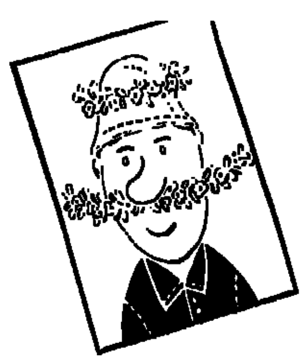

גזבר בדרך, ארנון חמל

נקטות, ציפי יגב

אמן, דוד מיין

מזכיר, משה גרוס

המבנה הדמוגראפי של מעיין־ברוך בעייתי ולא רק משום קוטנה של האוכלוסיה, אלא בעיקר משום העודרן של שכבות גיל שלמות. רוב חברי הקיבוץ הם בגילאי 30־40, מעט מאוד נותרו משכבת המייסדים וחסרה, איפוא, שכבת־ותיקים. הבנים, דור־ההמשך, מתמהמהים לחזור וליטול אחריות בשעה שהענפים והתפקידים משוועים להם. אל כל אלה נוספה תחושת אי־וודאות של משפחות בגיל־הביניים באשר לעתידן־הן בקיבוץ, והתחושה הזאת ודאי אינה נוסכת ביטחון.

ארנון חמל (27) בן קיבוץ, שחזר לאחר שירות צבאי ממושך וכיום עומד להיכנס לנעליו של הגזבר, אומר בזהירות של גוברים ותיקים, אבל גם באופטימיות של צעירים: „נכון, המצב הכלכלי קשה. אנחנו ברשימת הסגורים של התק"ם. אבל החקלאות שלנו — רפת, לול, גידולי־שדה, מטעי־תפוחים ואבוקדו — היא טובה, והרה־ארגון שאנחנו עושים עכשיו בתעשייה שלנו יוביל, אני מאמין, לתנופה חדשה". תשובתו של ארנון לשאלה, מדוע חזר למעיין־ברוך, תישמע, מן הסתם, כמנגינה עריבה באוזניהם של החברים החוגגים: „חזרתי, כי זה הבית ויש לי אליו קשר רגשי. מלבד זאת, יש עוד הרבה מה לעשות כאן ולחיים בקיבוץ בגליל יש מימד של חלוציות, והם נוחים ומתאימים לי ולשאיפותי האישיות בשלב זה".

ארנון מודע לדימוי הנמוך של חברי קיבוצו. „שחיקה בגאוות היחידה" הוא מכנה זאת והערת לדעתו. הוא המצב הכלכלי הקשה. גרוס, המזכיר, מאשר ומוסיף: „בבית התק"ם אנחנו תמיד מרגישים מסכנים. מין תחושה, שעלינו לשבת ולחכות בשקט עד שיקראו לנו, כי אנחנו שייכים אל המקבלים ולא אל הנותנים. מי צריך להיות מסכן?"

כשיפרצו החגיגות, מבטיחים במעיין־ברוך, יחשפו החברים לעיני הבאים את צידו היפה של הקיבוץ, את מקור גאוותו. הכוונה אינה רק לנוף הגלילי המשגע אלא גם לחום הלב ולסבר הפנים היפות. זה, מסכימים הכל, צידו החזק של מעיין־ברוך.

שלמה גלוז

לחברי קיבוץ מעיין ברוך ומפעלו גל־גליל
בחגכם ה־40
ברכות לבביות ומיטב האיחולים
חלזון מתכת בע"מ
ציפוי מתכות
תל־אביב, שלמה 38, טלפון: 822631

לקיבוץ מעיין ברוך
בחגו ה־40
ברכה חמה ואיחולים להמשך והתעצמות
מ.ג. תעשיות רפואיות בע"מ
ראשון־לציון, אזור תעשיה חדש, רח' משה שרת 10
טלפון: 03-9611659

לקיבוץ מעיין ברוך
בחגו ה־40
שלוחה ברכה חמה
ואיחולים להצלחה והתעצמות
הידרו גולן
שרותים הידראוליים ואספקה טכנית
קרית שמונה אזור התעשיה טל. 06-951844
תנאים מיוחדים לקיבוצים ומושבים

לחברי קיבוץ מעיין ברוך
ומפעלו גל־גליל
עם ציון 40 שנה
שפע ברכות ואיחולים
א.ס.ק. אריזות קרטון בע"מ
בת־ים, היוצקים 4, טלפון: 5512289

לקיבוץ מעיין ברוך ומפעלו גל־גליל
בחגכם ה־40
ברכות לבביות להמשך פורה ומשגשג
דמיאל מיכאל בע"מ
ייצור ציוד שנוע
עגלות וגלגלים
תל־אביב, תוצרת הארץ 16, טלפון: 03-253906

לקיבוץ מעיין ברוך ומפעלו גל־גליל
בחגכם ה־40
שפע ברכות ומיטב האיחולים
✦
פלגום בע"מ
בת־ים, רחוב היוצקים 6, טלפון: 03-5511566

לקיבוץ מעיין ברוך ומפעלו גל־גליל
עם ציון 40 שנות קיום
ברכות לבביות ומיטב האיחולים להמשך פורה ומשגשג
איספור שרותי פלדות בע"מ שיווק מתכות בע"מ
משרדים: ת"א, אבן גבירול 2 טל': 03-251448
סניף חיפה: שד' ההסתדרות טל': 04-725674
מפעל: קרית גת, א. התעשיה, ת"ד 428 טל': 051-882581

לחברי קיבוץ מעיין ברוך
ומפעלו גל־גליל
ביום חגכם ה־40
מיטב הברכות והאיחולים להמשך פורה ומשגשג
והידוק הקשרים המשותפים
✦
פלזם הספקה בע"מ
יצרני פרזול לחגור
תל־אביב, אבולעפיה 30, טל' 823337

לקיבוץ מעיין ברוך
שחוגג 40 שנות
עליה על הקרקע
ברכות להצלחה, המשך ושגשוג
צבר ייצור תנורים בע"מ
יצרנים של תנורים
חולון, אזור התעשיה, האופן 6,
טל' 03-808607

לקיבוץ מעיין ברוך ומפעלו גל־גליל
ביום חגכם ה־40
מיטב הברכות ואיחולי הצלחה
להמשך פורה ומשגשג
„דפנה" וייסמן את לביא בע"מ
שרותי מכס, תעבורה ושלוח בין־לאומי

לקיבוץ מעיין ברוך
בחגו ה־40
שלוחות מיטב ברכותינו
ואיחולים להצלחה
מטגל
תעשיות אחסנה ושינוע בע"מ
אור יהודה רח' הסדנא 5,
טל. 03-354972 – 03-717675

לקיבוץ מעיין ברוך
ומפעלו גל־גליל
בחגכם ה־40
ברכות לבביות להמשך פורה ומשגשג
צבר ייצור תנורים בע"מ
יצרני תנורי קונווקטומט עם עגלה מסתובבת
ארונות לחימום אוכל עם אדים
האופן 6, אזור התעשיה חולון, וטלפון: 808607

לקיבוץ מעיין ברוך
ביום חגו ה־40
קבלו מיטב הברכות
אופטיקה צפון
קרית שמונה מרכז רסקו ת.ד. 546 טל. 06-949088

לקיבוץ מעיין ברוך
ברכות לבביות ביום חגכם
במלאת 40 שנה לעלייתכם לקרקע
AVS מתכת ששון (1984) בע"מ
יצרני מוצרי מתכת לחגור וציוד צבאי
א. תעשיות א', נס־ציונה, טל' 08-465666

לקיבוץ מעיין ברוך
בחגו
שלוחה ברכה חמה
אחים עמרם סיטונות ירקות ופירות
טבריה, ת.ד. 1533, טל. 06-721083, 06-721536

לקיבוץ מעיין ברוך
בחג ה־40 מיטב הברכות
וידטהיים — ייצור (1981) בע"מ
ת.ד. 10025, מפרץ חיפה – 26110
טלפון: 04-728545
מוצרי פלסטיק, גומי וכימיקלים
● ייצור גלגלי גומי ופלסטיק לתעשיה ולחקלאות
● ציפוי גלגלים בגומי ובניאופרן
● ייצור מוצרי פלסטיק טכניים בהזרקה
● ייצור כימיקלים לחקלאות ותעשיה
מפעל ומשרד מכירות:
מפרץ חיפה, שד' ההסתדרות. טלפון: 740368, 728545

לקיבוץ מעין ברוך
החוגג 40 שנה להתנחלותו
מיטב הברכות ואיחולים להמשך ושגשוג
זוהר אור בע"מ
סוכנות בלעדית לצפון
געש מפעלי תאורה
רח' המוסכים צק פוסט
מפרץ חיפה, טל. 04-721321
סוכנות בלעדית „געש"
מוצרי תאורה ושיווק מוצרי חשמל
אולם תצוגה ומכירה: מפרץ חיפה

לחברי קיבוץ מעיין ברוך
ומפעלו גל־גליל
בחגכם ה־40
שפע ברכות ואיחולים
להמשך פורה ומשגשג
מאיירס שיווק (1981) בע"מ
ציוד וחומרים למתקני חקרים ולמוסכים
פתח־תקוה, אזור התעשיה סגולה, ת.ד. 4580 פ"ת
טלפונים: 900274 ✦ 909942 ✦ 908521

לקיבוץ מעיין ברוך
ביום חגכם ה־40
שלוחות מיטב ברכותינו
ת.ש.ת. כרמיאל (א.י.) 1984 בע"מ
כרמיאל, אזור התעשיה, מבנה 12-11, טל' 04-981256

לקיבוץ מעיין ברוך
החוגג 40 שנות התנחלות
ברכות ואיחולים להמשך שגשוג והתעצמות
א.ב.י. מתכת במעלות בע"מ
יצרני ציוד נירוסטה לחדרי אוכל,
מטבחים, בתי מלון ומפעלי מזון
תנאים מיוחדים לקיבוצים ומושבים
מעלות, אזור התעשיה, טלפון: 04-979846

לקיבוץ מעיין ברוך
בחגו ה־40
מיטב הברכות ואיחולי הצלחה
✦
גרמק — גסטרונום בע"מ
ייצור ויבוא ציוד למטבחים גדולים
תל־אביב, רח' יעבץ 30, טל' 03-663651, 03-9611145

לקיבוץ מעיין ברוך
בחג ה־40
קבלו מיטב ברכותינו
סביון בע"מ
אשדוד. אזור התעשיה הצפוני
טלפון: 055-21707

לקיבוץ מעיין ברוך
בחג ה־40
שלוחה ברכה חמה
הלברג־השחרה
ציפוי מתכות
פתח־תקוה, קרית־אריה, ת.ד. 234,
טלפון: 03-9225415

לקיבוץ מעיין ברוך
שחוגג 40 שנות התנחלות
מיטב הברכות ואיחולים
להצלחה ושגשוג
צבי דויטש
חשמלאות רכב
קרית שמונה, אזור המלאכה,
טל. 06-940864

לקיבוץ מעיין ברוך ומפעלו גל־גליל
בחגכם ה־40
שפע ברכות ומיטב האיחולים
שבום בע"מ
מיסבים כדוריים וגליליים
חלקי חילוף למכוניות
מפיצים ראשיים של מפעלי U.R.B. רומניה
תל־אביב, הושע 15, טל' 338459, 332759

לחברי קיבוץ מעיין ברוך
בחגכם ה־40
שפע ברכות ואיחולים להמשך פורה ומשגשג
ש. אוריאל ובניו ✦ מכונות חקלאיות בע"מ
נציגים בלעדיים של:
FALC RONDINI IMA
לוד, החלוץ 9, טל' 08-240056 ✦ טלקס TELEX 341667 URIEL